

BRATISLAVA
2020

PODPORA ZAMESTNANOSTI V OBDOBÍ KORONAKRÍZY V SR A V OKOLITÝCH KRAJINÁCH

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2020

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov	4
Zoznam skratiek.....	5
Úvod	6
1. Trh práce v čase koronakrízy	7
1.1. Dopad koronakrízy na hospodárstvo a sektor MSP	7
1.2. Vývoj základných ukazovateľov trhu práce.....	9
1.3. Vývoj nezamestnanosti	12
2. Opatrenia prijaté na podporu zamestnanosti v SR.....	16
2.1. Podpora zamestnávateľov prostredníctvom príspevku na mzdu zamestnanca na udržanie pracovného miesta.....	16
2.2. Kompenzácia poklesu tržieb SZČO z podnikania	18
2.3. Flexibilita práce	19
2.3.1. Kurzarbeit.....	19
2.3.2. Home office.....	21
2.4. Zvýhodnené úvery pre podnikateľov	22
2.4.1. Odklad splácania úveru a leasingu	22
2.4.2. Úverové možnosti	23
2.4.3. Záruky štátu.....	25
2.5. Podporné opatrenia vedúce k ochrane nájomcov	25
2.6. Výsledky čerpania podporných opatrení z pohľadu MSP.....	27
3. Skúsenosti MSP s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy	30
4. Opatrenia na podporu zamestnanosti vo vybraných krajinách	38
4.1. Podpora zamestnávateľov prostredníctvom príspevku na mzdu zamestnanca na udržanie pracovného miesta.....	38
4.2. Kompenzácia poklesu tržieb SZČO z podnikania.....	44
4.3. Flexibilita práce.....	49
4.3.1. Kurzarbeit.....	50
4.3.2. Home office.....	54
4.4. Zvýhodnené úvery pre podnikateľov	55
4.5. Opatrenia na úhradu nájomného	60
5. „Best practices“ opatrenia na podporu jednotlivých ekonomík postihnutých koronakrízou	64
Záver	68
Zoznam použitej literatúry.....	70

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov

Tabuľky

Tabuľka 1: Priemerný počet zamestnaných osôb v prvom štvrtroku 2020 vo vybraných odvetviach hospodárstva podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem	11
Tabuľka 2: Indexy zamestnanosti vo vybraných odvetviach v mesiacoch január až apríl 2020	11
Tabuľka 3: Výška paušálneho príspevku pre zamestnávateľa na mzdu zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb	17
Tabuľka 4: Výška príspevku na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti SZČO	19
Tabuľka 5: Výška paušálneho príspevku pre zamestnávateľa na mzdu zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb	21
Tabuľka 6: Prehľad príspevkov na mzdy (Krajiny V4 + Rakúsko)	38
Tabuľka 7: Prehľad podpôr pre SZČO	45
Tabuľka 8: Aplikácia systému kurzarbeit vo vybraných krajinách	51
Tabuľka 9: Využitie home office vo vybraných krajinách EÚ v rokoch 2018 a 2019 v podnikoch s počtom zamestnancov 10 a viac ako % podiel z celkovej zamestnanosti	54
Tabuľka 10: Prehľad zvýhodnených úverov pre podnikateľov vo vybraných krajinách	55
Tabuľka 11: Prehľad poskytovaných príspevkov na nájom vo vybraných krajinách	60

Grafy

Graf 1: Zmena HDP v prvom štvrtroku 2020 v krajinách EÚ	7
Graf 2: Dopad koronakrízy na tržby malých a stredných podnikateľov (Došlo vo vašej firme k zmene tržieb v dôsledku koronakrízy?)	9
Graf 3: Počet pracujúcich v prvom štvrtroku 2019 a 2020	10
Graf 4: Zmena zamestnanosti v prvom štvrtroku 2020 v krajinách EÚ	12
Graf 5: Počet nezamestnaných osôb a miera nezamestnanosti v rokoch 2019 a 2020	13
Graf 6: Dopad koronakrízy na znížovanie počtu zamestnancov malých a stredných podnikateľov (Došlo vo vašej firme k zníženiu počtu zamestnancov k dnešnému dňu z dôvodu negatívnych dopadov koronakrízy?)	15
Graf 7: Celkové čerpanie finančných prostriedkov za marec až máj 2020, podľa veľkostných kategórií podnikov k 29.6.2020 (v mil. Eur)	28
Graf 8: Celkové čerpanie finančných prostriedkov MSP za marec až máj 2020, podľa jednotlivých opatrení k 29.6.2020 (v mil. Eur)	28
Graf 9: Počet podporených malých a stredných podnikateľov za marec až máj 2020, k 29.6.2020	29
Graf 10: Odvetvová štruktúra celkového čerpania finančných prostriedkov za marec až máj 2020, k 29.6.2020 (v mil. Eur)	29
Graf 11: Ako hodnotíte možnosti a podmienky využitia podporných opatrení pre podnikateľov zameraných na zmiernenie dopadov koronakrízy?	31
Graf 12: Ak ste žiadali o podporné opatrenie, čo Vám spôsobovalo najväčšie problémy? (označte len jednu možnosť)	32
Graf 13: Aké zmeny v zavádzaných podporných opatreniach by ste uskutočnili? (označte len jednu možnosť) ..	34
Graf 14: Ak ste sa doteraz neuchádzali o podporu pre podnikateľov na zmiernenie dopadov koronakrízy, aké boli dôvody? (môžete vybrať viaceré odpovede)	36
Graf 15: Čo by Vám ešte v súčasnej situácii najviac pomohlo? (označte len jednu možnosť)	37

Obrázok

Obrázok 1: Miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie v okresoch SR, v júni 2020 (v %).....	14
---	----

Zoznam skratiek

ČR	Česká republika
DPH	daň z pridanej hodnoty
EÚ	Európska únia
EK	Európska komisia
EGAP	Exportní Garanční A Pojišťovací Společnost a.s.
EXIMBANKA SR	Exportno - importná banka Slovenskej republiky
HDP	hrubý domáci produkt
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MS	mimoriadna situácia
MSP	malé a stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OČR	ošetrovanie člena rodiny
OSVČ	osoby samostatne výdělečně činné
p. b.	percentuálny bod
PN	práce neschopnosť
SBA	Slovak Business Agency
SIH	Slovak Investment Holding
Sb.	Sbírka zákonů
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
VZPS	výberové zisťovania pracovných síl
ÚVZ	Úrad verejného zdravotníctva
UPSVAR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Zb., Z. z.	Zbierka zákonov

Úvod

Koronavírus COVID-19 zásadne zasiahol do bežného fungovania v rôznych spoločenských oblastiach. Reštriktívne opatrenia mali vplyv na podnikanie v niektorých sektorových oblastiach viac, v iných menej. Po reštriktívnych opatreniach boli vládami prijaté opatrenia na podporu ekonomiky, ktoré smerovali primárne k zmierneniu negatívnych následkov spôsobených mimoriadnou situáciou. Vláda SR dňa 31.03.2020 schválila balíček opatrení nazvaný „Prvá pomoc“ určený pre zamestnancov, podnikateľov a SZČO pozostávajúci z viacerých opatrení spočívajúcich v priamej a nepriamej podpore udržania pracovných miest a podpore podnikania.

Hlavným cieľom analýzy je zhodnotiť prijaté opatrenia na podporu zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie v SR a vo vybraných krajinách. Okrem hlavného cieľa boli stanovené aj parciálne ciele, ako vyhodnotenie dopadov koronakrízy na trh práce a sektor MSP, či zmapovanie skúseností MSP s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov pandémie. Štruktúra analýzy pozostáva z piatich hlavných kapitol.

Prvá kapitola analýzy sa zameriava na **hodnotenie následkov koronakrízy na slovenské hospodárstvo, trh práce a podnikanie malých a stredných podnikov**, na základe dostupných kvantitatívnych ukazovateľov, prostredníctvom ktorých je možné vyhodnotiť vývoj v posudzovaných oblastiach od začiatku vypuknutia pandémie.

Nasledujúca kapitola sa venuje **opatreniam na podporu zamestnanosti v SR**. Z pomedzi viacerých opatrení boli vybrané opatrenia, ktoré priamo smerujú k podpore zamestnanosti a zamedzeniu vzniku nezamestnanosti. Ide o opatrenie na podporu zamestnávateľov prostredníctvom príspevku na mzdu zamestnanca s cieľom udržať pracovné miesto. Ďalším opatrením je kompenzácia poklesu tržieb z podnikania pre SZČO. Flexibilitu práce spočívajúcu v aplikácii podporných nástrojov ako je kurzarbeit a home office taktiež zaradujeme medzi priame opatrenia. Medzi nepriame opatrenia na podporu zamestnanosti sme zaradili prijatie podmienok, ktoré vedú k získaniu zvýhodnených úverov pre podnikateľov, možnosť odkladu splácania úveru a leasingu, záruky štátu za úvery podnikateľov a podporné opatrenia vedúce k ochrane nájomcov. Záver tejto kapitoly obsahuje výsledky čerpania podporných opatrení z pohľadu MSP.

Tretia kapitola sa zaoberá hodnotením skúseností **MSP s využitím podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy**, ktoré boli spracované na základe výsledkov zrealizovaného kvantitatívneho prieskumu.

Porovnanie prijatých **opatrení na podporu zamestnanosti v Českej republike, Maďarsku, Poľsku a Rakúsku** je predmetom štvrtej kapitoly analýzy. Vybrané boli rovnaké opatrenia ako sú uvedené v druhej kapitole so zámerom porovnania vlastností opatrení uplatnených vo vybraných krajinách s opatreniami aplikovanými v SR.

Posledná kapitola zhromažďuje tzv. „best practices“ **opatrení na podporu jednotlivých ekonomík postihnutých koronakrízou**, ktoré boli aplikované v niektorých krajinách a zároveň poskytujú inšpiráciu na ich uplatnenie.

1. Trh práce v čase koronakrízy

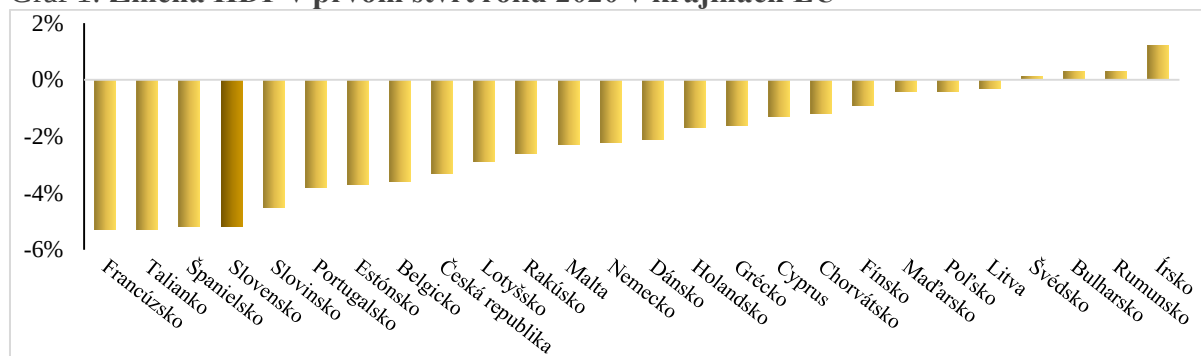
1.1. Dopad koronakrízy na hospodárstvo a sektor MSP

Pandémia koronavírusu má negatívny vplyv na vývoj slovenského hospodárstva. Spomalenie ekonomickej výkonnosti nastalo vplyvom prijímania protipandemických opatrení, ktoré si vyžiadali uzatvorenie, či čiastočné obmedzenie prevádzok podnikateľských subjektov. Vývoj slovenského hospodárstva spomalila aj domáca spotreba, ktorú okrem prijatých opatrení brzdia aj obavy prameniace z neistého vývoja v budúcnosti.

Slovenský priemysel ako najvýznamnejšie odvetvie ekonomiky je vysoko závislý aj od vývoja na zahraničných trhoch. Opatrenia zamedzujúce šírenie koronavírusu spomaľujú aj ekonomickú aktivitu našich hlavných obchodných partnerov. Podľa odhadov OECD globálna ekonomika zaznamená tento rok pokles o viac ako 6 %¹. **Podľa prognózy EK spôsobí koronavírus najväčšiu recesiu v histórii Európskej únie.** S prepacom hospodárstva sa budú musieť vyrovnávať aj naši hlavní obchodní partneri. Podľa EK tento rok poklesne výkonnosť Nemeckého hospodárstva o 6,5 %. Hrubý domáci produkt v Českej republike by mal zaznamenať pokles o 6,2 %².

Slovenské firmy musia čeliť nižšiemu dopytu zo strany zahraničných obchodných partnerov, poklesu domácej spotreby a celkového spomalenia ekonomickej aktivity. Podľa odhadov národných inštitúcií by mala slovenská ekonomika zaznamenať v roku 2020 výrazný prepád. NBS odhaduje pokles slovenského hospodárstva v tomto roku o viac ako 10 %³. **Negatívny vývoj slovenskej ekonomiky dokumentujú aj výsledky za prvý kvartál 2020, podľa ktorých je prepád slovenského hospodárstva jeden z najhorších v rámci EÚ.** Podľa Eurostatu sa Slovensko zaraďuje medzi štyri krajiny EÚ, ktorých pokles HDP bol vyšší ako 5 %⁴. Obdobný prepád ako Slovensko, oproti predchádzajúcemu štvrťroku, zaznamenalo aj HDP Španielska, Talianska a Francúzska. Uvedené krajiny sa však vyznačovali zložitejšou epidemiologickou situáciou ako Slovensko.

Graf 1: Zmena HDP v prvom štvrťroku 2020 v krajinách EÚ

Zdroj: Eurostat

¹ OECD. 2020. *OECD Economic Outlook June 2020*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2020/issue-1_0d1d1e2e-en

² EK.2020. *European Economic Forecast Spring 2020*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf

³ NBS.2020. *Strednodobá predikcia 2. štvrťrok 2020*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://www.nbs.sk/img/Documents/Publikacie/PREDIK/2020/protected/P2Q-2020.pdf>

⁴ Eurostat.2020. *Newsrelease euroindicators 9 June 2020*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294996/2-09062020-AP-EN.pdf/8a68ea5e-5189-5b09-24de-ea057adeee15>

Prejavy ekonomického poklesu niektorých kľúčových ekonomických odvetví boli zaznamenané už v prvom štvrtroku 2020. V našom najvýznamnejšom odvetví, v priemysle, pokračoval pokles produkcie, ktorý sa začal prejavovať v druhej polovici minulého roka. Podľa údajov ŠÚ SR⁵ sa priemyselná produkcia v prvom štvrtroku 2020 medziročne znížila o 7,3 %, hlavne v dôsledku poklesu produkcie v priemyselnej výrobe o 8,9 %. Pokles priemyselnej produkcie sa prehlboval aj v ďalších mesiacoch. **V apríli dosiahla priemyselná produkcia historické minimum, keď zaznamenala medziročný pokles o 42 %.** Výroba dopravných prostriedkov vyprodukovala len 21,1 % objemu oproti rovnakému mesiacu minulého roka. V máji došlo k zmierneniu prepadu priemyselnej produkcie (pokles o 33,5 %). V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa však slovenská priemyselná produkcia prepadla najviac.

Tržby poklesli aj v ďalších odvetviach, ktoré boli silne zasiahnuté prijatými reštrikciami. V ubytovacích službách zaznamenali tržby v mesiacoch apríl a máj medziročný prepád o viac ako 80 %. Pokles tržieb v stravovacích službách bol najvýraznejší v apríli (o 42,1 %), v mesiaci máj sa zmiernil na 32,7 %.

Podľa analýzy SBA⁶, na Slovensku podniká v odvetviach najviac zasiahnutých karanténymi opatreniami celkovo 53 243 malých a stredných podnikateľov, pričom uvedené subjekty tvoria 8,9 % podiel z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikateľov. Dominantné zastúpenie na celkovom počte najviac ohrozených MSP majú mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov, ktoré dosahujú 96,2 % podiel. Malí a strední podnikatelia, ktorí museli vplyvom pandémie obmedziť svoje podnikanie, dosiahli za predaj svojich tovarov a poskytnuté služby v roku 2018 tržby v hodnote 6,8 mld. Eur. Tvorba pridanej hodnoty uvedených subjektov predstavovala úroveň 1,3 mld. Eur.

Dopady koronakrízy na slovenských podnikateľov dokumentujú aj výsledky prieskumu, ktorý zrealizovala Slovak Business Agency, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz v spolupráci s Wilio.sk a Podnikajte.sk⁷. Cieľom prieskumu bolo zistiť názory a skúsenosti malých a stredných podnikateľov s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy. Zber dát prebiehal od 15.05.2020 do 22.05.2020. Podľa výsledkov uvedeného prieskumu takmer štyrom pätinám (78,1 %) malých a stredných podnikateľov poklesli tržby v dôsledku koronakrízy. Zásadným spôsobom sa tržby nezmenili len jednej pätine (19,0 %) podnikateľov.

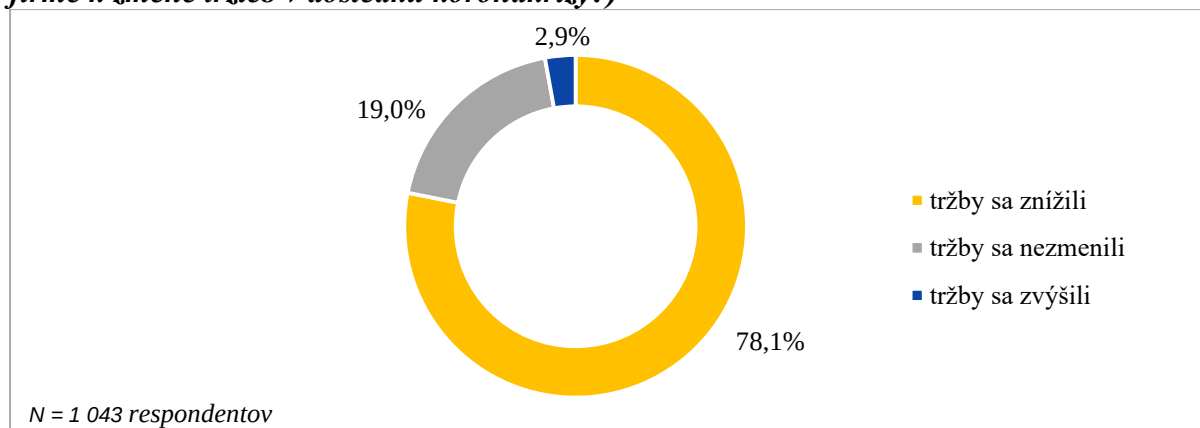
Najvyššie zastúpenie podnikateľov s poklesom tržieb bolo prirodzene v sektoroch, v ktorých podnikanie bolo najviac obmedzené protipandemickými opatreniami, a to v stravovacích (97,2 %) a ubytovacích službách (92,3 %). Výrazný prepád tržieb deklarovali aj podnikatelia, ktorých hlavnou činnosťou je poskytovanie vzdelávacích a zdravotníckych služieb (84,7 %), podnikatelia pôsobiaci v oblasti umenia, rekreácie a zábavy (82,0 %) a osobných služieb (80,9 %).

⁵ Štatistický úrad SR. 2020. *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR – 1. štvrtrok 2020*. [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <https://www.statistics.sk/>

⁶ Slovak Business Agency. 2020. *Analýza malých a stredných podnikov pôsobiacich v odvetviach najviac zasiahnutých karanténymi opatreniami* [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/21/analyticke-a-statisticke-vystupy-nepravidelne/>

⁷ Slovak Business Agency. 2020. *Prieskum názorov a skúsenosti živnostníkov, malých a stredných podnikateľov s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy*. [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/2020/06/22/podnikatelia-zorientujte-sa-vo-formach-pomoci-pre-msp/>

Graf 2: Dopad koronakrízy na tržby malých a stredných podnikateľov (Došlo vo vašej firme k zmene tržieb v dôsledku koronakrízy?)

Zdroj: Slovak Business Agency

1.2. Vývoj základných ukazovateľov trhu práce

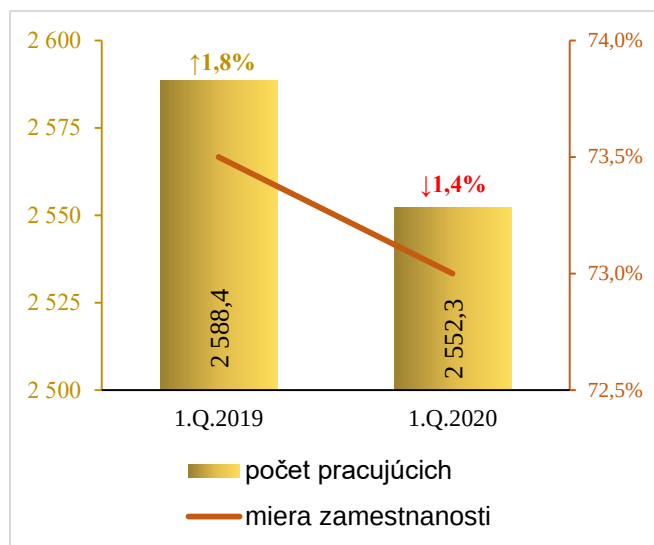
Pandémia koronavírusu a prijímané protipandemické opatrenia zanechávajú významné stopy na slovenskom pracovnom trhu. Vplyvom núteného obmedzenia podnikateľskej činnosti a poklesu spotrebiteľského dopytu zo strany zákazníkov boli mnohí zamestnávateľia vystavení tlaku znižovania nákladov aj formou prepúšťania svojich zamestnancov. Dopady pandémie ohrozujú aj malé a stredné podniky, ktoré sa podieľajú 73,8 % na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a 59,2 % na zamestnanosti v hospodárstve SR.

V reakcii na pandémiu boli prijaté viaceré podporné opatrenia, ktorých cieľom bolo zmierniť dopady koronakrízy a zamedziť prepúšťaniu zamestnancov. Mnohí podnikatelia však o koronapomoc vôbec nepožiadali nakoľko pomoc považovali za príliš administratívne náročnú, odrádzala ich nízka výška pomoci, nejednoznačné podmienky pomoci, či uplatnenie možných sankcií v budúcnosti.

Štatistické údaje dokumentujúce vývoj na trhu práce od začiatku roka 2020 poukazujú na dynamicky sa meniace tendencie. Úroveň prepadu zamestnanosti zaradujú Slovensko medzi najviac postihnuté krajiny EÚ. Podľa výberového zisťovania pracovných síl (ďalej len „VZPS“) ŠÚ SR⁸ zaznamenala zamestnanosť v prvom štvrtroku pokles, po predchádzajúcom období šesť ročného rastu. V medziročnom porovnaní zamestnanosť poklesla o 1,4 %. Počet pracujúcich na Slovensku dosiahol 2 552,3 tis. osôb, pričom sa v medziročnom porovnaní znížil o 36,1 tisíc osôb.

⁸ Štatistický úrad SR.2020. Výberové zisťovanie pracovných síl Q1 2020. [Online, 19.06.2020] Dostupné na: <https://www.statistics.sk/>

Graf 3: Počet pracujúcich v prvom štvrtroku 2019 a 2020

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20 - 64 rokov zaznamenala v medziročnom porovnaní pokles o 0,5 p. b. a dosiahla 73 %. Pokles zamestnanosti sa prirodzene odrazil na raste nezamestnanosti, ako aj na zvýšení počtu obyvateľstva mimo trhu práce.

Pokles zamestnanosti bol v prvom štvrtroku 2020 evidovaný vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejšie sa počet pracujúcich znížil v Žilinskom kraji (o 3,2 %), Košickom (o 2,7 %) a Bratislavskom kraji (o 2,5 %).

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR (VZPS)

Vývoj na trhu práce počas prvého štvrtroka 2020 bol značne diferencovaný v rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikateľských subjektov, právnych foriem a odvetví. Údaje o priemernom počte zamestnaných osôb prezentované v nižšie uvedenej tabuľke poukazujú na nasledujúce tendencie. Priemerný počet zamestnaných osôb v priemysle vykazoval negatívne tendencie v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov – právnických osôb. Nárast zamestnanosti bol v priemysle dosiahnutý len v prípade živnostníkov (o 1,0 %). Súhrne sa zamestnanosť MSP pôsobiach v odvetví priemyslu v medziročnom porovnaní znížila o 2,1 % na 288,9 tisíc zamestnaných osôb. Výraznejší prepád zaznamenali veľké priemyselné podniky (pokles o 4,5 %). Celkový pokles zamestnanosti v priemysle predstavoval 3,2 %.

Prijaté protipandemické opatrenia nemali v posudzovanom období zásadný vplyv na zamestnanosť v stavebníctve. Podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva dokázali aj počas prvého štvrtroka 2020 udržať zamestnanosť. V rámci posudzovaných kategórií podnikateľských subjektov sa zamestnanosť znížila len v prípade živnostníkov (o 2,4 %) a veľkých zamestnávateľov (o 14,8 %). Súhrne sa zamestnanosť MSP pôsobiach v stavebníctve v medziročnom porovnaní zvýšila o 0,9 % na 167,1 tisíc zamestnaných osôb.

Podnikateľské subjekty pôsobiace v sektore služieb a obchodu boli nútené plne alebo čiastočne obmedziť svoju činnosť. Publikované údaje zamestnanosti za sektor služieb zo strany Štatistického úradu SR však nepokrývajú všetky oblasti služieb⁹. Údaje napríklad nezahŕňujú zamestnanosť podnikateľov pôsobiach v sektore ubytovania a stravovania, ktorých protipandemické opatrenia postihli najvýraznejšie. Dostupné údaje o priemernom počte zamestnaných osôb naznačujú, že zložitá situácia v sektore služieb si vynútila znižovanie zamestnanosti najmä v prípade živnostníkov (pokles o 0,9 %) a stredných podnikov

⁹ Služby pokrývajúce nasledovné ekonomické činnosti: veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (45 až 47); doprava a skladovanie (49 až 53); informácie a komunikácia (58 až 63); činnosti v oblasti nehnuteľností (68); odborné, vedecké a technické činnosti (69 až 71, 73, 74); administratívne a podporné služby (77 až 82); vzdelávanie (85.5; 85.6); umenie, zábava a rekreácia (92, 93); ostatné činnosti (95, 96).

(pokles o 2 %). Celkovo sa zamestnanosť MSP v sektore vybraných služieb zvýšila o 1,3 % na 560 604 osôb, hlavne vplyvom rastu zamestnanosti malých podnikov (0-49) o 3,5 %.

Tabuľka 1: Priemerný počet zamestnaných osôb v prvom štvrtroku 2020 vo vybraných odvetviach hospodárstva podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem

	Priemysel		Stavebníctvo		Služby	
	Abs. počet	Index Q12020/Q12019	Abs. počet	Index Q12020/Q12019	Abs. počet	Index Q12020/Q12019
Živnostníci	80 325	101,0	97 874	97,6	132 949	99,1
Malé podniky (0-49)	88 810	96,4	55 074	107,3	313 441	103,5
Stredné podniky (50-249)	119 773	97,1	14 200	101,3	114 214	98,0
MSP (0-249)	288 908	97,9	167 148	100,9	560 604	101,3
Veľké podniky (250+)	254 747	95,5	6 525	85,2	186 211	98,1
Spolu	543 655	96,8	173 674	100,2	746 815	100,5

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Vývoj situácie na trhu práce na mesačnej periodicite od začiatku roka 2020 umožňujú sledovať Indexy zamestnanosti, ktoré sú publikované Štatistickým úradom SR za vybrané odvetvia hospodárstva. Uvedené údaje dokumentujú pravidelné zhoršovanie situácie na trhu práce. **Každý mesiac dochádzalo k postupnému zvyšovaniu počtu odvetví, v ktorých zamestnávateľia boli donútení znížiť stav svojich zamestnancov.** V januári bol negatívny vývoj v oblasti zamestnanosti zreteľný len v troch odvetviach (priemysel, veľkoobchod, maloobchod). Situácia sa postupne zhoršovala a v mesiaci apríl a máj dochádzalo k medziročnému poklesu v celom spektre odvetví, okrem informačných a komunikačných činností.

V máji sa najvýraznejšie zamestnanosť znížila v ubytovacích službách, kde pôsobiaci podnikatelia boli nútení prepustiť takmer pätinu (18,9 %) pracovnej sily. Významný pokles bol zaznamenaný aj v sektore reštaurácií a pohostinstiev (o 12,2 %), stavebníctve (o 8,0 %) a priemysle (o 6,6 %). V odvetví priemyslu a obchodu dochádzalo k poklesu zamestnanosti počas celého hodnoteného obdobia, pričom v dôsledku protipandemických opatrení a nižšieho dopytu sa prepád zamestnanosti ešte prehĺbil v mesiacoch apríl a máj.

Tabuľka 2: Indexy zamestnanosti vo vybraných odvetviach v mesiacoch január až apríl 2020

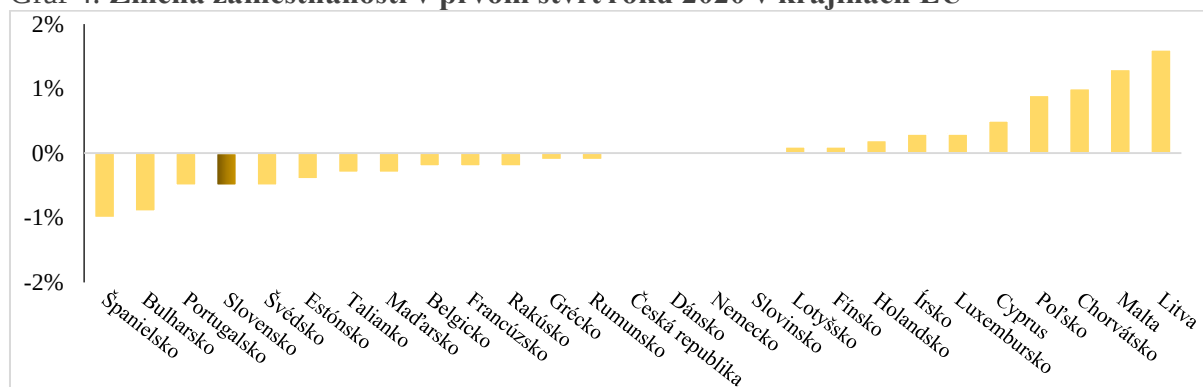
Vybrané odvetvia hospodárstva	01/2020	02/2020	03/2020	04/2020	05/2020
Priemysel spolu	97,9	97,3	95,2	93,9	93,4
Stavebníctvo	100,3	101,4	99,1	93,9	92,0
Predaj a oprava motorových vozidiel	101,5	99,4	98,6	97,5	94,9
Veľkoobchod	99,0	99,4	98,2	96,1	96,1
Maloobchod	98,2	97,6	96,5	95,2	94,5
Ubytovanie	107,4	101,3	97,7	92,5	81,1
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	104,4	99,5	97,0	90,7	87,8
Doprava a skladovanie	102,8	101,2	101,1	98,8	97,6
Informácie a komunikácia	106,0	105,2	104,6	104,8	105,2
Vybrané trhové služby	103,6	101,8	99,2	95,2	95,9

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Zmeny na trhu práce sa začali postupne prejavovať aj v oblasti zamestnávania cudzincov. V minulom roku dochádzalo k zvyšovaniu počtu zamestnaných cudzincov ako reakcia slovenských podnikateľov na nedostatok voľnej pracovnej sily na domácom trhu. Od marca 2020 dochádza k postupnému poklesu počtu pracujúcich cudzincov na Slovensku. Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR v máji u nás pracovalo 74,3 tisíc cudzincov, čo však bolo o 3,9 tisíc menej ako vo februári.

Slovensko sa obdobne ako v prípade poklesu hospodárstva, zaraďuje medzi krajiny EÚ s najvyšším prepadom zamestnanosti. Podľa údajov Eurostatu¹⁰ sa zamestnanosť na Slovensku v prvom štvrtroku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim kvartálom znížila o 0,5 %. Najvyšší prepád zamestnanosti bol zaznamenaný v Španielsku (o 1,0 %) a v Bulharsku (o 0,9 %). Z jednotlivých krajín V4 sa trh práce vyvíjal negatívne aj v Maďarsku (pokles o 0,3 %). V Českej republike sa situácia na trhu práce nezmenila a v Poľsku sa dokonca zvýšil počet zamestnaných o 0,9 %.

Graf 4: Zmena zamestnanosti v prvom štvrtroku 2020 v krajinách EÚ

Zdroj: Eurostat

1.3. Vývoj nezamestnanosti

Pokles počtu zamestnaných osôb sa prirodzene prejavil aj na zhoršení ukazovateľov dokumentujúcich vývoj nezamestnanosti. Situácia v podnikateľskom sektore sa po vypuknutí epidémie koronavírusu začala dramaticky zhoršovať v mesiaci marec 2020, čo sa na ukazovateľoch nezamestnanosti prejavilo v nasledujúcich mesiacoch.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sa v apríli 2020 evidovaná miera nezamestnanosti zvýšila historicky najvyšším tempom, z úrovne marcových 5,2 % na 6,6 %¹¹. Nárast nezamestnanosti pokračoval aj v mesiacoch máj a jún, avšak dynamika jej rastu sa postupne zmierňovala. V júni sa evidovaná miera nezamestnanosti zvýšila už len o 0,2 p. b. na 7,4 %. Miera nezamestnanosti počítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v júni 2020 8,2 %. V porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sa zvýšila o 0,2 p. b.

Prudký nárast zaznamenal v apríli aj celkový počet nezamestnaných osôb, ktorý sa v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom zvýšil o 33,6 tisíc na 204 480 osôb. Rast počtu

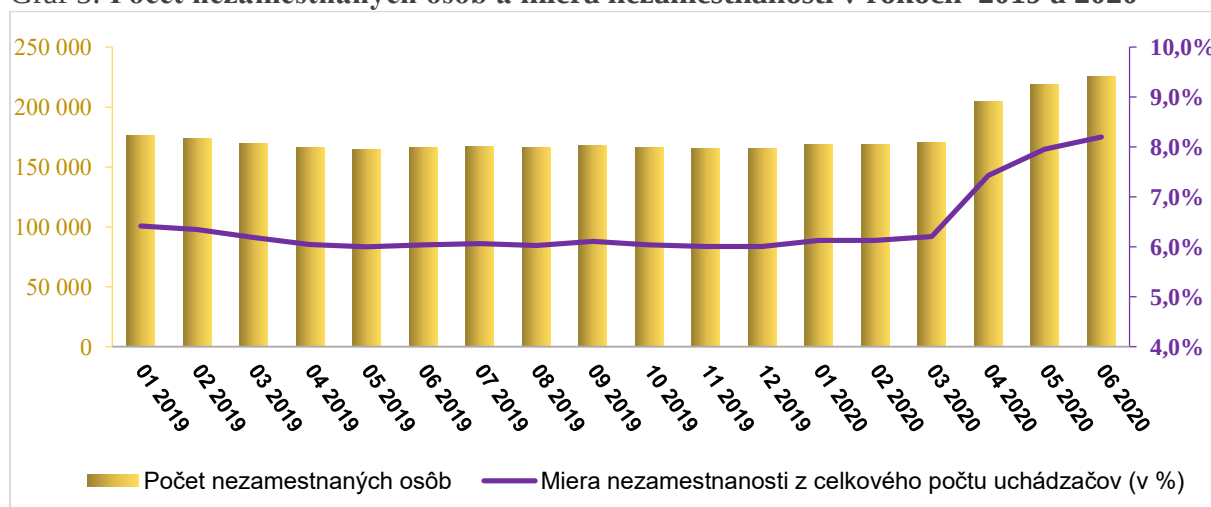
¹⁰ Eurostat.2020. *Newsrelease euroindicators 9 June 2020* [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294996/2-09062020-AP-EN.pdf/8a68ea5e-5189-5b09-24de-ea057adeee15>

¹¹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. 2020. *Nezamestnanosť – mesačné štatistiky*. [Online, 21.07.2020] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2020.html?page_id=971502

nezamestnaných osôb pokračoval aj v ďalších mesiacoch, ale už miernejším tempom. Počet nezamestnaných osôb v júni 2020 dosiahol 225 508 v porovnaní s májom sa zvýšil o 6,3 tisíc osôb. Na základe štruktúry uchádzačov o zamestnanie je možné skonštatovať, že **o prácu prichádzali predovšetkým zamestnanci s nižšou kvalifikáciou**. Najvýznamnejší prírastok nezamestnaných nastal v rámci profesií ako sú pracovníci v obchode a v službách, operátori a montéri strojov, zariadení a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

Postupné uvoľňovanie epidemiologických opatrení, ktoré sa začalo na konci apríla napomohlo otočiť trend negatívneho vývoja niektorých ukazovateľov trhu práce. V mesiacoch máj a jún 2020 bol zaznamenaný medzimesačný nárast počtu úspešných uchádzačov o prácu. Prácu si v mesiaci jún našlo 13 986 osôb, čo bolo o 4 321 osôb viac ako v predchádzajúcom mesiaci.

Graf 5: Počet nezamestnaných osôb a miera nezamestnanosti v rokoch 2019 a 2020

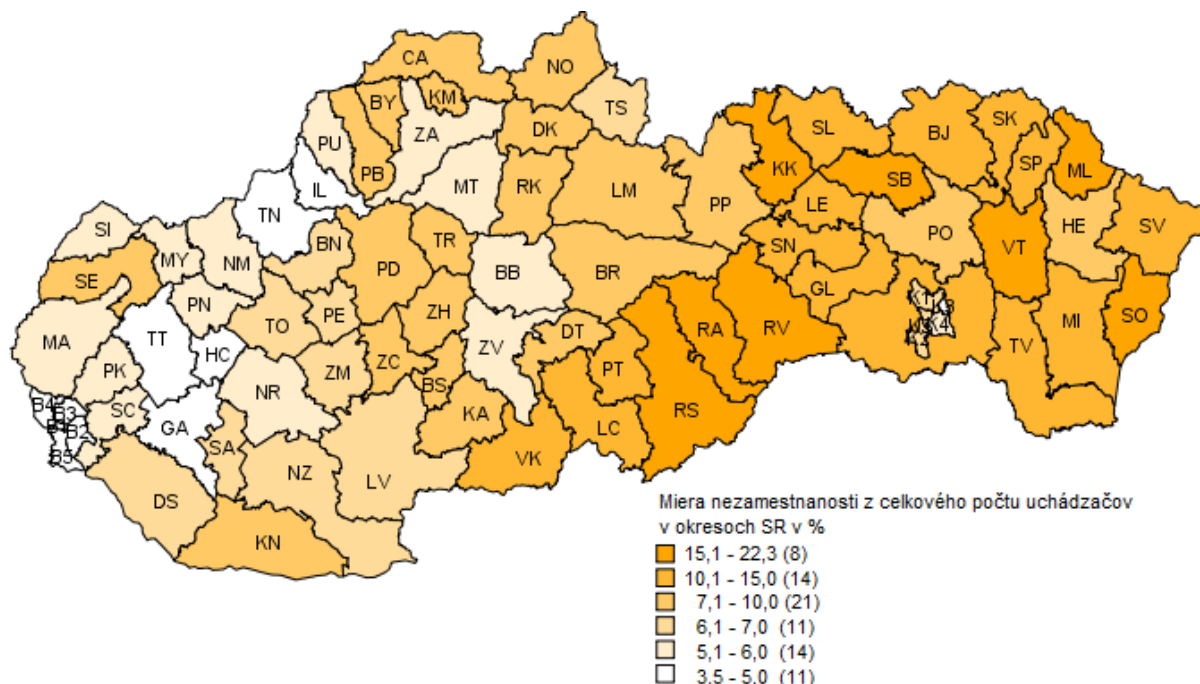
Zdroj: UPSVAR

V mesiaci jún došlo po predchádzajúcich troch mesiacoch k nárastu voľných pracovných miest. Na konci júna 2020 bolo evidovaných 68 045 voľných pracovných miest, pričom ich počet sa v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom zvýšil o 95. Najviac voľných pracovných pozícií bolo evidovaných v Bratislavskom kraji (21 359) a najmenej v Prešovskom kraji (3 998).

Medzimesačný nárast miery nezamestnanosti bol v júni 2020 zaznamenaný vo všetkých krajoch SR. Najvyššiu mieru celkovej nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov dosiahol Prešovský kraj (12,4 %), následne Košický (11,2 %) a Banskobystrický kraj (10,8 %).

Z pohľadu jednotlivých okresov bola najvyššia miera evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v okrese Rimavská Sobota (22,3 %), Revúca (21,5 %) a Kežmarok (19,8 %). V týchto troch okresoch je bez práce približne už každý piaty ekonomicky aktívny človek. Najnižšia miera nezamestnanosti bola vykázaná v rámci okresov hlavného mesta SR, ako Bratislava V (3,5 %) a Bratislava I (3,7 %).

Obrázok 1: Miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie v okresoch SR, v júni 2020 (v %)

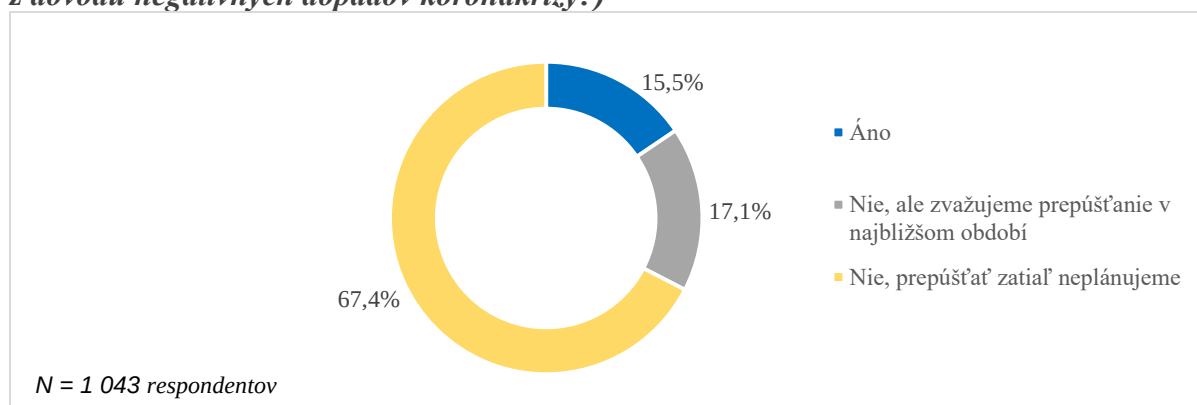
Zdroj: UPSVAR

V porovnaní s februárom 2020 dosahovali najvyššiu dynamiku rastu nezamestnanosti, v porovnaní s celoslovenským rastom nezamestnanosti, okresy Revúca, Rimavská Sobota, Sabinov, Dunajská Streda, Šaľa a Zlaté Moravce. Najnižšou dynamikou rastu nezamestnanosti sa vyznačovali okresy v rámci hlavného mesta Bratislavy, čo súvisí aj so štruktúrou pracovnej sily. Zamestnanci pracujúci v hlavnom meste sa vyznačujú vyššou kvalifikáciou. Vysokokvalifikované profesie zároveň majú väčšie možnosti vykonávať prácu z domu.

Zámery malých a stredných podnikateľov v oblasti zamestnanosti dokresľujú aj výsledky prieskumu, ktorý hodnotil názory a skúsenosti malých a stredných podnikateľov s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy. Podľa uvedených výsledkov **pristúpil k prepúšťaniu každý šiesty malý a stredný podnikateľ (15,5 %). Mierne vyšší je podiel firiem, ktoré zatiaľ neprepúšťali (17,1 %), ale uvažujú nad prepúšťaním** v najbližšom období. Dve tretiny malých a stredných podnikateľov (67,4 %) zatiaľ prepúšťať neplánujú.

Znižovanie počtu svojich pracovníkov v prieskume najčastejšie deklarovali malí podnikatelia s počtom zamestnancov od 10 do 49 (35,2 %), strední podnikatelia (36,4 %), firmy pôsobiace v priemysle (24,1 %), v ubytovaní (19,2 %), v stravovacích službách (40,8 %), so sídlom v Trnavskom (27,1 %) a v Trenčianskom kraji (23,9 %). Nad prepúšťaním v budúcnosti uvažuje viac ako jedna tretina (34,6 %) podnikateľov pôsobiacich v ubytovacích službách a viac ako jedna štvrtina podnikateľov v stravovacích službách (25,4 %).

Graf 6: Dopad koronakrízy na znižovanie počtu zamestnancov malých a stredných podnikateľov (Došlo vo vašej firme k znižovaniu počtu zamestnancov k dnešnému dňu z dôvodu negatívnych dopadov koronakrízy?)

Zdroj: Slovak Business Agency, na základe výsledkov prieskumu, ktorý zrealizovala Slovak Business Agency, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz v spolupráci s Wilio.sk a Podnikajte.sk, v čase od 15.05.2020 do 22.05.2020.

Ekonomická výkonnosť slovenského hospodárstva bude počas celého roka 2020 ovplyvnená dopadmi pandémie koronavírusu. Pokles ekonomickej výkonnosti bude negatívne vplývať aj na slovenský trh práce. NBS predpokladá, že v roku 2020 bude zrušených približne 70 tisíc pracovných miest¹². Zamestnanosť by mala zaznamenať pokles o 2,1 % a miera nezamestnanosti dosiahne viac ako 8 %. Zotavenie na trhu práce sa predpokladá až po výraznejšom oživení ekonomickej aktivity, ktoré by malo nastať v roku 2021.

¹² Národná Banka Slovenska. 2020. *Strednodobá predikcia, 2 štvrtrok 2020*. [Online, 18.06.2020] Dostupné na: https://www.nbs.sk/_img/Documents/Publikacie/PREDIK/2020/protected/P2Q-2020.pdf

2. Opatrenia prijaté na podporu zamestnanosti v SR

2.1. Podpora zamestnávateľov prostredníctvom príspevku na mzdu zamestnanca na udržanie pracovného miesta

Vláda SR prijala viacero opatrení na zmiernenie negatívnych následkov vyvolaných koronakrízou. Niektoré opatrenia už boli aplikované v iných krajinách, pričom Vláda SR sa nimi inšpirovala a snažila sa ich aplikovať na vnútroštátne pomery. Schválené opatrenia mali zabezpečiť **podporu zamestnávateľov, ktorí** v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu na základe Opatrenia ÚVZ č. OLP/2595/2020 zo dňa 15.03.2020 **boli povinní uzatvoriť prevádzky alebo boli nútení svoje prevádzky zatvoriť**.

Výška príspevku určená pre zamestnancov na udržanie pracovného miesta sa líšila v závislosti od toho, či sa na zamestnávateľa vzťahovala alebo nevzťahovala povinnosť prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti:

- Oprávnenými žiadateľmi na poskytnutie podpory počas pandémie sú **zamestnávateľ** (okrem subjektov verejnej správy), **vrátane SZČO, ktorá zamestnáva**, ktorý v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu udrží pracovné miesta aj **v prípade povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti** na základe Opatrenia ÚVZ. V takomto prípade je príspevok určený zamestnancovi, ktorému zamestnávateľ nemôže pridelovať prácu z dôvodu prekážky na strane zamestnávateľa (§ 142 Zákonníka práce). Príspevok pozostáva z úhrady náhrady mzdy zamestnanca vo výške **80 % jeho priemerného zárobku, najviac vo výške 1 100,- EUR**.
- Oprávneným žiadateľom je aj **zamestnávateľ** (okrem subjektov verejnej správy), **vrátane SZČO, ktorá zamestnáva**, na ktorého sa v čase vyhlásenej MS **nevzťahuje povinnosť prerušenia alebo obmedzenia prevádzkovej činnosti** na základe Opatrenia ÚVZ, ale ktorý napriek poklesu tržby udrží pracovné miesta. Rovnako ako vo vyššie uvedenom bode, príspevok je určený pre zamestnanca, ktorému zamestnávateľ alebo SZČO, ktorá je zamestnávateľom, nemôže pridelovať prácu z dôvodu prekážky na strane zamestnávateľa.

Príspevok je možné poskytnúť v dvoch formách:

- a) **úhradou náhrady mzdy zamestnanca** vo výške 80 % jeho priemerného zárobku, najviac vo výške 880,- EUR alebo ako
- b) **paušálny príspevok** na úhradu časti náhrady mzdy zamestnanca pre zamestnávateľa alebo SZČO, ktorá je zamestnávateľom, v závislosti od poklesu tržieb v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019 (alt. s priemerom za rok 2019); v prípade, že žiadateľ neprevádzkoval v uvedenom období činnosť, dokladuje porovnateľné obdobie za február 2020, a to nasledovne najviac vo výške uvedenej v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3: Výška paušálneho príspevku pre zamestnávateľa na mzdu zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb

Pokles tržieb	Výška príspevku MAREC 2020	Pokles tržieb	Výška príspevku APRÍL 2020 a ďalšie mesiace MS
menej ako 10 %	0,- Eur	menej ako 20 %	0,- Eur
od 10 % - 19,99 %	90,- Eur	≥ 20 %	180,- Eur
od 20 % - 29,99 %	150,- Eur	≥ 40 %	300,- Eur
od 30 % - 39,99 %	210,- Eur	≥ 60 %	420,- Eur
od 40 a viac %	270,- Eur	≥ 80 %	540,- Eur

Zdroj: SBA

Pre obe skupiny vyššie uvedených zamestnávateľov platia rovnaké nasledovné podmienky. Podporné opatrenia sa poskytujú za **obdobie** odo dňa rozhodnutia ÚVZ o uzatvorení alebo obmedzení prevádzok t.j., 12. marca 2020 do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom bude rozhodnutie ÚVZ zrušené.

Za zamestnanca sa na účely poskytnutia príspevku považuje zamestnanec v pracovnom pomere. **Príspevok nie je možné poskytnúť:**

- na zamestnancov, ktorí poberajú dávky sociálneho zabezpečenia (PN, OČR) alebo čerpajú dovolenku.
- na zamestnanca pracujúceho na dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru,
- konateľovi, ktorý nemá uzatvorenú pracovnú zmluvu,
- spoločníkovi, ktorý pre svoju s.r.o. pracuje bez pracovnej zmluvy,
- spolupracujúcej osobe - manželka, deti, rodičia, ktorí v zmysle zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní nemusia mať uzatvorenú pracovnú zmluvu,
- osoby pracujúce na základe zmluvy podľa Občianskeho zákonníka, dobrovoľníka.

Žiadateľom o príspevok môže byť len subjekt, ktorý vznikol a začal prevádzkovať svoju činnosť najneskôr k 01.02.2020. Za zamestnávateľa sa na účely poskytnutia príspevku považuje:

- a) právnická osoba, ktorá má sídlo alebo sídlo svojej organizačnej jednotky na území Slovenskej republiky, alebo fyzická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt a ktorá zamestnáva fyzickú osobu v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu,
- b) organizačná zložka zahraničnej právnickej osoby alebo zahraničnej fyzickej osoby s pracovnoprávnou subjektivitou, ktorá je oprávnená podnikat' na území Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu,
- c) právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva činnosti podľa zákona o službách zamestnanosti, najmä sprostredkovanie zamestnania za úhradu, dočasné zamestnávanie, podporované zamestnávanie, poskytovanie odborných poradenských služieb, vykonávanie vzdelávania a prípravy pre trh práce pre uchádzačov o zamestnanie, pre záujemcov o zamestnanie a pre zamestnancov na území Slovenskej republiky.

Za **SZČO** sa na účely poskytnutia príspevku považuje fyzická osoba, ktorá:

- a) prevádzkuje živnosť,
- b) vykonáva činnosť podľa osobitných predpisov (napr. daňoví poradcovia, notári, advokáti, audítori, divadelníci, športoví odborníci a pod.),
- c) vykonáva poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách.

Finančný príspevok poskytuje miestne príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého územnom obvode zamestnávateľ alebo SZČO, ktorá je zamestnávateľom, udrží pracovné miesta alebo v ktorom SZČO prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť, alebo iný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny určený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny.

2.2. Kompenzácia poklesu tržieb SZČO z podnikania

Podpora je poskytnutá SZČO, ktorým v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu poklesli tržby alebo na základe Opatrenia ÚVZ uzatvorili alebo zakázali prevádzky.

Oprávneným žiadateľom je predovšetkým SZČO, ktorá v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie prerušila alebo obmedzila vykonávanie alebo prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti na základe Opatrenia ÚVZ alebo SZČO, ktorej poklesli tržby najmenej 20 % (resp. o 10 % v marci).

Na poskytnutie pomoci je potrebné, aby SZČO:

- bola nemocensky a dôchodkovo poistená (povinne aj dobrovoľne) v období do 31. marca 2020 a poistenie jej naďalej trvá aj po tomto dni, alebo
- čerpá tzv. odvodové prázdniny; zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov priznáva odvodové prázdniny každej SZČO od začiatku podnikania až do 1. júla nasledujúceho kalendárneho roka (po roku, v ktorom začala prvýkrát podnikat').

Príspevok nie je možné poskytovať SZČO, ktorá má:

- súbežne uzatvorený pracovný pomer,
- zrušenú alebo pozastavenú živnosť.

Výška príspevku na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti pre SZČO sa pohybuje od:

- poklesu tržieb, v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019 (alt. s priemerom za rok 2019);
- v prípade, že žiadateľ neprevádzkoval v uvedenom období činnosť, dokladuje porovnateľné obdobie za február 2020,

a to nasledovne najviac vo výške:

Tabuľka 4: Výška príspevku na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti SZČO

Pokles tržieb	Marec 2020	Pokles tržieb	Apríl 2020 a ďalšie mesiace MS
menej ako 10 %	0,- Eur	menej ako 20 %	0,- Eur
od 10 % - 19,99 %	90,- Eur	≥ 20 %	180,- Eur
od 20 % - 29,99 %	150,- Eur	≥ 40 %	300,- Eur
od 30 % - 39,99 %	210,- Eur	≥ 60 %	420,- Eur
od 40 a viac %	270,- Eur	≥ 80 %	540,- Eur

Zdroj: SBA

2.3. Flexibilita práce

V období pandémie došlo zo strany viacerých zamestnávateľov k aplikácii flexibility práce, ktorá môže mať rôzne formy (napr. telepráca, čiastočný úväzok, pružný pracovný čas). Nižšie v texte sa však zaoberáme opatreniami, ktoré boli prijaté ako nové zákonné zmeny v oblasti zamestnávania a v čase mimoriadnej situácie boli využívané zo strany zamestnancov a zamestnávateľov vo väčšej miere ako v minulosti. Ide o nástroje ako sú kurzarbeit a home office.

2.3.1. Kurzarbeit

Zákonom č. 66/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony bol do slovenského právneho systému od 04.04.2020 zavedený kurzarbeit. Ustanovenie § 250b ods. 6 Zákonníka práce upravuje:

- ak **zamestnanec nemôže vykonávať prácu** celkom alebo sčasti
- **z dôvodu na strane zamestnávateľa** napr. pre zastavenie alebo obmedzenie činnosti zamestnávateľa
- **činnosť je obmedzená na základe rozhodnutia príslušného orgánu alebo ako dôsledku vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu,**
- v takom prípade ide o prekážku v práci na strane zamestnávateľa, pri ktorej **patri zamestnancovi náhrada mzdy,**
- **náhrady mzdy v sume 80 % jeho priemerného zárobku,** najmenej však v sume minimálnej mzdy.

Ak nemôže zamestnávateľ pridelovať prácu zamestnancovi v dôsledku mimoriadnej situácie je možné aplikovať kurzarbeit na určitú formu pomoci zo strany štátu. Túto možnosť môže využiť každý zamestnávateľ, ktorý obmedzil alebo prerušil prevádzkovú činnosť v dôsledku mimoriadnej situácie alebo z rozhodnutia príslušného štátneho orgánu, ktorý priamym nariadením zakáže činnosť určitých podnikateľských činností. Zamestnávateľia, vrátane SZČO, ktorá je zamestnávateľom, môžu žiadať o náhradu mzdy zamestnanca najviac vo výške 80 % jeho priemerného zárobku alebo o paušálny príspevok na mzdy všetkých pracovníkov v závislosti od poklesu tržieb.

Príspevok na úhradu časti mzdových nákladov je možné poskytnúť v dvoch formách:

- a) **úhradou náhrady mzdy zamestnanca** vo výške 80 % jeho priemerného zárobku, najviac vo výške 880,- EUR alebo ako
- b) **paušálny príspevok** na úhradu časti náhrady mzdy zamestnanca pre zamestnávateľa alebo SZČO, ktorá je zamestnávateľom, v závislosti od poklesu tržieb v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019 (alt. s priemerom za rok 2019); v prípade, že žiadateľ neprevádzkoval v uvedenom období činnosť, dokladuje porovnateľné obdobie za február 2020, a to nasledovne najviac vo výške:

Tabuľka 5: Výška paušálneho príspevku pre zamestnávateľa na mzdu zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb

Pokles tržieb MAREC 2020	Výška príspevku MAREC 2020	Pokles tržieb APRÍL 2020	Výška príspevku APRÍL 2020 a ďalšie mesiace MS
menej ako 10 %	0,- Eur	menej ako 20 %	0,- Eur
od 10 % - 19,99 %	90,- Eur	≥ 20 %	180,- Eur
od 20 % - 29,99 %	150,- Eur	≥ 40 %	300,- Eur
od 30 % - 39,99 %	210,- Eur	≥ 60 %	420,- Eur
od 40 a viac %	270,- Eur	≥ 80 %	540,- Eur

Zdroj: SBA

2.3.2. Home office

Dňa 02.04.2020 NR SR schválila zákon č. 66/2020, ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony. Tento zákon nadobudol účinnosť dňa 04.04.2020.

Predovšetkým ide o prijatie opatrení, ktoré vedú k udržaniu pracovných miest. Nakoľko Zákonník práce v doterajšej podobe nebol dostatočne pružný, bolo potrebné ho zflexibilniť tak, **aby zamestnávateľa dokázali reagovať na vzniknutú situáciu prostredníctvom:**

- zmien v organizácii práce,
- v organizovaní pracovného času,
- určení čerpania dovolenky,
- náhrady mzdy pri prekážke v práci na strane zamestnávateľa,
- ochrany zamestnancov, ktorí mali prekážku v práci na svojej strane.

Osobitné ustanovenie § 250b Zákonníka práce umožňuje v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu aby,

- **zamestnávateľ nariadil výkon práce z domácnosti zamestnanca,**
- ale len v prípade, ak to **dohodnutý druh práce umožňuje,**
- ak práca na pracovisku nie je možná, nevyhnutná, prípadne je riziková z dôvodu prevencie šírenia prenosnej choroby,

- na druhej strane **zamestnanec má právo na vykonávanie práce zo svojej domácnosti**
- a ak na strane zamestnávateľa nie sú vážne prevádzkové dôvody, ktoré neumožňujú výkon práce z domácnosti.

Uvedené ustanovenie zaviedlo možnosť pre zamestnávateľa nariadiť výkon práce z domu svojmu zamestnancovi, pričom doteraz home office viac-menej bol o dohode oboch strán a zároveň sa považoval ako určitý benefit v zamestnaní. V čase šírenia koronavírusu mnohí zamestnávateľa nariadili, resp. umožnili svojim zamestnancom prácu z domu. Viacerí slovenskí zamestnávateľa prácu z domu pred korona krízou nevyužívali z rôznych dôvodov napr. nedostatku nástrojov na prácu ako sú notebooky, zabezpečenie prístupu k serverom z iného miesta ako pracoviska, zamedzenie úniku osobných údajov, dát a pod. alebo z dôvodu pochybnosti o efektívnosti práce zamestnancov.

2.4. Zvýhodnené úvery pre podnikateľov

V úverovej oblasti bolo vládou prijatých viacero podporných nástrojov, ktoré by mali prispieť k zabezpečeniu dostupnosti finančných prostriedkov pre podnikateľov. Boli prijaté viaceré opatrenia či už v oblasti odkladu splátok úverov, leasingov, bankovej záruky štátu, ako aj poskytnutím výhodných finančných produktov a služieb cez štátne finančné inštitúcie.

2.4.1 Odklad splácania úveru a leasingu

Podmienky odkladu splácania úveru upravuje zákon č. 75/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Po dobu odkladu splácania úveru nie je podnikateľ povinný platiť odložené splátky alebo ich časť. Odklad splácania je bezodplatný, nespôsobuje zvýšenie celkovej výšky úveru a nie je podmienený dodatočným zabezpečením úveru. Odklad splácania úveru sa na účely registra nepovažuje za omeškanie a nezhoršuje kreditnú kvalitu podnikateľa.

Oprávnenými **žiadateľmi** o odklad splátok sú **fyzická osoba – podnikateľ** a podnikajúca právnická osoba, ktorá sa považuje za mikro, malý alebo stredný podnik (tzv. **malý zamestnávateľ**). Za **veriteľa sa považuje** banka, pobočka zahraničnej banky, alebo iná osoba, ktorá ponúka a poskytuje úvery podľa Obchodného zákonníka v rámci predmetu svojho podnikania (iní veritelia poskytujúci úvery fyzickým osobám - podnikateľom a malým zamestnávateľom).

Podmienky odkladu splácania úveru:

- odklad splácania sa týka úverových zmlúv uzavretých do konca obdobia pandémie
- odklad sa vykoná na základe riadne vyplnenej žiadosti dlžníka
- o odklad toho istého úveru je možné požiadať len jedenkrát pri bankách a pobočkách zahraničných bánk počas trvania pandémie
- ak žiadosť spĺňa zákonné podmienky, veriteľ povolí **odklad splátok** istiny a/alebo úroku úveru alebo odklad splatnosti úveru na dobu **najviac 9 mesiacov**, ak ide o veriteľa, ktorý je bankou alebo pobočkou zahraničnej banky
- pri iných veriteľoch ako bankách alebo pobočkách zahraničných bánk môže dlžník požiadať o odklad splácania najdlhšie na 3 mesiace a taktiež o predĺženie odkladu

splácania o ďalšie 3 mesiace. Celkovo si tak môže podnikateľ odložiť splátky na dobu najviac 6 mesiacov.

- nezaplatené úroky za obdobie odkladu splácania úveru budú rozvrhnuté do zvyšných splátok úveru splatných po uplynutí odkladu splácania úveru, ak sa veriteľ s dlžníkom nedohodne inak.

Medzi inštitúcie, ktoré poskytujú svojim klientom možnosť odkladu splátok patrí Slovenská záručná a rozvojová banka (ďalej len „SZRB“) a EXIMBANKA SR. **SZRB** na základe žiadosti klienta v skrátenom a zjednodušenom režime posudzuje a vyhodnocuje možnosti poskytnutia rôznych ústretových krokov, predovšetkým odklad alebo dočasné zníženie splátok úveru. Pomoc je určená podnikateľom, ktorí pociťujú negatívne dopady aktuálnej pandemickej situácie na svoje podnikanie a spĺňajú podmienky na poskytnutie takejto formy pomoci. Klientom **EXIMBANKY SR**, ktorým aktuálna situácia alebo preventívne opatrenia okolo ochorenia COVID-19 spôsobili zníženie príjmov či tržieb, pozastavenie plnenia alebo zrušenie obchodných kontraktov je možné odložiť splátky úveru.

Podnikatelia môžu požiadať aj o **odklad splátok v prípade leasingu**. Nárok podnikateľom vzniká zo zákona len vtedy, ak veriteľ poskytol dlžníkovi leasing formou úveru (nie formou operatívneho alebo finančného lízingu). Podmienky odkladu splácania leasingu sú obdobné ako pri odklade splátok úveru.

2.4.2. Úverové možnosti

EXIMBANKA SR poskytuje v rámci podpory podnikateľov prevádzkový „**COVID úver**“ s minimálnou úrokovou sadzbou na preklopenie negatívnych ekonomických dopadov spôsobených výskytom ochorenia COVID-19. Úver je určený pre exportérov a jeho celková výška sa pohybuje od 100 000,- eur do 500 000,- eur a zároveň maximálna výška úveru nesmie presiahnuť 50 % celkového obratu MSP za rok 2019. Doba splatnosti je 3 roky s možnosťou odkladu splácania istiny a úrokov. Splácanie prebieha v pravidelných rovnomerných mesačných splátkach počas 24 mesiacov po uplynutí 12 mesačného obdobia odkladu splácania istiny a úrokov. Pevná **úroková sadzba úveru** je vo výške **4,00 % p. a.** počas celého obdobia splatnosti úveru.

O úver je možné požiadať e-mailom. Medzi oprávnených žiadateľov patria MSP, ktorí v rámci svojej podnikateľskej činnosti realizujú exportné aktivity a vykonávajú podnikateľskú činnosť aspoň 2 ukončené (ucelené) účtovné obdobia pred podaním žiadosti o COVID úver. Za tento úver poskytuje Ministerstvo financií SR záruku vo výške 80 % zostatku istiny prevádzkového úveru.

Finančné prostriedky z úveru je možné použiť na:

- financovanie prevádzkových nákladov súvisiacich s udrжанím prevádzky a zamestnanosti
- financovanie investícií do hmotného alebo nehmotného majetku súvisiacich s udrжанím prevádzky a zamestnanosti
- platenie záväzkov voči Sociálnej poisťovni a zdravotným poisťovniam, pokiaľ tieto záväzky neprekračujú lehotu splatnosti viac ako 180 dní.

SZRB poskytuje svojim klientom úver „**PODNIKATEĽ 2020**“ na podporu udržania prevádzky a zamestnanosti malému zamestnávateľovi, ktorý je MSP, s možnosťou získania finančnej pomoci Ministerstva financií SR vo forme záruky za úver a úhrady úrokov z úveru.

Podmienky a celková výška úveru:

- úver je možné poskytnúť v sume od 10 000,- eur do 350 000,- eur a zároveň maximálna výška úveru nesmie presiahnuť 50 % celkového obratu za rok 2019
- doba splatnosti je 3 roky
- jednorazové alebo postupné čerpanie úveru
- odklad splácania istiny a úroku na obdobie 12 mesiacov odo dňa prvého čerpania úveru
- finančné prostriedky úveru je možnú použiť na financovanie: prevádzkových nákladov súvisiacich s udržaním prevádzky a zamestnanosti, investícií do hmotného a/alebo nehmotného majetku súvisiacich s udržaním prevádzky a zamestnanosti, splatenie záväzkov voči Sociálnej poisťovni a/alebo zdravotným poisťovniam.

Slovak Investment Holding (ďalej len „SIH“) spustil 30. marca 2020 schému bankových záruk a úrokových dotácií pod názvom „**SIH antikورونا záruka**“, cieľom ktorej je pomôcť MSP vysporiadať sa s finančnými ťažkosťami spôsobenými súčasnou situáciou a prispieť k udržaniu pracovných miest. **Program pozostáva zo záruk pre banky oprávnené poskytovať úvery v SR**, ktoré budú následne poskytovať **zvýhodnené preklenovacie úvery** pre MSP a živnostníkov, ktoré môžu byť kombinované aj s **úrokovou dotáciou** na zníženie úrokových sadzieb. Konečné úvery pre MSP tak môžu byť vďaka SIH antikورونا záruke bezúročné. Pomoc v rámci tohto finančného nástroja je poskytovaná v súlade s podmienkami de minimis tzn. pomoc pre jeden podnik nesmie presiahnuť 200 000,- eur.

Zvýhodnený úver je možné poskytnúť do výšky 1,2 mil. eur, s dobou splatnosti max. 4 roky. Podnikatelia majú možnosť požiadať o odklad splácania istiny a úroku na obdobie 12 mesiacov odo dňa prvého čerpania úveru. Úroková dotácia je poskytnutá do výšky 4 %, t. j. úroky bude znášať SIH, vďaka čomu môže MSP v prípade udržania zamestnanosti získať úver nízkoúročne až bezúročne.

Finančné prostriedky z úveru je možné použiť výhradne na:

- investičné a prevádzkové náklady MSP v záujme udržania zamestnanosti,
- obstaranie hmotného a nehmotného majetku súvisiaceho s udržaním alebo zvýšením počtu pracovných miest, vrátane prevodu vlastníckych práv v podnikoch a doplnkového prevádzkového kapitálu,
- prevádzkový kapitál súvisiaci s udržaním alebo zvýšením počtu pracovných miest a so založením, posilnením alebo rozšírením podnikateľskej činnosti MSP (napr. nákup zásob/tovarov/služieb, energie, a pod.),
- prevádzkový kapitál súvisiaci s udržaním alebo zvýšením počtu pracovných miest na podporu osobitného prístupu k znevýhodneným sociálnym skupinám a na realizáciu sociálne orientovaných opatrení (napr. udržanie pracovných miest a pod.),
- prevádzkový kapitál na podporu MSP s obmedzeným prístupom ku kapitálu v dôsledku udalostí mimo kontroly podniku.

2.4.3. Záruky štátu

Poskytovateľom finančnej pomoci je Ministerstvo financií SR, ktoré poskytuje pomoc prostredníctvom dvoch sprostredkovateľov pomoci - SZRB a EXIMBANKY SR na základe uzatvorenej zmluvy, v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok, na základe a za podmienok ustanovených vyššie spomenutým zákonom č. 75/2020 Z. z. Cieľom pomoci je zabezpečiť udržanie zamestnanosti a prevádzky MSP, prostredníctvom poskytnutia záruky za úver a úhrady úroku z úveru.

Záruka za úver poskytnutá sprostredkovateľom pomoci je záväzok MF SR voči malému zamestnávateľovi, že uspokojí jeho záväzok zo zmluvy o úvere uzavretej medzi sprostredkovateľom pomoci a malým zamestnávateľom, ak ho malý zamestnávateľ neplní.

Oprávnenými subjektmi sú SZČO a MSP (tzv. malý zamestnávateľ), ktoré spĺňajú nasledovné podmienky:

- sú zriadené a podnikajú na území SR (vrátane Bratislavského kraja),
- nespĺňajú definíciu pre „podnik v ťažkostiach“ (v prípade, že sú staršie než tri roky),
- nespádajú do najvyššej ratingovej kategórie kreditného rizika (podľa interného ratingového hodnotenia predmetnej banky),
- nepôsobia v oblasti rybolovu a akvakultúry alebo prvovýroby poľnohospodárskych výrobkov,
- nesmie byť voči nim nárokované vrátenie pomoci na základe predchádzajúceho rozhodnutia Európskej komisie,
- nesmú byť právoplatne odsúdené za trestný čin týkajúci sa ich profesionálneho správania (podvod, korupcia a pod.),
- nesmie byť voči nim prijaté právoplatné rozhodnutie ukládajúce sankciu za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania,
- zároveň Sociálna poisťovňa voči nemu neeviduje pohľadávky na poistnom na sociálne poistenie alebo pohľadávky na povinných príspevkoch na starobné dôchodkové sporenie po lehote splatnosti viac ako 180 dní,
- zdravotná poisťovňa voči nemu neeviduje pohľadávky na poistnom na povinné verejné zdravotné poistenie po lehote splatnosti viac ako 180 dní,
- nebolo voči nemu začaté konkurzné konanie alebo reštrukturalizácia.

Ak MF SR plní záväzok zo záruky za úver za malého zamestnávateľa voči sprostredkovateľovi pomoci, vzniká mu pohľadávka voči malému zamestnávateľovi v rozsahu tohto plnenia (pohľadávka z realizovanej záruky). Malý zamestnávateľ je povinný splatiť MF SR pohľadávku z realizovanej záruky spolu s úrokom podľa Oznámenia Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb.

2.5. Podporné opatrenia vedúce k ochrane nájomcov

Prostredníctvom prijatého zákona č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony došlo k vytvoreniu podmienok dočasnej ochrany podnikateľov a nájomných vzťahov. Snahou zákonodarcu bolo riešiť nielen aktuálne, ale aj budúce problémy prevádzkovateľov

podnikov, resp. zabezpečiť úpravu ich pomerov tak, aby bolo možné zmierniť následky a znížiť náklady zatvorených prevádzok.

Ochrana spočíva v zákaze a následnej nemožnosti prenajímateľa jednostranne ukončiť nájom z dôvodu neplatenia nájomného. **Prenajímateľ nemôže do konca roka 2020 jednostranne ukončiť nájom** nehnuteľnosti, vrátane nájmu bytu alebo nebytového priestoru, **ak dôvod spočíva v omeškaní nájomcu s platením nájomného** vrátane platieb obvykle spojených s nájomom **splatného od 1. apríla 2020 do 30. júna 2020.**

Základnou podmienkou je, že omeškanie nájomcu muselo vzniknúť v dôsledku okolností, ktoré majú pôvod v šírení koróna vírusu, pričom tento dôvod musí byť nájomcom dostatočne preukázaný. V prípade súdneho sporu musí nájomca preukázať, že do finančných problémov sa dostal kvôli pandémie.

Dňa 17.06.2020 nadobudol účinnosť zákon č. 155/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 92/2020 Z. z., ktorý vo svojom znení upravil podmienky možnosti poskytnutia **dotácie na úhradu nájomného.**

Podmienky poskytnutia dotácie:

- Na využitie tohto podporného opatrenia je potrebná **dohoda** uzatvorená **medzi prenajímateľom a nájomcom**, spočívajúca v poskytnutí zľavy z nájomného prenajímateľom.
- **Dotáciu na nájomné možno poskytnúť nájomcovi** vo výške, v akej bola poskytnutá zľava z nájomného na základe dohody medzi prenajímateľom a nájomcom, **najviac však vo výške 50 % nájomného** za obdobie sťaženého užívania. (napr. ak zľava prenajímateľa bude 20 % z nájomného, dotácia bude poskytnutá vo výške 20 % z nájomného a zvyšných 60 % zaplatí nájomca)
- Výška dotácie nesmie presiahnuť polovicu nájomného.
- **Predmetom poskytnutej dotácie je len nájomné**, bez súvisiacich finančných príslušenstiev napr. úhrady za plnenia obvykle spojené s nájomom a ani obrátová zložka.
- Dotáciu je možné poskytnúť na nájom, u ktorých právo na užívanie predmetu nájmu vzniklo najneskôr od 01.02.2020.
- Predmetom nájmu môže byť **nebytový priestor**, v ktorom nájomca predáva tovar alebo poskytuje služby konečným spotrebiteľom vrátane súvisiacich obslužných priestorov a skladových priestorov **a trhovú miestu.**
- Dotáciu na nájomné možno poskytnúť nájomcovi na základe žiadosti **prenajímateľa**, ktorým môže byť: **a) fyzická osoba – nepodnikateľ, b) fyzická osoba – podnikateľ, c) právnická osoba – nepodnikateľ, d) právnická osoba – podnikateľ.**

O dotáciu žiada prenajímateľ prostredníctvom vyplneného elektronického formulára. **Ministerstvo hospodárstva SR spustilo aplikáciu na registráciu žiadateľov o dotáciu a žiadosti sa podávajú prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy.** Žiadosti je možné podávať **do 30.11.2020, pričom sa očakáva okolo 70 až 100-tisíc žiadostí.** Štát pomoc

odhaduje na 200 mil. eur. Nájomcovi sa taktiež umožňuje zaplatiť zostávajúce nájomné najviac v 48 rovnako vysokých mesačných splátkach.

Podľa vyjadrenia zo dňa 02.07.2020¹³ Ministerstvo hospodárstva SR v tomto čase evidovalo 1 350 žiadostí o dotácie na nájomné. K uvedenému dátumu bolo vyplatených približne 100-tisíc eur. Vo väčšine prípadov sa prenajímatelia a nájomníci dohodli na zľave vo výške 50 %.

2.6. Výsledky čerpania podporných opatrení z pohľadu MSP

Podľa údajov Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR **dosiahlo čerpanie finančných prostriedkov v rámci opatrení na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 k 29.6.2020 úroveň 352,9 mil. Eur.** Podnikatelia mali možnosť čerpať pomoc po prvý krát za mesiac marec 2020. **Za prvý mesiac predstavovalo čerpanie pomoci 81,9 mil. Eur, čo bolo výrazne za očakávaným čerpaním pomoci.** V mesiaci marec prevládalo využitie príspevkov, ktoré boli určené pre zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie museli uzatvoriť prevádzky alebo obmedziť činnosť (30,1 % podiel na pomoci, resp. 18,3 mil. Eur) a príspevky pre zamestnávateľov (vrátane SZČO, ktoré sú zamestnávateľmi), ktorí udržia pracovné miesta na úhradu časti mzdových nákladov na každého zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb (40,7 %, resp. 34,6 mil. Eur).

Výraznejšie čerpanie pomoci nastalo za mesiac apríl, keď uhradená suma požadovaných príspevkov pre podnikateľov dosahovala výšku 169,4 mil. Eur. Aj v tomto mesiaci prevládalo čerpanie príspevkov pre zamestnávateľov, ktorí udržia pracovné miesto na úhradu časti mzdových nákladov (43,1 %, resp. 75,8 mil. Eur). V uvedenom mesiaci sa výraznejšie zvýšilo aj čerpanie príspevkov pre SZČO, ktorým poklesli tržby alebo museli svoje prevádzky zatvoriť (21,8 %, resp. 21,9 mil. Eur). Výraznejšia zmena čerpania celkových prostriedkov za mesiac marec a apríl sa už neočakáva, nakoľko zamestnávatelia a SZČO mali možnosť požiadať o pomoc za marec 2020 najneskôr 15. mája 2020 a za apríl najneskôr 31. júna 2020. Podľa predbežných údajov dostupných k 29.6.2020 dosiahlo čerpanie prostriedkov v rámci podporných opatrení za mesiac máj 101,6 mil. Eur. Konečné údaje čerpania prostriedkov za mesiac máj sa však po spracovaní ďalších žiadostí úradmi práce ešte zvýšia.

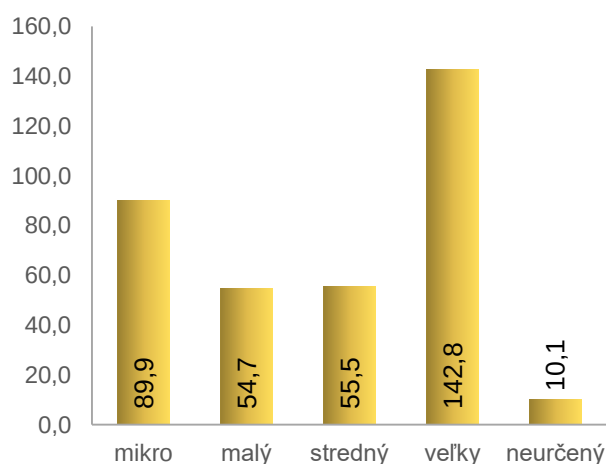
Hodnotenie celkovej čerpanej pomoci z pohľadu veľkostných kategórií podnikov za marec až máj 2020 poukazuje na dominantné postavenie veľkých podnikov s najmenej 250 zamestnancami. Podiel veľkých podnikov dosiahol 40,5 % (142, 8 mil. Eur). Podiel viac ako jednu štvrtinu (25,5 %, resp. 89,9 mil. Eur) na celkovej čerpanej pomoci dosiahli mikropodniky s počtom zamestnancov od 0 do 9. Podiel malých (10-49 zamestnancov) a stredných podnikov (50-249 zamestnancov) bol približne na rovnakej úrovni (15,5 %, resp. 15,7 %). **Súhrnne dosiahol podiel malých a stredných podnikov (0-249) na celkovej čerpanej pomoci viac ako jednu polovicu (56,7 %).** Zastúpenie subjektov s nezisteným počtom zamestnancov dosiahlo 2,9 %.

Z časového hľadiska dochádza v rámci jednotlivých mesiacov k oslabeniu postavenia malých a stredných podnikov (0-249) na čerpanej pomoci. Podiel malých a stredných podnikov na celkovej výške čerpania od marca do mája 2020 poklesol zo 60,7 % na 52,7 %. Podiel veľkých podnikov na celkovej čerpanej sume každomesačne rastie. V máji dosiahol 44,2 %, pričom sa v porovnaní s marcom zvýšil o 7,6 p. b. **Malým a stredným**

¹³ SITA. *Vyplatili už stotisíc, o dotácie na nájomné môžu žiadať všetci podnikatelia.* [Online, 20.07.2020] Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/22438738/koronavirus-dotacia-na-najomne-ziadost.html>

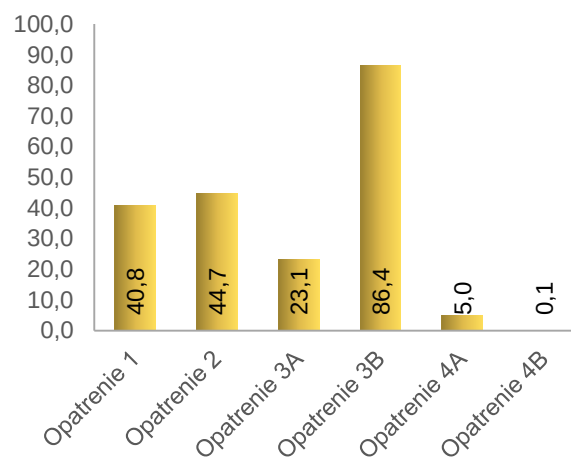
podnikom (0-249) bola pomoc poskytnutá najmä prostredníctvom opatrení, ktoré boli určené pre zamestnávateľov, ktorých sa dotkli ekonomické dôsledky pandémie, aj keď nemali povinne uzatvorenú svoju prevádzku (Opatrenie 3A, a 3B). Súhrnne tvoril podiel uvedených opatrení viac ako polovicu (54,7 %) na celkovom čerpaní pomoci MSP za marec až máj 2020, pričom samotné čerpanie paušálneho príspevku na úhradu časti mzdových nákladov v závislosti od poklesu tržieb v rámci opatrenia 3B dosiahlo 43,2 %, (resp. 86,4 mil. Eur). Významnou mierou čerpali malé a stredné podniky pomoc aj v rámci opatrenia 1 (podpora zamestnávateľov, ktorí museli uzatvoriť prevádzku) a opatrenia 2 (podpora SZČO s poklesom tržieb alebo uzatvorenou prevádzkou). Čerpanie pomoci MSP v rámci uvedených opatrení dosiahlo 40,8 mil. Eur, resp. 44,7 mil. Eur.

Graf 7: Celkové čerpanie finančných prostriedkov za marec až máj 2020, podľa veľkostných kategórií podnikov k 29.6.2020 (v mil. Eur)

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 8: Celkové čerpanie finančných prostriedkov MSP za marec až máj 2020, podľa jednotlivých opatrení k 29.6.2020 (v mil. Eur)¹⁴

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

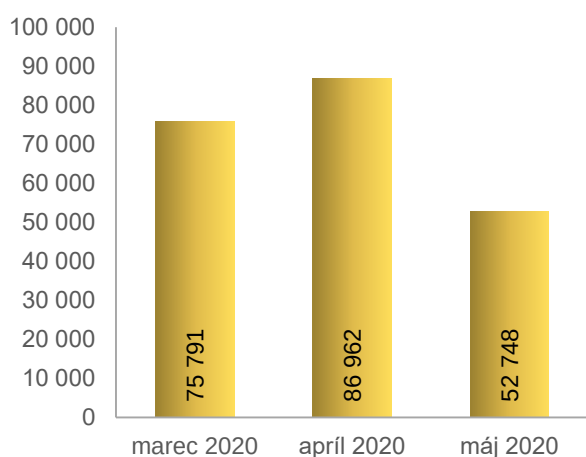
Za mesiac marec bolo podporených takmer 76 tisíc malých a stredných podnikov (0-249), pričom v mesiaci apríl sa ich počet zvýšil o 14,7 % na 87 tisíc subjektov. Podľa predbežných výsledkov (k 29.6.2020) za máj 2020 dosahuje počet subjektov v rámci MSP 52,7 tisíc subjektov.

V rámci hodnotenia odvetvovej štruktúry celkovej čerpanej pomoci je možné skonštatovať, že najväčší objem finančnej pomoci využili beneficianti z odvetvia priemyselnej výroby. Podiel uvedeného odvetvia predstavoval súhrnne 44 %, pričom sa zvýšil z úrovne 36,2 % v marci na 52,7 % v máji 2020.

¹⁴ **Blížšia špecifikácia opatrení:** **Opatrenie 1:** Podpora zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie museli uzatvoriť prevádzky alebo obmedziť činnosť - príspevok na mzdu zamestnanca; **Opatrenie 2:** SZČO, ktorým poklesli tržby alebo museli svoje prevádzky zatvoriť – paušálny príspevok na náhradu straty príjmu; **Opatrenie 3A:** Zamestnávateľa (vrátane SZČO, ktoré sú zamestnávateľmi), ktorí udržia pracovné miesta - príspevok na mzdu vo výške max. 880 EUR (80 % zárobku); **Opatrenie 3B:** Zamestnávateľa (vrátane SZČO, ktoré sú zamestnávateľmi), ktorí udržia pracovné miesta - paušálny príspevok na úhradu časti mzdových nákladov na každého zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb; **Opatrenie 4A, 4B:** SZČO a jednoosobové s.r.o., ktoré od 13.03.2020 nemajú žiaden iný príjem - príspevok na náhradu straty príjmu

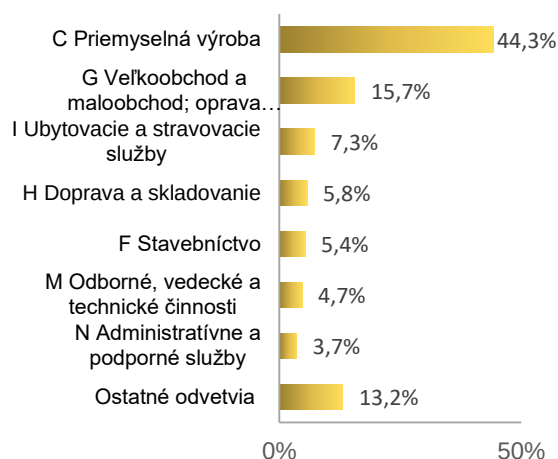
S výrazným odstupom sa za odvetvím priemyselnej výroby nachádzajú sektory, v ktorých mnohí pôsobiaci podnikatelia boli prinútení uzatvoriť svoje prevádzky. Podiel obchodu dosiahol 15,7 % a ubytovacích a stravovacích služieb 7,3 %. V rámci ďalších odvetví dosiahla významnejšie čerpanie pomoci aj doprava a skladovanie, stavebníctvo a odborné, vedecké a technické činnosti.

Graf 9: Počet podporených malých a stredných podnikateľov za marec až máj 2020, k 29.6.2020

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 10: Odvetvová štruktúra celkového čerpania finančných prostriedkov za marec až máj 2020, k 29.6.2020 (v mil. Eur)

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3. Skúsenosti MSP s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy

S cieľom zistiť názory a skúsenosti malých a stredných podnikov s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy a zároveň získať informácie na potrebné zmeny, bol zrealizovaný dotazníkový prieskum, do ktorého sa zapojilo 1 043 malých a stredných podnikateľov. Prieskum zrealizovalo Združenie podnikateľov Slovenska, spolu so Slovenským živnostenským zväzom a Slovak Business Agency v spolupráci s Wilio.sk a Podnikajte.sk. Zber dát prebiehal od 15.05.2020 do 22.05.2020.

Dotazník prostredníctvom, ktorého sa uskutočnil zber dát obsahoval 17 otázok, z ktorých 16 otázok bolo uzatvorených a 1 otvorená. Parciálne ciele dotazníkového prieskumu boli nasledovné:

- zhodnotiť možnosti využitia podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy,
- zmapovať skúsenosti podnikateľov s podpornými opatreniami,
- identifikovať problémové oblasti súvisiace s čerpaním pomoci,
- preskúmať dôvody, pre ktoré sa malí a strední podnikatelia neuchádzali o čerpanie podporných opatrení,
- zistiť preferované opatrenia na zmiernenie negatívnych dopadov koronakrízy.

Charakteristika vzorky zapojených MSP

Z celkovej vzorky zapojených malých a stredných podnikov bolo 40,7 % podnikateľov bez zamestnancov. Takmer polovicu respondentov tvorili subjekty s počtom zamestnancov od 1 až 9 (48,4 %). V menšej miere boli zastúpení malí podnikatelia s počtom zamestnancov od 10 do 49 (8,7 %) a strední podnikatelia od 50 do 249 (2,1 %).

V rámci štruktúry respondentov podľa právnych foriem dominovali spoločnosti s ručeným a obmedzeným, ktoré tvorili viac ako polovicu (53,1 %) z celkovej vzorky zastúpených podnikateľov. Živnostníci tvorili 45,7 % podiel a zastúpenie iných právnych foriem predstavovalo 4,8 %.

V odvetvovej štruktúre zapojených malých a stredných podnikateľov dosahovali najvyšší podiel ostatné činnosti a osobné služby (23,1 %), obchodné služby (16,2 %), stavebníctvo (14,6 %), obchod (10,1 %), doprava, informačné a komunikačné činnosti (7,4 %), vzdelávanie a zdravotníctvo (6,9 %) a stravovacie služby (6,8 %). Zastúpenie ostatných odvetví predstavovalo menej ako 6 %.

Regionálna štruktúra sa vyznačovala najvyšším zastúpením Košického (17,2 %) a Žilinského kraja (16,3 %). Zastúpenie ostatných krajov bolo v intervale od 7,2 % (Banskobystrický kraj) do 9,5 % (Bratislavský kraj).

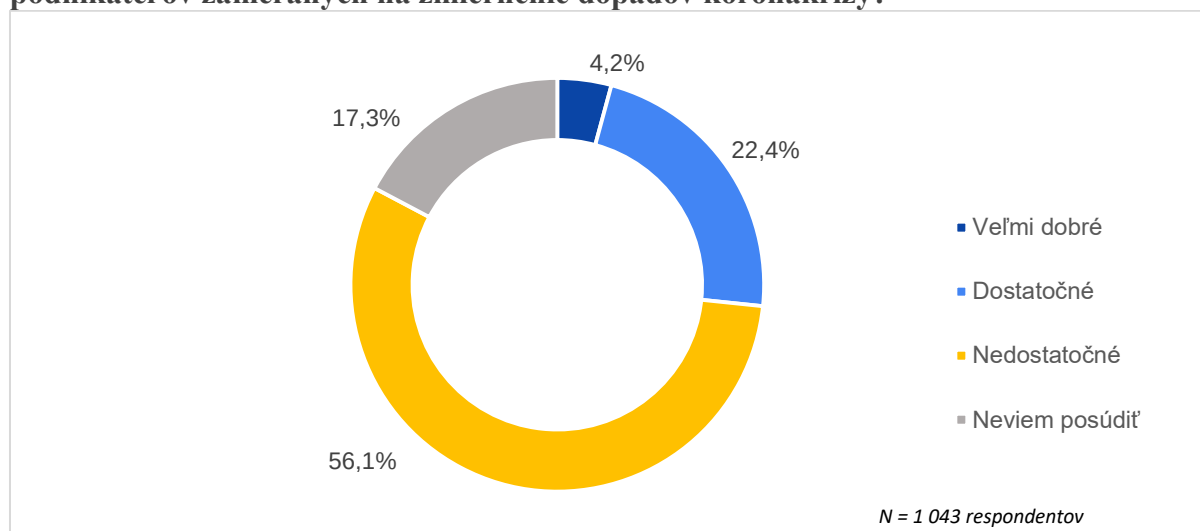
Hodnotenie možností a podmienok využitia podporných opatrení

Podľa výsledkov prieskumu **viac ako polovica (56,1 %) malých a stredných podnikateľov považuje balík ekonomických opatrení štátu na zmiernenie ekonomických dopadov koronakrízy za nedostatočný**. Najkritickejšie vnímajú prijaté podporné opatrenia podnikatelia z odvetví, ktoré boli najviac zasiahnuté pandémiou, ako ubytovacie služby, stravovacie služby, umenie, zábava a rekreácia. Z regionálneho hľadiska sa k podporným opatreniam negatívne vyjadrovali najčastejšie podnikatelia so sídlom v Bratislavskom

a v Košickom kraji. Ako nedostatočné hodnotili prijaté opatrenia častejšie aj podnikatelia, ktorým sa v čase pandémie znížili tržby.

Pozitívne hodnotí možnosti a podmienky využitia podporných opatrení viac ako jedna štvrtina podnikateľov (26,7 %), pričom 4,2 % podnikateľov hodnotí podmienky ako veľmi dobré a 22,4 % ako dostatočné. Najmenej kriticky sa k prijatým opatreniam vyjadrovali podnikatelia pôsobiaci v odvetví priemyslu, zdravotníctva a firmy, ktoré napriek pandémie dosahovali pozitívne ekonomické výsledky.

Graf 11: Ako hodnotíte možnosti a podmienky využitia podporných opatrení pre podnikateľov zameraných na zmiernenie dopadov koronakrízy?

Zdroj: Slovak Business Agency

Najväčšie problémy súvisiace so žiadaním o podporné opatrenie

Podnikateľom, ktorí sa uchádzali o podporu v rámci opatrení štátu na zmiernenie dopadov koronakrízy¹⁵ spôsobovala najväčšie problémy **zložitosť podporných opatrení a problematická orientácia v nich** (22,9 %). Zložitosť podporných opatrení a problematickú orientáciu v nich označovali v prieskume ako problém najčastejšie podnikatelia pôsobiaci v stavebníctve, ubytovaní a v stravovaní.

Približne každý šiesty podnikateľ v prieskume deklaroval, že mal najväčšie **problémy s nejednoznačnou informovanosťou** (16,9 %). Nejednoznačná informovanosť spôsobovala problémy predovšetkým podnikateľom pôsobiacim v doprave a informačných a komunikačných činnostiach, v ubytovacích službách, v ostatných činnostiach a v osobných službách.

¹⁵ Podnikatelia vyjadrili v prieskume skúsenosti s nasledovnými podpornými opatreniami: Opatrenie 1: Podpora zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie museli uzatvoriť prevádzky alebo obmedziť činnosť - príspevok na mzdu zamestnanca; Opatrenie 2: SZČO, ktorým poklesli tržby alebo museli svoje prevádzky zatvoriť – paušálny príspevok na náhradu straty príjmu; Opatrenie 3A: Zamestnávatelia (vrátane SZČO, ktoré sú zamestnávateľmi), ktorí udržia pracovné miesta - príspevok na mzdu vo výške max. 880 EUR (80 % zárobku); Opatrenie 3B: Zamestnávatelia (vrátane SZČO, ktoré sú zamestnávateľmi), ktorí udržia pracovné miesta - paušálny príspevok na úhradu časti mzdových nákladov na každého zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb; Opatrenie 4: SZČO a jednoosobové s.r.o., ktoré od 13.03.2020 nemajú žiaden iný príjem - príspevok na náhradu straty príjmu; Opatrenie 5: SOS dotácia pre SZČO, ktorá sa ocitla v krízovej situácii bez príjmu.

Hrozby sankcií v prípade nesprávneho posúdenia ekonomickej situácie považuje za problém 14,2 % malých a stredných podnikateľov. Obavu z hroziacich sankcií v prípade nesprávneho posúdenia ekonomickej situácie vyjadrovali v prieskume predovšetkým podnikatelia z odvetvia obchodných služieb a firmy so sídlom v Trenčianskom a v Košickom kraji.

Každý ôsmi podnikateľ mal problém **zistiť, či spĺňa všetky podmienky** uvedené v čestnom vyhlásení. Približne rovnaká skupina respondentov (11,1 %) označila ako problém **komplikované vyplnenie žiadostí**.

Viac ako 3 % podnikateľov označili za problematické **výpočet poklesu tržieb**, od ktorého sa odvíjala výška oprávnenej podpory. Len každý siedmy (14,9 %) podnikateľ, ktorý žiadal o podporné opatrenia nepociťoval žiadne problémy.

Graf 12: Ak ste žiadali o podporné opatrenie, čo Vám spôsobovalo najväčšie problémy? (označte len jednu možnosť)

Zdroj: Slovak Business Agency

Preferované zmeny v zavádzaných podporných opatreniach

V záujme vyššej efektivity a zjednodušenia systému podpory, dostali podnikatelia v prieskume priestor aj na vyjadrenie odporúčaných zmien v podporných opatreniach.

Podnikatelia, ktorí boli zapojení v prieskume vyjadrili potrebu prijatia zmien najmä **v celkovom zjednodušení podpory** zo strany štátu. Takmer jedna štvrtina podnikateľov (23,5 %) by v súčasnom systéme podpory zjednodušila podmienky získania podpory. Na potrebu **zjednodušiť samotnú žiadosť o získanie podporného opatrenia** v prieskume poukázala takmer jedna pätina respondentov (18,1 %). Zjednodušenie podmienok podpory by privítali predovšetkým podnikatelia pôsobiaci v ubytovacích službách a v oblasti vzdelávania a zdravotníctva, so sídlom v Bratislavskom a Košickom kraji. Zjednodušiť žiadosť o získanie podpory odporúčajú predovšetkým podnikatelia pôsobiaci v priemysle a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach a so sídlom v Trnavskom kraji.

Malí a strední podnikatelia zapojení v prieskume mali možnosť sa vyjadriť k preferovaným zmenám v štátnej podpore aj prostredníctvom otvorenej otázky, ktorá bola určená na voľné odpovede. Z vyjadrení zástupcov MSP vyplýva, že súčasnú podporu je možné zefektívniť len komplexným zjednodušením podmienok získania podpory, čím sa podpora dostane rýchlejšie

k väčšiemu počtu podnikateľov. V prípade žiadosti o podporu podnikatelia poukazujú na skutočnosť, že obsahuje informácie, ktorými štát už disponuje.

„Po hodinách zisťovania informácií, overovania si postupov a kalkulácie podpory sme zistili, že veci sú natoľko preklúčkované a komplikované, že získať rozumnú podporu je nemožné.“

„Určite je dôležité zníženie byrokracie, ktorá predchádza získaniu podpory a dať do poriadku informatizáciu Slovenska, ktorá je teraz v hororovom stave a kvôli ktorej trvá vyplňanie žiadostí a ich vybavovanie veľmi dlho.“

Zlepšiť informovanosť o dostupných podporných opatreniach odporúča takmer každý siedmi podnikateľ (15,2 %). Komplikovanosť a neprehľadnosť aktuálneho systému podpory je podporovaná nedostatočnou komunikáciou štátnych orgánov s podnikateľmi a zlou informovanosťou. Na potrebu zlepšenia informovanosti o možnostiach a spôsoboch čerpania pomoci poukázali v prieskume predovšetkým podnikatelia z odvetvia obchodu, ubytovania a so sídlom v Trnavskom a v Žilinskom kraji.

Zástupcovia podnikateľov preto navrhujú zásadné zlepšenie informovanosti o možnostiach a spôsoboch čerpania pomoci. Podnikatelia ďalej upozornili na skutočnosť, že informácie, ktoré sa verejnosť dozvedá z oficiálnych vyhlásení predstaviteľov vlády, sa často nezhodovali s rozsahom podporných opatrení. Pre podnikateľov by bola taktiež nápomocná linka poradenstva pre usmernenie podnikateľov, o akú pomoc môžu požiadať.

„Väčšia informovanosť. Rozsah opatrení totiž nekorešponduje s obsahom tlačoviek, na ktorých sa verejnosť dozvedá o pomocných opatreniach.“

„Plánovanie jednotlivých krokov (ak budú výsledky testov takej hodnoty - tak sa udeje toto, keď budú iné, udeje sa toto..), jednoznačné informovanie podnikateľov, ale aj verejnosti.“

Približne rovnaká skupina podnikateľov (14,0 %) **odporúča zvýšiť výšku pomoci**. Viacerí podnikatelia považujú aktuálnu výšku podpory za nedostatočnú. Zvýšiť výšku pomoci odporúčajú predovšetkým podnikatelia pôsobiaci v stravovacích službách, v oblasti umenia, zábavy a rekreácie, so sídlom v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji.

Takmer každý desiaty podnikateľ odporúča **zrýchliť rozhodovanie o žiadostiach zo strany implementujúcich orgánov**, nakoľko kľúčovým prvkom efektívnej štátnej podpory je jej rýchlosť. Podnikatelia nepoukazujú len na potrebu zrýchlenia posudzovania samotných žiadostí, ale žiadajú zrýchliť aj vyplácanie príspevkov. Pre niektoré firmy sa neskorá pomoc rovná žiadnej pomoci.

„Naša spoločnosť by privítala rýchlejšiu možnosť čerpania úverov, ktoré boli sľúbené... Doteraz žiadna banka ich nezačala poskytovať a stále čakajú na informácie. Takže všetko sa len sľubuje a skutek utek.“

„Lahšia forma získania úveru, lebo pomoc, ktorá je v súčasnosti je nepružná a byrokratická. Väčšina podnikateľov sa z nie vlastnej viny dostala do platobných problémov a preto, by som uvítala ľahšie získanie úveru.“

„Štát by mal pomôcť malým a stredným podnikateľom bez výnimiek, tak ako je to v zahraničí.“

„Rozšíriť záber pomoci, nakoľko nespĺňame ani jednu oblasť z poskytovanej pomoci zvažujeme žalobu na štát, nakoľko nás štát zavrel a neposkytol žiadnu pomoc.“

„Zabezpečiť, aby sa pomoc dotkla všetkých podnikateľov. Ja som ju nemohla získať, lebo som nespádala do žiadnej podporovanej skupiny. Viem o mnohých živnostníkoch, ktorí mali rovnaký problém.“

Nízka miera využívania podporných opatrení súvisí aj s obavou podnikateľov z hroziacich sankcií vyplývajúcich z prípadného nesprávneho posúdenia ekonomickej situácie.

„Žiadala som o opatrenie č.2, ale asi zmluvu nepodpíšem. Hrozba kontrol a sankcií na dlhé obdobie nestojí za tak mizernú pomoc (v porovnaní s tým, čo štátu roky odvádzam).“

„Zníženie byrokracie a výstrah napr. kontrolami je jasné, že kontroly byť musia, ale klienti nechcú radšej podporu a zavrú podnik lebo argumentácie, že ak požiadate neoprávnene tak budú sankcie (aj keď žiada podnikateľ o príspevky v dobrej viere) sú zastrašovanie.“

Graf 13: Aké zmeny v zavádzaných podporných opatreniach by ste uskutočnili? (označte len jednu možnosť)

Zdroj: Slovak Business Agency

Podľa spracovaných výsledkov prieskumu takmer štyrom pätinám podnikateľov sa v čase koronakrízy znížili tržby v dôsledku poklesu objednávok a dopytu po ponúkaných produktoch a službách. Vo väčšine prípadov tieto problémy boli zapríčinené povinným uzatvorením prevádzok, prípadne prevádzok svojich odberateľov, ako aj celkovým poklesom dopytu zo strany zákazníkov. Práve táto skupina podnikateľov by privítala **zlepšiť prístup k zvýhodneným, či bezúročným úverom**, s možnosťou odkladu splácania, ktoré by im pomohli pokryť náklady a umožnili splácať záväzky počas obdobia trvania mimoriadnej situácie.

„Úvery, ktoré sú navonok ponúkané, sú SZRB poskytované len vybratým ziskovým spoločnostiam.“

„Poskytnutie úveru vo vyššej sume pre SZČO s odkladom splátok a nízkym úrokom. Pomoc 540 eur je nedostatočná a pomôže mi prežiť tak týždeň. Uvítala by som pôžičku - úver vo výške 6000 eur s možnosťou začatia splácania po kríze.“

Podnikatelia ďalej odporúčajú zaviesť podporné **opatrenia špecificky zamerané na najviac ohrozené sektory** hospodárstva. Príkladom môže byť poskytnutie finančnej pomoci pri odškodňovaní cestovných agentúr, alebo zníženie DPH pre podnikateľov pôsobiacich v oblasti stravovania na úroveň 10 %.

Dôvody nezáujmu o podporu

Najčastejším dôvodom, prečo sa firmy neuchádzali o podporu bolo to, že nespĺňali požadované kritériá. Uvedený dôvod uviedli v prieskume štyri z desiatich firiem (40,0 %). Nespĺňanie požadovaných podmienok ako dôvod nezáujmu o podporu uvádzali najčastejšie malí a strední podnikatelia, ktorí pôsobia v oblasti umenia, zábavy a rekreácie, ubytovacích služieb a so sídlom v Bratislavskom kraji.

Jedna tretina malých a stredných podnikateľov (33,0 %) sa neuchádzala o podporu z **dôvodu nízkej výšky podpory** v porovnaní s administratívou a potenciálnymi kontrolami, či sankciami. Výška podpory nestojí za množstvo administratívy a potenciálne sankcie, či kontroly ako dôvod nezáujmu o podporu deklarovali v prieskume najmä podnikatelia z ubytovacích služieb, stravovacích služieb, vzdelávania a zdravotníctva a so sídlom v Bratislavskom kraji.

Nejasnosti a neprehľadnosť v podmienkach schvaľovania pomoci je dôvodom prečo sa o podporu neuchádzala jedna štvrtina podnikateľov (25,2 %). Nejasné a neprehľadné podmienky schválenia pomoci pre podnikateľov uvádzali ako dôvod nezáujmu v prieskume najčastejšie podnikatelia z oblasti ubytovania, stravovacích služieb a umenia, zábavy a rekreácie.

Obdobná skupina malých a stredných podnikateľov (24,6 %) o pomoc nežiadala, nakoľko ju nepovažovali zatiaľ za potrebnú. Medzi ďalšie dôvody, pre ktoré podnikatelia o pomoc nežiadali patria **komplikované žiadosti o podporu** (18,3 %) a **nedostatočná výška pomoci** (16,9 %). Komplikované žiadosti uvádzali ako dôvod nezáujmu opäť najčastejšie podnikatelia z oblasti ubytovania, umenia, zábavy a rekreácie. Na nedostatočnú výšku pomoci poukazovali v prieskume najmä podnikatelia v oblasti ubytovacích služieb, stavebníctva a podnikatelia so sídlom v Trnavskom kraji.

Neskoré spustenie pomoci označili za dôvod, pre ktorý sa neuchádzalo o podporu 12,0 % malých a stredných podnikateľov. Viac ako 5 % podnikateľov vnímalo negatívne záväzok udržania zamestnanosti.

Graf 14: Ak ste sa doteraz neuchádzali o podporu pre podnikateľov na zmiernenie dopadov koronakrízy, aké boli dôvody? (môžete vybrať viaceré odpovede)

Zdroj: Slovak Business Agency

Navrhované podporné opatrenia zo strany podnikateľov

Malí a strední podnikatelia zapojení do prieskumu mali možnosť sa vyjadriť aj k návrhom ďalších opatrení, ktoré by boli pre nich nápomocné a pomohli im prekonať mimoriadnu situáciu zapríčinenú pandemiou koronavírusu.

Podľa výsledkov prieskumu je z pohľadu samotných podnikateľov **najviac preferovaným opatrením zníženie odvodov alebo predĺženie ich čiastočného odpustenia**. Uvedené odporúčanie preferuje viac ako jedna pätina oslovených MSP (22,4 %). Zníženie odvodov alebo predĺženie ich čiastočného odpustenia v prieskume najčastejšie odporúčali podnikatelia z odvetvia stavebníctva, vzdelávania, zdravotníctva a dopravy, informačných a komunikačných činností a podnikatelia so sídlom v Trnavskom kraji.

S výraznejším odstupom sa umiestnili ďalšie navrhované **opatrenia ako zníženie administratívnej záťaže a byrokratických úkonov** (12,3 %). Podľa výsledkov prieskumu presadzujú zníženie administratívnej záťaže a byrokratických úkonov predovšetkým podnikatelia z odvetvia dopravy, informačných a komunikačných činností, priemyslu, obchodných služieb a podnikatelia so sídlom v Nitrianskom kraji.

Bezúročné alebo nízko úročené dostupné úvery sú najviac preferovaným podporným opatrením pre 12,0 % podnikateľov. Bezúročné alebo nízko úročené dostupné úvery by uprednostnili hlavne podnikatelia zo stavebníctva, malé firmy s počtom zamestnancov od 10 do 49 a podnikatelia so sídlom v Trnavskom kraji.

Medzi preferovanými opatreniami podnikatelia uviedli aj dotáciu na úhradu nájomného (11,2 %). Uvedené odporúčanie už zaviedlo do praxe Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré od 23.6.2020 spustilo dotácie na nájom pre zatvorené prevádzky.

Každý desiaty malý a stredný podnikateľ odporúča **zvýšiť maximálnu výšku pomoci pre SZČO**. Zvýšenie maximálnej mesačnej výšky pomoci pre SZČO presadzujú predovšetkým podnikatelia, ktorí nezamestnávajú žiadnych zamestnancov, z odvetvia vzdelávania

a zdravotníctva, z umenia, zábavy a rekreácie, so sídlom v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji a živnostníci. **Znížiť sadzbu DPH** podľa výsledkov prieskumu odporúča 7,7 % malých a stredných podnikateľov. Poskytovať **dotácie pre obyvateľov na podporu kúpy domácich produktov alebo služieb** presadzuje takmer 5 % malých a stredných podnikateľov.

Graf 15: Čo by Vám ešte v súčasnej situácii najviac pomohlo? (označte len jednu možnosť)

Zdroj: Slovak Business Agency

4. Opatrenia na podporu zamestnanosti vo vybraných krajinách

Koronakríza celosvetovo tvrdo zasiahla hospodárstvo v rôznych podobách. V tejto kapitole sa zameriavame na problémy s udržateľnosťou pracovných miest a riešením problémov v okolitých krajinách, ktoré vznikli v súvislosti s uzatvorením ekonomík z dôvodu COVID-19. Každá krajina prijala určitú formu pomoci, aby jej občania neprišli o svoje zamestnanie. Zamestnávateľom bola poskytnutá pomoc, aby nedochádzalo k strate kvalifikovanej pracovnej sily a zároveň, aby boli schopní zachovať pracovné miesta pre svojich zamestnancov.

4.1. Podpora zamestnávateľov prostredníctvom príspevku na mzdu zamestnanca na udržanie pracovného miesta

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame stručný prehľad príspevkov poskytnutých na mzdy zamestnancov zo strany štátu v jednotlivých krajinách. Primárnou funkciou príspevku je zabezpečiť udržanie pracovného miesta a zamedziť nevyhnutnému prepúšťaniu pracovníkov. Predmetné príspevky sú zvyčajne vyplácané spätne od mesiaca marec 2020, nakoľko vo vybraných krajinách prepuklo vírusové ochorenie práve v spomínanom mesiaci. Rýchlosť poskytovania príspevkov závisí od rýchlosti schválenia podporných opatrení vládami jednotlivých krajín a funkčnosti inštitúcií povinných príspevky podnikateľom vyplatiť.

Tabuľka 6: Prehľad príspevkov na mzdy (Krajiny V4 + Rakúsko)

	Dĺžka trvania podpory	Príspevok v národnej mene	Rozsah pomoci
Česká republika	Marec-Máj 2020 (podľa vývoja aktuálnej situácie a legislatívy)	Variant A: max. 39 000 Kč/mes. (1 465 Eur) Variant B: max. 29 000 Kč/mes. (2 090 Eur)	60-100 % z priemerného zárobku
Maďarsko	6 mesiacov	Max. 112 418 HUF/mes. (325 Eur)	Max. 70 % pomernej čistej základenej mzdy
Poľsko	3 mesiace	1. v dôsledku uzatvorenia 1 300 zł (295 Eur) = ½ min. mzdy brutto 2. v dôsledku skrátenia prac. času 1 300 zł, 1 820 zł, 2 240 zł (295 Eur, 410 Eur, 505 Eur)	50 %, 70 %, 90 % minimálnej mzdy
Rakúsko	3+3 mesiace	90 % - až do 1 700 Eur brutto 85 % - až do 2 658 Eur brutto 80 % - viac ako 2 658 Eur brutto 0 % - viac ako 5 730 Eur brutto	Maximálne 90 % z čistej mzdy
Slovensko	od 12.03.2020 do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom bude rozhodnutie ÚVZ zrušené	Marec 2020 príspevok od 90 - 270 Eur v závislosti od poklesu tržieb Apríl 2020 a ďalšie mesiace príspevok od 180 - 540 EUR v závislosti od poklesu tržieb	80 % z priemerného zárobku zamestnanca, najviac vo výške 880,- Eur / 1 100,- Eur

Zdroj: SBA

Česká republika

Dňa 31. marca 2020 došlo vládou k schváleniu návrhu na úpravu programu Antivirus, ktorý sa považoval za podklad k novelizácii zákona č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov. Program zameraný na podporu zamestnanosti nazvaný „**Antivirus**“ má zamestnávateľom kompenzovať mzdové náklady v podobe náhrad miezd pre zamestnancov počas prekážok v práci vyvolaných karanténou, mimoriadnymi opatreniami, krízovými opatreniami v súvislosti so šírením nákazy COVID-19 alebo z dôvodu poklesu hospodárskej činnosti spôsobenej touto pandémiou.

Zamestnávateľom, ktorých hospodárska činnosť je ohrozená v dôsledku šírenia nákazy, je poskytovaný príspevok na plnú alebo čiastočnú úhradu náhrad miezd, na ktoré si zamestnanci môžu nárokovať z dôvodu prekážky¹⁶:

- **na strane zamestnanca** (nariadenie karantény) alebo
- **na strane zamestnávateľa** (prekážka - uzavretie prevádzky z dôvodu nariadenia vlády uzavrieť prevádzku),

ak bude preukázané, že prekážka v práci vznikla v dôsledku nákazy COVID-19.

Pre nárok na získanie kompenzácie je potrebné splniť niekoľko podmienok ako napr. zamestnanec nesmie byť vo výpovednej lehote a nesmie mu byť daná výpoveď. Zároveň zamestnanci musia byť v pracovnom pomere a nemocensky i dôchodkovo poistení (nevzťahuje sa na dohodárov).

Tieto podmienky sa týkajú firiem v podnikovej sfére, nie však štátnych zamestnancov, lebo ich mzdové (platové) náklady môžu byť kryté aj z iných verejných zdrojov. Príspevok poskytuje Úrad práce ČR, výška a doba poskytnutia je závislá od dôvodu vzniku prekážky v práci, vďaka čomu zamestnávateľ môže o tento príspevok požiadať v dvoch režimoch:

A. Nútené obmedzenie prevádzky a karanténa

Uzavretie či obmedzenie prevádzky na základe krízového opatrenia alebo nariadenia karantény príslušným orgánom

- **60 % náhrada mzdy z priemerného redukovaného zárobku** - v prípade **karantény**, poberá zamestnanec (z dôvodu izolácie upravenej v § 2 ods. 6 zákona č. 258/2000 Sb. o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých súvisiacich zákonů).
- **100 % náhrada mzdy z priemerného zárobku** - v prípade **uzavretia prevádzky** nariadením vlády, poberá zamestnanec.

Príspevok zamestnávateľom predstavuje **80 %** vyplácanej náhrady mzdy vrátane odvodov v **maximálnej výške najviac 39 000 CZK / mes. (1 465 EUR)**.

B. Súvisiace hospodárske ťažkosti

Prekážky v práci na strane zamestnávateľa v dôsledku hospodárskych ťažkostí súvisiacich so šírením koronavírusu. Podľa **druhu prekážky** poberá zamestnanec náhradu mzdy vo výške 60 - 100 % z priemerného zárobku.

¹⁶ Ministerstvo práce a sociálnych vecí. *Antivirus – podpora zamestnanosti*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://www.mpsv.cz/antivirus>

- **100 %** z priemerného zárobku - ak sa jedná o prekážky v práci na strane zamestnávateľa z dôvodu **nariadenia karantény** alebo z dôvodu **starostlivosti o dieťa**.
- **80 %** z priemerného zárobku - ak pôjde o obmedzenie z dôvodu **dostupnosti vstupov** (surovín, výrobkov, služieb) **potrebných na činnosť**.
- **60 %** z priemerného zárobku - ak dôjde k obmedzeniu **dopytu po službách, výrobkoch a iných produktoch firmy**.
- **60 %** z vyplácanej náhrady mzdy vrátane odvodov **max. 29 000 CZK /mes. (1 090 EUR)** predstavuje príspevok pre zamestnávateľov.

Podrobnejšie informácie v oblasti zamestnaneckej legislatívy a súvisiacich opatrení sú prehľadne popísané v príručke s názvom: „Pracovněprávní desatero boje s koronavirem“¹⁷.

Maďarsko

Táto krajina prijala opatrenia na podporu svojej ekonomiky prostredníctvom nepriamych platieb a to na základe odpustenia alebo odkladu splátok sociálneho zabezpečenia, zníženie a odklad daní, zníženia daňového základu pre výpočet miezd a odvodov zamestnávateľom za zamestnancov, podporu tvorby nových pracovných miest ako i na priamu podporu zachovania pracovných miest, formou **skráteneho pracovného času**, ktorý je upravený v zákone č. 105/2020. (IV.10.)¹⁸ „**Nariadenie o Kurzarbeit**“ a následne novelizovaný zákonom o zmene a doplnení maďarských pravidiel pre „Kurzarbeit-rendelet“, ktoré nadobudli účinnosť 29. apríla 2020. Predmetný zákon upravuje podmienky podpory pre skrátene pracovný čas počas mimoriadnych udalostí¹⁹.

Podporné opatrenie sa nemôže použiť v prípade zamestnancov, ktorí sú zamestnávateľmi dočasne zamestnaní podľa osobitnej pracovnej zmluvy²⁰, t.j. vykonávajú činnosť aj na inom pracovisku alebo prácu na dohodu. Príspevok sa však vťahuje na všetky ostatné zamestnania vrátane **práce na diaľku, domáceho zamestnania a dočasnej agentúrnej práce.**

Maďarská vláda zriadila na stimuláciu svojej ekonomiky **Fond hospodárskej obnovy na oživenie hospodárstva a podporu trhu práce** vo výške **1 345 miliárd HUF (3,9 miliárd EUR)**. Fond bude financovaný z (preskupenia) existujúcich rozpočtových kapitol: 922 miliárd forintov (2,7 miliárd EUR) z ministerstiev a 423 miliárd forintov (1,2 miliárd EUR) z fondu zamestnanosti. Fond na oživenie hospodárstva bude preto čiastočne financovať stimulačné opatrenia²¹.

Štátna pomoc môže predstavovať **70 % pomernej čistej základnej mzdy** za skrátene pracovný čas, s výhradou nasledujúcich obmedzení. **Maximálna základná mzda**, ktorá sa môže zohľadniť je **dvojnásobok čistej minimálnej mzdy** (aktuálne sa pohybuje na úrovni **214 130 HUF** približne 620 EUR). Ak je teda čistá základná mzda zamestnanca vyššia ako

¹⁷ MPSV ČR. 2020. *Pracovněprávní desatero boje s koronavirem*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Desatero_tabulka.pdf

¹⁸ zákon č. 105/2020. (IV.10.) Nariadenie vlády („**Nariadenie o Kurzarbeit**“) a následná novelizáciu vládneho zákona č. 141/2020. (VI.21.)

¹⁹ ZSÉDELY, M.; SZUCS, L. 2020. *Tax & Legal Alert*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/hu/hu/sajtoszoba/2020/modositott-kurzarbeit-szabalyok-gyakorlati-szemmel.html>

²⁰ podľa § 53 Zákonníka práce,

²¹ Ministry of Finance. 2020. *Domestic businesses can count on government's support*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/domestic-businesses-can-count-on-government-s-support>

minimálna mzda, štát bude naďalej vyplácať najviac 70 % z 214 130 HUF (620 EUR) ako príspevok, čo znamená **mesačný čistý mzdový príspevok 112 418 HUF (325 EUR) na zamestnanca za mesiac**. Podporné opatrenie sa môže poskytnúť **na obdobie v trvaní troch mesiacov**. Príspevok je navyše pre zamestnanca oslobodený od dane a zamestnávateľ je zodpovedný iba za mzdy a príspevky, ktoré zaplatil za prácu za sledované obdobie. **Zamestnávateľ sa však musí zaviazat', že výška mzdy spolu s príspevkom dosiahne čistú základnú mzdu zamestnanca** počas obdobia poskytovania príspevku, čo v praxi znamená, že zamestnávateľ „kompenzuje“ stratu pracovného času zamestnanca, ak je čistý základný plat zamestnanca vyšší ako 214 130 HUF (620 EUR).

Môžu nastať nasledovné úrovne čistej pomoci v rámci priamych dotácií, kedy štát prispieva stanovenou sumou. V prípade zníženia pracovného času o:

- 30 % maximálne 44 967 HUF (130 EUR),
- 40 % maximálne 59 956 HUF (175 EUR),
- 50 % maximálne 74 946 HUF (217 EUR),
- 70 % maximálne 112 418 HUF (325 EUR).

Zamestnávateľ by mal podať žiadosť o príspevok na mzdu elektronicky prostredníctvom verejnej služby zamestnanosti (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) počas obdobia krízovej situácie spôsobenej COVID-19 alebo do jedného mesiaca po ukončení núdzového stavu.

Do konca mája 2020 o pomoc v rámci mzdových príspevkov požiadalo približne 137 000 zamestnancov z celkového počtu 10 500 podnikov. Taktiež existuje obrovský dopyt po špeciálnych mzdových dotáciách určených pre výskum a vývoj, kde doteraz si tento typ príspevku vyžiadalo viac ako **12 000 zamestnancov naviazaných na výskum a vývoj z celkového počtu 750 podnikov**²².

Poľsko

Na záchranu podnikateľov poľská vláda pripravila tzv. „**Protikrízový štít**“, poskytujúci finančnú podporu, ktorá im má pomôcť pokračovať v ich podnikaní a chrániť pred hromadným znižovaním počtu pracovných miest. Jednou z priorít ako pomôcť firmám a občanom preklenúť ťažké časy je **ochrana pracovných miest a podpora zamestnancov** (maximálne výdavky: 24 miliárd PLN = 5,4 mld. EUR). Ochrana pracovných miest a podpora zamestnanosti okrem iného zahŕňa:

- **kompenzácie časti miezd v spoločnostiach**, ktoré zaznamenali **hlboký pokles tržieb** (za predpokladu, že pracovný čas sa zníži na 80 % je podpora nasledovná: 40 % mzdy, zaplatí spoločnosť a 40 % mzdy zaplatí štát),
- **oslobodenie od príspevkov na sociálne zabezpečenie** na 3 mesiace,
- **dávku pre samostatne zárobkovo činné osoby**,
- **dávku pre rodičov, ktorí musia zostať doma a starajú sa o malé deti** do 8 rokov (v dôsledku zatvorenia škôl a predškolských zariadení),
- **dávku pre osoby, ktoré sa starajú o zdravotne postihnutých**.

²² Website of the Hungarian government. 2020. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news>

Štát sa podieľa na spolufinancovaní miezd zamestnancov, dodávateľov a príjemcov z **Fondu zaručených zamestnaneckých výhod** („Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych“ - FGŚP).

Výška grantu sa pohybuje **max. 50 %, 70 % a 90 % minimálnej mzdy** plus príspevky na sociálne zabezpečenie a je **podmienená znížením obratu o 30 %, 50 % a 80 %**. Zamestnávateľ tak môže získať spolufinancovanie na zamestnanca vo výške **1 300 PLN** (295 EUR), **1 820 PLN** (410 EUR) a **2 240 PLN** (505 EUR) + príspevky na sociálne zabezpečenie²³.

Podmienky poskytnutia grantu platia:

- **v čase, keď nemôže zamestnávateľ pridelovať prácu zamestnancovi, môže zamestnávateľ znížiť plat zamestnanca max. o 50 %**. Znížená mzda nesmie byť nižšia ako minimálna mzda za prácu v dôsledku skrátenia pracovného času na plný úväzok. Výška spolufinancovania predstavuje teda polovicu zníženej mzdy, ale zároveň nie viac ako **40 %** priemernej mzdy za predchádzajúci štvrtrok;
- **50 % minimálnej mzdy za prácu v prípade, kedy nie je možné vykonávať prácu** napr. z dôvodu uzatvorenia prevádzky **1 300 PLN** (295 EUR);
- spolufinancovanie príspevkov na sociálne zabezpečenie²⁴.

Nárok na poskytnutú pomoc má podnikateľ, ktorý zaznamenal **15 % medziročný pokles alebo pokles o 25 % /mesačne** v porovnaní s predchádzajúcim obdobím od 1. januára 2020. Pokiaľ spĺňa tieto požiadavky môže sa spoľahnúť na mzdovú dotáciu a príspevky na svojich zamestnancov²⁵.

Na túto pomoc **nemajú nárok** tí, ktorí v mesiaci predchádzajúcom podaniu žiadosti o pomoc zamestnávateľom, **zarobili viac ako 15 994,41 PLN brutto** (3 605 EUR).

Podnikateľ má zákaz prepustiť zamestnancov, na ktorých sa spolufinancovanie vzťahuje. Počas uvedeného obdobia nemôže podnikateľ využiť vyššie uvedené spolufinancovanie ak boli alebo budú financované rovnaké náklady z iných verejných zdrojov.

Rakúsko

Pre výdavkové opatrenia je nebyrokratický a rýchly proces najvyššou prioritou ako čo najefektívnejšie podporiť súkromný sektor. Rakúska spolková vláda zostavila balík hospodárskej pomoci pre kompenzáciu následkov koronakrízy, ktorý má **štyri základné piliere**²⁶:

- **Zachovanie pracovných miest**
- **Zabezpečenie likvidity**
- **Umožniť núdzovú pomoc pre samostatne zárobkovo činné osoby**

²³KUCZKOWSKI, L. 2020. *10 form pomocy dla pracodawców. Tarcza antykryzysowa | PRO HR Koronawirus*. [Online, 22.05.2020]. Dostupné na: <https://raczkowski.eu/prohr/koronawirus/10-form-pomocy-tarcza-antykryzysowa.html#przestoj-ekonomicznyhttps://www.gov.pl/web/rodzina/wsparcie-dla-przedsiębiorców-odpowiadamy-na-pytania#przestoj-ekonomiczny>

²⁴ Tarcza Antykryzysowa. Dofinansowanie. 2020. [Online, 22.05.2020]. Dostupné na: <https://raczkowski.eu/uslugi/tarcza-antykryzysowa-dofinansowanie.html>

²⁵ RZEMEK, M. 2020. *Koronawirus: postojowe i skrócenie czasu pracy*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.rp.pl/Kadry/200329572-Koronawirus-postojowe-i-skrocenie-czasu-pracy.html>

²⁶ WKO. 2020. *Corona-Hilfspaket für die Wirtschaft*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/corona-hilfspaket-unternehmen.html>

• **Kompenzácie v dôsledku obchodných strát**

S cieľom reagovať na súčasné okolnosti týkajúce sa odstávok podnikov so spätnou účinnosťou od 1.3.2020 vstúpil do platnosti nový model krátkodobej práce, ktorý poskytuje výrazné zlepšenia²⁷:

- skrátenie času potrebného na získanie podpory,
- vyššie financovanie,
- jednoduchší proces podávania žiadostí.

AMS (Arbeitsmarktservice) – úrad práce prepláca mzdové náklady priamo spoločnostiam vyplácajúcich mzdy svojim zamestnancom prostredníctvom príspevku na krátkodobú prácu. Zamestnancovi prináleží počas krátkodobej práce **80 – 90 % hrubej mzdy**. Zamestnávateľ sa tak **musí podieľať na platení min. 10 %** mzdy v závislosti od odpracovaných hodín. **Krátkodobá práca je v súčasnosti obmedzená na 3 mesiace s možnosťou predĺžiť ju o ďalšie 3 mesiace.**

Výška príspevku je odstupňovaná v závislosti od výšky hrubej mzdy nasledovne²⁸:

- **90 % - až do výšky 1700 EUR brutto.** Ak zamestnanec v minulosti poberal až 1 700 EUR brutto, krátkodobá práca mu zaručí 90 % čistej mzdy.
- **85 % - až do 2 658 EUR brutto.** Ak zamestnanec v minulosti poberal mzdu do výšky 2 658 EUR brutto, krátkodobá práca mu zaručí 85 % čistej mzdy.
- **80 % - viac ako 2 658 EUR brutto.** Ak zamestnanec v minulosti poberal mzdu 2 658 EUR brutto alebo viac, krátkodobá práca mu zaručí 80 % čistej mzdy.
- **0 % - pre hrubý príjem nad 5 730 EUR.** Nad túto hranicu už nie je možná pomoc prostredníctvom krátkodobej práce.

Spoločnosti môžu **znižovať počet odpracovaných hodín maximálne na 10 %** (10 % pracovného času počas 3 mesiacov, za ktoré musí zamestnanec celkovo odpracovať 52 hodín).

Pri krátkodobej práci by zamestnanci mali, pokiaľ je to možné, využívať čerpanie dovolenky z predchádzajúcich rokov alebo čerpať hodiny v rámci fondu pracovného času (nadčasy). O krátkodobú prácu **môžu požiadať**:

- uční,
- zamestnanci, ktorí prišli o prácu a nemôžu ju vykonávať v súvislosti s pandémiou,
- členovia výkonného orgánu poistení podľa ASVG²⁹,
- zamestnanci na voľnej nohe, ak je možné preukázať bežný mesačný pracovný čas,
- zamestnanci pracujúci na polovičný úväzok.

Za zamestnancov na kratší pracovný čas **sa nepovažujú** maloletí zamestnanci, štátni zamestnanci, živnostníci a riadiaci partneri.

²⁷ KPMG. 2020. *Austria Government and institution measures in response to COVID-19*. [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/austria-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html>

²⁸ Ministerstvo práce, rodiny a mládeže Rakúskej republiky. 2020. *Coronavirus (COVID – 19)*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.bmafi.gv.at/Services/News/Coronavirus.html>

²⁹ ASVG - Allgemeines Sozialversicherungsgesetz. Všeobecný zákon o sociálnom poistení

Krátkodobá práca je možná pre spoločnosti bez ohľadu na veľkosť a odvetvie. Vylúčené sú miestne orgány verejnej samosprávy, právnické osoby podľa verejného práva, ktoré nie sú aktívne zapojené do hospodárskeho života a spoločnosti v konkurze alebo reštrukturalizácii.

Jednou z možností pre zamestnanca, na ktorého sa vzťahuje krátkodobá práca je aj možnosť vykonávať ďalšie zamestnanie a to za podmienok:

- ak prestoje spôsobené krátkodobou prácou sa všeobecne považujú za voľný čas. Zamestnanec, však musí naďalej dodržiavať pravidlo o nekonkurovaní a zmluvné dohody týkajúce sa vedľajších činností.
- vedľajší pracovný pomer nesmie mať vplyv na pracovný výkon zamestnanca, pre zamestnávateľa s ktorým má dohodu o skrátenom pracovnom čase.

Zhrnutie

Zamestnancom v ČR sa za splnenia zákonných podmienok umožňuje získať až 100 % náhrady mzdy z priemernej mzdy zamestnanca. Ide o zamestnancov prevádzok, ktoré na základe nariadenia vlády boli uzatvorené. Na druhej strane Maďarsko prijalo nepriame opatrenia podpory spočívajúce predovšetkým v odpustení alebo odklade splátok sociálneho zabezpečenia, znížení a odklade daní, znížení daňového základu pre výpočet miezd a odvodov zamestnávateľom za zamestnancov, podpore tvorby nových pracovných miest ako i na priamu podporu zachovania pracovných miest, formou skráteného pracovného času. V Rakúsku úrad práce prepláca mzdové náklady priamo spoločnostiam vyplácajúcich mzdy svojim zamestnancom prostredníctvom príspevku na krátkodobú prácu. Pokým iné krajiny začínajú s minimálnou výškou podpory od 60 % priemernej mzdy zamestnanca, Poľsko s výškou grantu začína na najnižšej úrovni 50 % minimálnej mzdy.

V rámci porovnaní so susednými štátmi si slovenský zamestnávateľ môže zvoliť medzi príspevkom v podobe úhrady náhrady mzdy zamestnanca vo výške 80 % priemerného zárobku alebo paušálnym príspevkom, ktorý sa pohybuje od 90 eur po 540 eur mesačne v závislosti od poklesu tržieb.

4.2. Kompenzácia poklesu tržieb SZČO z podnikania

Samostatne zárobkovo činné osoby sú dôležitou súčasťou trhového hospodárstva a nemalou mierou prispievajú k tvorbe HDP. Zväčša sú to domáci občania vykonávajúci prácu formou prevádzkovania živnosti, poľnohospodárskej výroby alebo vykonávajú činnosť podľa osobitných predpisov. Do tejto skupiny spadajú viaceré zárobkové činnosti (živnostníci, rôzne slobodné povolania ako sú finanční sprostredkovatelia, umelci, autori, ale tiež samostatne hospodáriaci roľníci...). Dôležité je preto venovať im rovnakú pozornosť a podporu ako zamestnancom. Podstatou pomoci SZČO je **poskytnúť finančnú podporu na ich osobné životné náklady v dôsledku poklesu tržieb** spôsobených pandémiou COVID-19.

V súvislosti s podporou SZČO boli poskytnuté stimuly formou rôznych odkladov splátok, znížením vymeriavacieho základu a odpustením úrokov z omeškania v závislosti od tej ktorej krajiny.

Tabuľka 7: Prehľad podpôr pre SZČO

	Forma	Príspevok v národnej mene	Obdobie pomoci
Česká republika	Priama platba	12 000 CZK (940 Eur) 12.3.-30.4.2020 500 CZK/ deň (19 Eur) alebo cca 15 000 CZK/mes. (565 Eur)	I. Bonusové obdobie 12. 3.-30. 4. 2020 II. Bonusové obdobie 1.5.-8.6. 2020
Maďarsko	Nepriama platba	-	12.3.-30.6.2020
Poľsko	Priama platba	50% z min. mzdy - 1 300 zł (295 €) 70% z min.mzdy - 1 820 zł (410 €) 90% z min. mzdy - 2 340 zł (527 €)	3 mesiace
Rakúsko	Priama platba	I. fáza 500 Eur alebo 1000 Eur II. fáza do 2000 Eur	do 17.4.2020 3 mesiace
Slovensko	Priama platba	Marec 2020 príspevok od 90 - 270 EUR v závislosti od poklesu tržieb Apríl 2020 a ďalšie mesiace príspevok od 180 - 540 EUR v závislosti od poklesu tržieb	od 12.03.2020 do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom bude rozhodnutie ÚVZ zrušené

Zdroj: SBA

Česká republika

Vláda poskytuje finančnú pomoc pre OSVČ (osoby samostatne výdělečně činné) prostredníctvom tzv. **Kompenzačného bonusu** v:

- I. bonusovom období **od 12.3.2020 do 30.4.2020 vo výške 500 Kč (19 EUR) na deň**, ktorý upravuje zákon o kompenzačnom bonuse v súvislosti s krízovými opatreniami v súvislosti s výskytom koronavírusu SARS CoV-2. Maximálna vyplácaná suma do 30.4.2020 je 25 000 Kč (940 EUR), kompenzačný bonus sa teda označuje ako „**Pěťadvacítká**“, i keď sa mesačne vypláca čiastka približne 15 000 Kč (565 EUR).
- II. bonusovom období **od 1.5.2020 do 8.6.2020 vo výške 500 Kč (19 EUR) na deň ostáva rovnaká**. Zmeny zákona o kompenzačnom bonuse pre SZČO³⁰ sú upravené v novom zákone³¹.

Cieľom kompenzačného bonusu je zmierniť negatívne dopady opatrenia proti šíreniu koronavírusu na samostatne zárobkovo činné osoby, ktorých činnosť bola v dôsledku pandémie úplne alebo čiastočne utlmená.

³⁰Zákon č. 159/2020 Sb. o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytom koronaviru SARS CoV-2

³¹Zákon č. 234/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytom koronaviru SARS CoV-2

Nárok na jednorazový "bonus" pre živnostníkov zasiahnutých epidémiou majú tí, ktorí:

- **museli uzavrieť prevádzkareň alebo obmedziť jej prevádzku;**
- **boli počas epidémie v karanténe** (alebo v karanténe boli ich zamestnanci);
- **museli sa počas epidémie starať o maloleté dieťa** (alebo ak sa o dieťa museli starať ich zamestnanci);
- **mali obmedzený dopyt po ich výrobkoch, službách alebo iných výstupoch z ich podnikania;**
- **mali obmedzené dodávky služieb potrebných pre ich podnikanie.**

SZČO sú okrem iného oslobodené aj od platieb sociálneho a zdravotného poistenia na obdobie marec-august 2020.

Pre podnikateľov (SZČO) je v súvislosti s epidémiou odsúhlasené, okrem iného aj výnimočné vyplácanie dávky porovnateľnej s tzv. „ošetrovným“. Dávka sa vypláca vo výške **424 CZK (16 EUR) na kalendárny deň v marci a v sume 500 CZK (19 EUR) za kalendárny deň v apríli 2020**. Náhradu vypláca Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR na základe vyhlásenia tzv. Výziev pre jednotlivé mesiace. Nárok na príspevok pre SZČO za starostlivosť o dieťa mladšie ako 13 rokov (do 13. narodenín) má osoba, ktorá nemôže pracovať z dôvodov uzavretia školského, detského alebo iného príslušného zariadenia zapríčineného epidémiou.

Ošetrovné sa nevylučuje s nárokom na jednorazovú podporu (SZČO) čo v praxi znamená, že podnikateľ môže poberať oba príspevky súbežne, ak mu vznikol nárok zo zákona.

Maďarsko

Vláda ako súčasť opatrení na ochranu hospodárstva, zameranú na podporu SZČO, **nemá priamy nástroj**, ktorým by finančne prispievala v týchto zložitých časoch živnostníkom, ktorých zasiahla kríza, a ktorí zaznamenali pokles svojich tržieb. Svoju pomoc zamerala predovšetkým na nepriame nástroje.

Tejto skupine podnikateľov bolo umožnené, aby platobné povinnosti (dane, poistné) z dôvodu ekonomických dopadov epidémie alebo mimoriadnej situácie boli odložené príp. odpustené. Živnostníci môžu v tejto situácii teda požiadať o platobnú zľavu (odklad platby, splátky, zníženie alebo odpustenie). Na základe vytvoreného zoznamu vybraných povolání, ktoré kríza najviac zasiahla, mohlo cca. 151 000 malých živnostníkov byť oslobodených od dane na štyri mesiace. Dočasné oslobodenie od dane udelené daňovým úradom sa vzťahuje na **26 povolání a oblastí podnikania** (napr. kozmetikov, masérov a podnikov zaoberajúcich sa stavebnými a inštalačnými činnosťami) a je k dispozícii aj tým, ktorí sa nezaoberajú v plnej miere aktívnymi obchodnými činnosťami. Do konca júna dostanú dotknuté osoby a podniky **celkovú daňovú výhodu vo výške 26 miliárd HUF (75 miliónov EUR)**³².

³²Ministerstvo financií Maďarska. 2020. *Government adopted economy protection measures in good time*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/government-adopted-economy-protection-measures-in-good-time>

Poľsko

Samostatne zárobkovo činné osoby (Samozatrudniony = živnostníci - Osoby prowadzące działalność na własny rachunek), sú v tejto krajine zastúpené početnou skupinou podnikateľov - viac ako 1,65 milióna ľudí, čo predstavuje takmer 61,67 % všetkých platiteľov príspevkov sociálneho poistenia.

Súčasná legislatíva ustanovuje možnosť financovania časti nákladov na podnikanie pre SZČO za podmienok zníženia obratu z podnikania v dôsledku korona krízy.

Výška podpory závisí od preukázaného zníženia obratu z podnikania. V prípade zníženia obratu³³:

- **najmenej o 30 %** - je možné udeliť grant **max. vo výške 50 % minimálnej mzdy mesačne**, t.j. **1 300 PLN (295 EUR)**,
- **najmenej o 50 %** - je možné udeliť grant **max. vo výške 70 % minimálnej mzdy mesačne**, t.j. **1 820 PLN (410 EUR)**,
- **najmenej o 80 %** - je možné udeliť grant **max. vo výške 90 % minimálnej mzdy mesačne**, t.j. **2 340 PLN (527 EUR)**.

Tento príspevok je vyplácaný mesačne po tom, čo podnikateľ predloží výkaz o podnikateľskej činnosti v danom mesiaci, za obdobie kedy o finančnú pomoc žiada. Podpora sa môže **poskytnúť na obdobie** nepresahujúce **tri mesiace**. Rada ministrov však môže toto obdobie predĺžiť s prihliadnutím na obdobie platnosti aktuálnej epidemiologickej hrozby.

O príspevok **môže požiadať podnikateľ ako fyzická osoba, ktorá nezamestnáva zamestnancov**, len (SZČO). Podnikateľ okrem iného nemôže mať finančné nedoplatky súvisiace s daňami a príspevkami na sociálne zabezpečenie, zdravotné poistenie, nedoplatky vo Fonde zaručených zamestnaneckých výhod, Fonde práce alebo Fonde solidarity do konca tretieho štvrtého 2019. Žiadosť je možné podať elektronicky pomocou webovej stránky praca.gov.pl³⁴ alebo v tlačenej podobe priamo na úradoch práce.

Podnikateľ je **povinný podnikateľ po dobu, na ktorú dostal príspevok**. Ak táto podmienka nie je splnená, prostriedky je nutné vrátiť úmerne k obdobiu od kedy bolo ukončené podnikanie a to bezúročne³⁵.

Všetky SZČO majú v plnej výške **nárok na oslobodenie od príspevkov ZUS (zakład ubezpieczeń społecznych - sociálneho zabezpečenia)**, ak podnikali pred 01.04.2020 a ich príjem bol vyšší ako 300 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v roku 2020. Uvedená hranica príjmu je na úrovni troch národných priemerov, teda **15 681 PLN (3 535 EUR)**, ale zároveň ich príjem z tejto činnosti vo februári 2020 nebol vyšší ako 7 000 PLN (1 580 EUR). Oslobodenie od platenia príspevkov na zdravotné poistenie za apríl - máj 2020 sa udeľuje aj tým, na ktorých sa vzťahuje tzv. výnimka od oslobodenia v súvislosti s tým, ak začali podnikateľ pred 01.04.2020

³³Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. 2020. *Wsparcie dla samozatrudnionych. Odpowiadamy na pytania*. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/rodzina/wsparcie-dla-samozatrudnionych-odpowiadamy-na-pytania>

³⁴Urząd Pracy. 2020. *Tarcza antykrzysowa*. [Online, 18.05.2020]. Dostupné na: <https://www.praca.gov.pl/eurzad/index.eup#/inneSprawy/listaDokumentow?dest=TARCZA>

³⁵GRABOWSKI, P. 2020. *Dofinansowanie części kosztów dla samozatrudnionych to kolejny rodzaj pomocy, z której mogą skorzystać przedsiębiorcy w ramach tarczy antykrzysowej*. [Online, 16.05.2020]. Dostupné na: <https://bezpprawnik.pl/2080-i-5000-zlotych-to-nie-koniec-pieniedzy-o-ktore-moga-wnioskowac-samozatrudnieni-przedsiębiorcy-dofinansowanie-czesci-kosztow/>

a príjem dosiahnutý v prvom mesiaci, v ktorom bola podaná žiadosť o výnimku, v tomto prípade nepresiahne 15 681 PLN (3 535 EUR).

Rakúsko

Vláda pristúpila k podpore drobných podnikateľov veľmi vážne, nakoľko mnoho malých firiem sa dostalo až do existenčných problémov. S cieľom pomôcť dotknutým osobám sa transfery pre samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO = SPCs, veľmi malé firmy, živnostníci, umelci atď.), samostatne hospodáriacich roľníkov a neziskové organizácie začali vyplácať v **dvojfázovom modeli** prostredníctvom „**Härtefall-Fonds**“ (**Fondu núdze**), ktorý bol zriadený ako záchranná sieť pre podnikateľov.

Fond núdze sa zameriava na podnikateľa, ktorý dosahuje zdaniteľný príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti³⁶ alebo z podnikania³⁷. Oprávnené sú tieto skupiny:

- Živnostníci (SZČO)
- Mikropodnikatelia ako fyzické osoby, ktoré zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov na plný úväzok a majú obrát max. 2 milióny EUR na predaji alebo celkových aktívach.
- Obchodní partneri povinne poistení v rámci GSVG³⁸ / FSVG³⁹
- Noví živnostníci (SZČO), napríklad lektori a umelci, novinári, psychoterapeuti
- Nezávislí pracovníci škoolitelia alebo lektori
- Liberálne profesie (napr. v zdravotníctve pôsobiaci, fyzioterapeuti, maséri...)

Celkovo **bolo uvoľnených 2 miliardy eur z fondov (Härtefall-Fonds + Corona-Hilfs Fonds), na pokrytie životných nákladov** samostatne zárobkovo činných osôb, umelcov a mikropodnikateľov.

Fond núdze je grant od federálnej vlády pre samostatne zárobkovo činné osoby. Účelom tohto nástroja financovania je poskytnúť podnikateľom podporu na ich osobné životné náklady. Fond núdze je súčasťou komplexného balíka pomoci, ktorý spolková vláda pripravila na podporu hospodárstva v dôsledku pandémie.⁴⁰

- **Fáza 1** poskytla príspevky vo výške 500 EUR alebo 1 000 EUR v závislosti od čistého príjmu podnikateľa za minulý rok. Žiadosti bolo možné podávať od 27. marca do 17. apríla 2020.
- **Fáza 2** poskytuje príspevky do výšky 2 000 EUR v závislosti od poklesu zaznamenaných príjmov až na tri mesiace. Žiadosti o fázu 2 sa začali podávať od 20. apríla 2020 a je možné ich podať až do konca kalendárneho roku 2020⁴¹.

Primárnym cieľom je podpora samostatne zárobkovo činných osôb vo všetkých odvetviach a veľkostných kategóriách.

³⁶ Einkommensteuergesetz (§ 22 EStG). Zákon o dani z príjmu

³⁷ Einkommensteuergesetz (§ 23 EStG). Zákon o dani z príjmu

³⁸ GSVG - Gewerblichen Sozialversicherungsgesetz. Zákon o sociálnom poistení

³⁹ FSVG - Freiberuflich Selbstständigen-Sozialversicherungsgesetz. Zákon o sociálnom zabezpečení pre SZČO

⁴⁰ WKO. 2020. Härtefall-Fonds | Phase 2 - Sicherheitsnetz für Unternehmer. 2020. [Online, 27.05.2020]. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/haerte-fall-fonds-phase-2.html>

⁴¹ EC. 2020. Policy measures taken against the spread and impact of the coronavirus – 7 May 2020. [Online, 16.05.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/coronavirus_policy_measures_7_may.pdf

Finančný grant je **maximálne 2 000 EUR** na obdobie jedného mesiaca. Existuje **šesť definovaných období** (mesiacov) pozorovania, z ktorých je možné vybrať **tri**, takže **celkové financovanie je maximálne 6 000 EUR**. Žiadosť o finančné prostriedky a ich vyplatenie sa podávajú retrospektívne, t.j. po skončení príslušného obdobia pozorovania.

Všetci žiadatelia (bez ohľadu na to, či už bola predložená žiadosť vo fáze 1) môžu získať **maximálnu výšku financovania až do 6 000 EUR**. Výška príspevku pre žiadateľa o financovanie, závisí od príslušnej straty čistého príjmu zo samostatnej zárobkovej činnosti v posudzovanom období v platobnej fáze 2. Základom pre stanovenie je daň z príjmu z predchádzajúceho roka, ktorá vykazuje pozitívny príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti a/alebo podnikania. Ak podnikateľ dosiahol stratu, ale nepožiadaval o financovanie prostredníctvom fázy 2. môže si naďalej uplatniť **paušálne financovanie vo výške 500 EUR**.

Za každé pozorovacie obdobie sa musí predložiť samostatná žiadosť. Ide o grant oslobodený od dane, ktorý nepodlieha dani z príjmu ani sociálnemu zabezpečeniu. Taktiež o tento príspevok môže požiadať aj SZČO ak je zamestnaný na kratší pracovný čas, ktorý vykonáva popri svojej samostatnej zárobkovej činnosti alebo ak je poberateľom minimálneho príjmu.

Ďalšie formy podpory dotknutým obchodným spoločnostiam poskytuje pomocný **Corona-Hilfs Fonds** Fondy pomoci - Korona (s grantmi a zárukami), úverové záruky, ale aj možnosti odkladu daní. Možné sú preto odklady splátok, zníženie vymeriavacieho základu a odpustenie úrokov z omeškania v rámci platieb Sociálneho zabezpečenia pre samostatne zárobkovo činné osoby. Treba však podotknúť, že v Rakúsku platí, že samostatne zárobkovo činné osoby sú zahrnuté do povinného poistenia sociálnych platieb iba vtedy, ak ich príjem zo všetkých činností podliehajúcich povinnému poisteniu v súlade s GSVG prekročí poistný limit 5 527,92 eur (2020) ročne⁴².

Zhrnutie

Pomoc pre SZČO vo vybraných krajinách je poskytovaná v rôznej výške. Kým Maďarsko zvolilo ako nástroj nepriamu podporu v podobe odloženia alebo odpustenia daní alebo určitých druhov poistenia. Poľsko, Rakúsko, ČR a SR pristúpilo k priamej finančnej podpore, pričom výška príspevku sa pohybovala v závislosti od poklesu tržieb. Rakúsko, z pomedzi vybraných krajín, poskytlo po splnení podmienok najvyšší príspevok. Kým ČR v dvoch bonusových obdobiach poskytovala prvý príspevok výši a druhý nižší, Rakúsko a SR poskytovali na začiatku nižšie príspevky a v neskoršom období vyššie. Poľsko poskytlo pre SZČO približne podobne vysoké príspevky ako SR.

4.3. Flexibilita práce

Zamestnávateľia sa v snahe o úsporu nákladov prikláňajú nielen k outsourcingu, ale aj k menej formálnym úpravám regulácie pracovných miest. Väčšina z nich je upravená v Zákonníku práce príslušnej krajiny a v rôznych modifikáciách sa využíva pružný/flexibilný pracovný režim vo viacerých krajinách. Spružnenie pracovného režimu môže mať podobu home office, zdieľaného pracovného miesta, pohyblivého pracovného času alebo aj práce na diaľku, flexi konta, alebo aj iných foriem práce.

⁴²WKO. 2020. *Härtefall-Fonds | Phase 2 - Sicherheitsnetz für Unternehmer*. 2020. [Online, 27.05.2020]. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/haertefall-fonds-phase-2.html>

Pružné pracovné režimy vo svojej podstate kombinujú prácu na pracovisku s prácou z iného pracovného miesta alebo pracovný čas počas týždňa či mesiaca rozvrhujú nepravidelne. Flexibilný pracovný režim využívajú zamestnávateľia trvalo pre celý podnik alebo pre vybrané pracovné pozície. K využitiu flexibilného pracovného miesta dochádza aj v neštandardných situáciách v trvaní kratšieho či dlhšieho obdobia. Tým, že je flexibilné pracovné miesto upravené v príslušnom národnom zákone, dochádza v praxi k jeho zjednodušenému uplatneniu a nie je potrebné ich používanie ďalej v praxi špecifikovať. Flexibilné pracovné režimy možno použiť napríklad v období horúčav, v čase ekonomickej krízy alebo pandémie.

Všetky pracovné režimy sa prejavujú určitými výhodami a nevýhodami a ich uplatnenie v stanovenom období, pre konkrétneho pracovníka je založené na súhlase oboch strán – zamestnanca aj zamestnávateľa. Pandémia vyvolaná ochorením COVID-19 vo väčšej miere začala využívať najmä dva typy flexibilných pracovných režimov – kurzarbeit a home office.

4.3.1. Kurzarbeit

Systém kurzarbeit, teda skrátená pracovná doba alebo „short term working“ vznikol v Nemecku v roku 1918. Hlavným zámerom tohto nástroja je skrátenie pracovného času a prispôbenie výšky mzdy tak, aby došlo k zabezpečeniu ochrany čo najviac pracovných miest v ekonomike. Na využitie kurzarbeitu je potrebná dohoda troch strán - zamestnancov, zamestnávateľov a vlády, nakoľko časť nákladov na pracovné miesto je financovaných vládou.

V podniku je možné kurzarbeit dohodnúť medzi zamestnancami a zamestnávateľom, pričom v praxi dochádza k vynútenej akceptácii redukcie pracovného času a vyplatenej mzdy zamestnancami.

Tabuľka 8: Aplikácia systému kurzarbeit vo vybraných krajinách

	Flexibilita v pracovnom pomere	Forma	Rozsah pomoci
Česká republika	x	Kurzarbeit	Definované v rámci Zákonníka práce
Maďarsko	x	Kurzarbeit	Skrátenie na 15 - 75 % pracovného času
Poľsko	x	Kurzarbeit	Definované v rámci Zákonníka práce
Rakúsko	x	Kurzarbeit	Maximálne skrátenie na 90 % pracovného času
Slovensko	x	Kurzarbeit	Definované v Zákonníku práce, v prípade ak zamestnávateľ nemôže pridelovať zamestnancovi prácu

Zdroj: SBA

Česká Republika

Dňa 23.03.2020 schválila vláda ČR finančnú pomoc podnikateľom vo forme kurzarbeitu. Systém kurzarbeit ako možnosť skrátenia pracovného času a mzdy čiastočne financovanej vládou Českej republiky existuje od roku 2015. Zamestnávatelia na základe ustanovenia § 115 zákona č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov môžu požiadať úrad práce o príspevok v čase čiastočnej nezamestnanosti. Poskytnutie príspevku je podmienené tým, že:

- zamestnávateľ nemôže zamestnancovi prideliť prácu v rozsahu najmenej 20 % stanovenej týždennej pracovnej doby;
- už zamestnancovi poskytuje pre niektorú z uvedených prekážok v práci náhradu mzdy a od uzatvorenia dohody o poskytnutí príspevku s úradom práce bude poskytovať zamestnancovi túto náhradu najmenej vo výške 70 % priemerného zárobku;
- sa v dohode o poskytnutí príspevku zaviazá, že v čase dohodnutom na poskytnutie príspevku so zamestnancom, na ktorého bude príspevok poskytovaný, nerozviaže pracovný pomer z dôvodov uvedených v § 52 písm. a) až c) Zákonníka práce.

Výška príspevku je 20 % priemerného zárobku zamestnanca, najviac 0,125 násobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve za 1. až 3. štvrtrok kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárneho roka, v ktorom bola uzatvorená dohoda o poskytnutí príspevku. Príspevok môže byť poskytnutý iba v čase trvania prekážky v práci z dôvodu

čiasťonej nezamestnanosti alebo živeľnej udalosti, a to najviac na 6 mesiacov s možnosťou jedného opakovania na rovnaké obdobie. Vláda môže v odôvodnených prípadoch nariadením stanoviť dlhšie obdobie poskytovania príspevku.⁴³

Maďarsko

Na podporu udržania zamestnania sa v Maďarsku využíva kurzarbeit, ktorý dovoľuje podnikateľom znížiť pracovný čas na 15 – 75 % riadneho pracovného času. Pracovný čas zamestnanca je tak možné krátiť na 2 hodiny denne.

Podmienky na možnosť prechodu na skrátený pracovný čas a na získanie príspevku na udržanie zamestnanosti od štátu prešli v Maďarsku zmenami a podmienky sa prispôbovali vývoju pandémie (zjednodušil sa najmä postup pri podávaní žiadosti o finančnú pomoc). Podľa nových pravidiel zverejnených v apríli 2020 sa v Maďarsku uľahčil proces predkladania žiadostí o príspevok na kurzarbeit a zároveň sa rozšírili aj možnosti získania finančnej podpory od štátu aj na iné formy flexibilného pracovného režimu. Podniky v Maďarsku môžu získať dotácie aj za prácu na diaľku a prácu z domu (home office), pričom štátna podpora sa vzťahuje aj na agentúry dočasného zamestnávania. Výrazným uľahčením získania podpory od štátu je možnosť, že podľa nového nariadenia nemusia podniky uvádzať okolnosti odôvodňujúce skrátený pracovný čas a ich priame a úzke vzťahy s mimoriadnou situáciou.

Pri podávaní žiadosti o kurzarbeit sa medzi zamestnancami a zamestnávateľom počas pandémie dohodne pracovný režim a nie je možné oň spätne žiadať, ani ho meniť. Konanie o skrátenie pracovného času sa začína na základe spoločnej žiadosti zamestnávateľa a zamestnanca. Zamestnávateľ nemôže podať žiadosť o skrátenie pracovného času sám bez súhlasu zamestnanca. Žiadosť musí byť podaná elektronicky počas obdobia núdze alebo do jedného mesiaca po ukončení stavu núdze pomocou formulára uverejneného na webovej stránke Národnej služby zamestnanosti. Úrad o oprávnenosti/neoprávnenosti žiadosti rozhodne do 8 dní od jej podania. Ak chcú viacerí zamestnanci požiadať o podporu na tom istom mieste, **musia žiadosť podať súčasne a podpora môže byť rovnaká pre všetkých zamestnancov**. Zamestnávateľ sa získaním príspevku od štátu zaväzuje, že pracované miesto na ktoré príspevok získal, udrží počas poberania príspevku a počas nasledujúceho mesiaca po skončení jeho poberania.

Ukončenie poskytnutia podpory zo strany štátu na kurzarbeit je možné vtedy, ak:

- o ukončenie zamestnanec a zamestnávateľ **požadajú v spoločnej žiadosti**,
- **dôjde k ukončeniu zamestnávania zamestnanca**,
- zamestnanec alebo zamestnávateľ si **neplnia povinnosti**,
- **sa skrátený pracovný čas počas podpornej doby zmení**,
- sa ukáže, že **zamestnávateľ nespĺňa zákonné podmienky na udržanie podpory**.⁴⁴

Podporu od štátu môže získať ten podnikateľ, ktorý na trhu pôsobí minimálne 6 mesiacov, nie je v konkurze ani v likvidácii a zamestnávateľ nevyužil žiadnu pomoc na vytváranie pracovných miest ani na udržanie si pracovných miest. Pomoc sa nevzťahuje ani na pracovníkov výskumu a vývoja vo vzťahu k príslušnému zamestnancovi. Na podporu výskumu a vývoja sú v Maďarsku využívané iné schémy pomoci. Zamestnanec, na ktorého miesto

⁴³ Zákon č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov

⁴⁴ *módosított Kurzarbeit-szabályok gyakorlati szemmel*. 2020. [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/hu/hu/sajtoszoba/2020/modositott-kurzarbeit-szabalyok-gyakorlati-szemmel.html>

zamestnávateľ požaduje od štátu príspevok, má so zamestnávateľom uzatvorený pracovný pomer najneskôr od 11.03.2020 a nie je vo výpovednej dobe.

Špecifikom Maďarského kurzarbeitu je, že ak skrátený pracovný čas presiahne polovicu pracovného času pred zmenou, zamestnávateľ si so zamestnancom môže dohodnúť tzv. čas na vlastný rozvoj. Ten predstavuje 30 % skráteného času (rozdiel medzi predbežnou úpravou a zníženou pracovnou dobou). V praxi to môže znamenať, že ak je pracovník pôvodne zamestnaný 8 hodín, ďalej zamestnaný 6 hodín, je nevyhnutné dohodnúť sa na období rozvoja. Ak je na druhej strane pracovník pôvodne zamestnaný 8 hodín, ďalej zamestnaný 2 hodiny, potom individuálny čas rozvoja nie je povinný, ale zamestnávateľ a zamestnanec sa na tom môžu dohodnúť. Čas na vlastný rozvoj zamestnanca súvisí s rozvojom práce alebo rozvojom tých aktivít zamestnancov, ktoré súvisia s jeho prácou. Pod vlastným rozvojom zamestnanca sa rozumie odborná príprava (napr. aj dištančné vzdelávanie) alebo iné rozvojové činnosti súvisiace s procesmi zamestnávateľa, pričom cieľom je vytvoriť pridanú hodnotu pre zamestnávateľa. Zamestnávateľ môže zamestnancovi poskytnúť čas na individuálny rozvoj aj kombinovane napr. počas trvania podpory alebo aj v nasledujúcich dvoch rokoch. Pre potreby zamestnávateľa je potrebné získať potvrdenie o ukončení individuálneho rozvoja zamestnanca. V čase určenom na individuálny rozvoj zamestnanca, zamestnávateľ nie je povinný platiť príslušnú mzdu.

Ak skrátený pracovný čas nepresiahne polovicu pracovného času pred zmenou, **mzda spolu s príspevkom nesmie dosiahnuť základnú mzdu zamestnanca počas obdobia poberania príspevku**, t.j. zamestnávateľ nie je povinný dopĺňať mzdu zamestnanca až do výšky základného platu pred zmenou, okrem dohody o individuálnom období rozvoja. V takto skrátenom pracovnom čase zamestnanec a zamestnávateľ nemajú povinnosť dohodnúť sa na čas na vlastný rozvoj.

Poľsko

V súlade so Zákonníkom práce platným v Poľsku je zamestnávateľ oprávnený skrátiť svojim zamestnancom pracovný čas až o 20 % až pre polovicu zamestnancov pracujúcich na plný úväzok. Toto rozhodnutie je plne v kompetencii zamestnávateľa a na pracovisku sa za obvyklých podmienok zavádza po uzavretí dohody medzi zamestnávateľom a odborovým zväzom. Ku skráteniu pracovného času môže dôjsť dohodou, doplnkovým oznámením alebo na žiadosť zamestnanca. Zamestnávateľ nemôže vykonať takéto zmeny sám.

Rakúsko

Tak ako v iných krajinách, aj v Rakúsku je cieľom kurzarbeitu zabezpečenie udržania pracovných miest, zachovanie likvidity podniku a udržanie si odborníkov. Podpora na udržanie pracovných miest je plánovaná na 3 mesiace (marec – máj) a môžu ju využiť všetky spoločnosti bez ohľadu na veľkosť a príslušnosť k odvetviu. V prípade potreby je možné pomoc zo strany štátu predĺžiť o ďalšie tri mesiace. Vztahuje sa na všetkých pracovníkov, teda aj na dočasných zamestnancov, zamestnancov so skráteným pracovným časom, učňov, členov výkonného orgánu, nie však na štátnych zamestnancov, živnostníkov a majiteľov podnikov. O finančnú pomoc pri kurzarbeite môžu požiadať iba podniky, ktoré majú sídlo v Rakúsku, nie sú insolventné, nie sú v konkurze alebo v reštrukturalizácii. Finančnú pomoc možno použiť do 48 hodín od jej získania. Na základe kurzarbeitu je možné skrátiť zamestnancom pracovný čas až na 90 % pôvodnej dĺžky.

4.3.2. Home office

Flexibilita pracovného miesta so sebou prináša ako mnoho výhod, tak aj určité formy obmedzení alebo diskonformity. Situácia súvisiaca s ochorením COVID-19 spôsobila, že netradičné formy výkonu práce sa začali v jednotlivých krajinách využívať v oveľa väčšej miere. Vo všetkých krajinách, ktoré sú do analýzy zaradené, sa už pred pandémiou využívali vo väčšej alebo menšej miere home office, označovaný aj ako práca z domu, či na diaľku, telepráca (telework) alebo aj dištančná práca.

Home office je spôsob práce, ktorý nie je pre mnohých zamestnávateľov novinkou. Je využívaný najmä v niektorých profesných odvetviach (napr. právnici, účtovníci, architekti, programátori) alebo v špecifických skupinách zamestnancov (napr. matky s deťmi, handicapovaní zamestnanci). Využitie home office v jednotlivých krajinách v posledných dvoch rokoch uvádza eurostat.

Tabuľka 9: Využitie home office vo vybraných krajinách EÚ v rokoch 2018 a 2019 v podnikoch s počtom zamestnancov 10 a viac ako % podiel z celkovej zamestnanosti

	2019	2018
Česká republika	27	27
Maďarsko	24	22
Poľsko	26	23
Rakúsko	31	28
Slovensko	18	19

Zdroj: vlastné spracovanie SBA na základe údajov z Eurostatu

Aj keď vo vybraných krajinách patrí Rakúsku jednoznačne prvenstvo vo využívaní home office, medzi krajinami EÚ je home office najčastejšie využívaný vo Švédsku, v ktorom formou home officu pracuje až 57 % všetkých zamestnancov. Viac ako 50 % zamestnancov využíva home office vo všetkých severských krajinách.

Na druhej strane rebríčka s malým využitím home office je Slovensko. Menej zamestnancov pracuje na home office už len v Grécku, na Cypre, Bosne a Hercegovine, v Turecku a Bulharsku (11 – 17 % podiel).

Nízku mieru využívania práce z domu v analyzovaných krajinách môžu spôsobovať u zamestnancov rôzne dôvody ako sú napr. počiatočné problémy spojené s rozvrhnutím pracovného dňa, prístupom ku podnikovému serveru, e-mailom, sťažená komunikácia s kolegami, obchodnými partnermi ako aj potrebou pokročilejšieho využívania technológií a v neposlednom rade potrebu kvalitného internetového pripojenia. Jeho využívanie v budúcnosti je na rozhodnutí zamestnávateľa, ktorý využitím home officu dokáže ušetriť niektoré prevádzkové náklady na pracovné miesto. Aplikácia home officu vo veľkej miere závisí aj od samotnej povahy pracovnej náplne.

Zhrnutie

Počas korona krízy využili kurzarbeit všetky analyzované krajiny. Kým Maďarsko a Rakúsko upravovali existujúci kurzareit špeciálnymi opatreniami, Poľsko a Česká republika v období pandémie využili kurzarbeit, ktorý je zavedený v príslušnom Zákonníku práce a iných relevantných zákonoch. Nebolo tak potrebné tento nástroj podpory udržania zamestnanosti osobitným zákonom alebo nariadením do praxe zavádzať. Do slovenského Zákonníka práce boli novelizáciou č. 66/2020 Z. z. presne stanovené podmienky kurzarbeitu. Príspevok na mzdu zamestnanca v ČR možno poskytnúť na 6 mesiacov s možnosťou jedného opakovania na rovnaké obdobie. V Maďarsku je možné skrátiť pracovný čas zamestnanca až na 2 hodiny denne. Špecifikom Maďarského kurzarbeitu je, že ak skrátený pracovný čas presiahne polovicu pracovného času pred zmenou, zamestnávateľ si so zamestnancom môže dohodnúť tzv. čas na vlastný rozvoj, pričom ten predstavuje 30 % skráteného času. Príspevok na mzdu zamestnanca v Rakúsku je možné získať na 3 mesiace s možnosťou predĺženia o ďalšie 3 mesiace.

Vo všetkých vybraných krajinách je home office v porovnaní s rokom 2018 využívaný vo vyššej miere. V Rakúsku je najvyšší podiel využívania tohto nástroja flexibility práce, naopak Slovensko je krajina s najnižším percentuálnym vyjadrením využívania home office.

4.4. Zvýhodnené úvery pre podnikateľov

Na podporu ochrany samostatne zárobkovo činných osôb, ale aj podnikateľov, využívajú vlády jednotlivých krajín špecifické formy pomoci. Jednou z nich sú aj zvýhodnené úvery pre podnikateľov, ktoré ponúkajú vlády vo všetkých analyzovaných krajinách. Predmetné opatrenie nepriamo prispieva k podpore udržania pracovných miest.

Tabuľka 10: Prehľad zvýhodnených úverov pre podnikateľov vo vybraných krajinách

	Pôžičky s nízkym úrokom	Štrukturálne fondy EÚ	Záruky za úvery	Iné opatrenia
Česká republika	x	x	x	x
Maďarsko	x	x	x	x
Poľsko	x	x	x	x
Rakúsko	x	x	x	x
Slovensko	x	x	x	x

Zdroj: SBA

Česká Republika

Finančná pomoc podnikateľom v Českej republike je rozdelená zatiaľ do troch fáz – COVID I. - III. Tak ako vo všetkých ostatných krajinách, aj v ČR je finančná pomoc určená podnikom, ktoré boli postihnuté pandémiou a výsledkom podpory je zachovanie podnikovej likvidity.

Úver **COVID I** bol určený malým a stredným podnikom s ročným odkladom splátok, s alokáciou 5 miliárd Kč (cca 187 tisíc €). **Úver bol bez poplatkov a bez úroku**, pričom výška úveru bola v rozpätí **500 tisíc – 15 miliónov Kč** (18,7 tisíc € - 563,4 tisíc €). **Splatnosť úveru bola 2 roky** a odklad splátok si mohli MSP predĺžiť na 12 mesiacov. Podniky mohli **úver použiť na financovanie zásob, hmotného a nehmotného majetku a iné prevádzkové výdavky**. Príjem žiadostí z programu COVID I bol pozastavený 20.03.2020. **Do programu bolo prijatých 3 200 žiadostí, pričom schválených bolo cca 200 projektov**. Záujem o úvery alebo o záruky o úvery poskytnuté prostredníctvom COVID programov bol u podnikateľov vysoký a objem v nich vložených prostriedkov bol vyčerpaný pomerne rýchlo po ich spustení.

Pre veľkých podnikateľov a ich dodávateľov, s počtom zamestnancov 250 a viac je určený program **COVID I Plus**. Do programu sú zahrnuté exportujúce podniky, ktorých vývoz za predchádzajúci kalendárny rok bol minimálne 20 % z objemu produkcie. Podnikatelia ho môžu využiť na refinancovanie už poskytnutého úveru, na inovácie (do 5 rokov), na úhradu prevádzkového kapitálu alebo udržania podnikania (do 3 rokov). Výška úveru je od 5 miliónov do 2 miliárd českých korún (187,8 tisíc – 75 mil. €) a maximálna výška záruky, ktorá je poskytnutá prostredníctvom EGAP (Exportní Garanční A Pojišťovací Společnost a.s.) je 80 %.

Rovnako ako v prípade COVID I, aj v programe **COVID II** je alokovaných 5 miliárd Kč a je určený na bezúročné pôžičky podnikateľom v sume 10 tisíc až 15 miliónov Kč (375 – 563,4 tisíc €) s ročným odkladom splatnosti úveru. Ide o úvery od komerčných bánk, za ktoré sa zaručí štát prostredníctvom Českomoravskej záručnej a rozvojovej banky. Keďže program je financovaný zo štrukturálnych fondov EÚ, nie je určený pre podnikateľov pôsobiacich v Prahe. Podnikatelia môžu finančné prostriedky získané z programu COVID II **využiť na platby za nájom, energie, obstaranie drobného majetku, predfinancovanie pohľadávok alebo na úhradu dodávateľsko-odberateľských faktúr**. Úver je **poskytovaný maximálne na 3 roky**, je poskytnutý v maximálnej výške 15 miliónov Kč, na pokrytie splátok úrokov maximálne vo výške 1 milióna Kč (37,5 tisíc €). **Do programu COVID II bolo prijatých 5 900 žiadostí, z nich bola väčšina schválená a ku dňu 22.04.2020 bolo vybavených 400 žiadostí**.

Podnikateľom so sídlom alebo miestom podnikania v Prahe bol určený program **COVID Praha**, v rámci ktorého bolo alokovaných 600 miliónov Kč (22,5 milióna €) z Pražského operačného programu Praha – pól rústu. Žiadosť mohli podávať iba podnikatelia, ktorí mali už schválený, nie len prisľúbený úver v komerčnej banke. Počet žiadostí a celková výška podpory bola vyčerpaná do 9 minút od otvorenia programu.⁴⁵

Zatiaľ naposledy schválený podporný finančný program, v rámci ktorého si podnikatelia môžu požiadať o finančnú pomoc do konca roka 2020, je **COVID III**. Je **určený ako aj pre samostatne zárobkovo činné osoby**, tak aj pre podnikateľov s počtom zamestnancov do 500. COVID III je určený aj pre podnikateľov so sídlom alebo miestom podnikania v hlavnom meste

⁴⁵ Program COVID III bude spustený dne 18.5.2020. Jaké jsou plány? 2020. [Online, 26.05.2020]. Dostupné na: https://www.ksb.cz/covid/cs/articles/99_program-covid-iii-bude-spusten-dne-18-5-2020-jake-jsou-plany

ČR. Úver možno využiť na rovnaké účely ako z programu COVID II a rovnako je poskytnutý **maximálne na 3 roky. Podnikateľ s počtom zamestnancov do 250, získa 90 % záruku za poskytnutý úver**, v podnikoch 250 – 500 zamestnancov majú podniky záruku na istinu vo výške 80 %. Maximálna výška zaručeného úveru je 50 miliónov Kč (1,8 milióna €).

K ďalším opatreniam, ktoré prijala vláda ČR, patrí **odklad splatnosti úveru**, o ktorý si môžu požiadať podniky, ktoré získali a čerpali úver pred 26.03.2020. Podnikateľ nemusí počas ochrannej doby splácať istinu úveru, hoci odklad platby sa nevzťahuje na úroky z úveru. Úrok z úveru sa ale podľa zákona neúročí, rovnako ako veriteľovi nevzniká právo na iné priebežne platené platby dohodnuté v zmluve o úvere. Ochranná doba je do 31.10.2020, alebo do 31.07.2020, ak podnikateľ využije skrátenú ochrannú lehotu.

Maďarsko

Aj keď Maďarská vláda využila na poskytnutie podpory podnikateľom aj záruky na úvery a poskytnutie moratória na platby úrokov, vo finančnej pomoci využila aj viaceré netradičné formy podpory podnikom.

Podnikateľom v Maďarsku je bežne k dispozícii pôžička prostredníctvom Széchenyi Credit, ktorú môžu podnikatelia získať prostredníctvom **Széchenyi Card**. Prostredníctvom karty môžu podnikatelia čerpať viacero druhov úverov, dokonca je možné získať kartu aj podľa príslušnosti k odvetviu (osobitná napríklad pre poľnohospodárov). Jedným z najjednoduchších spôsobov ako získať úver v čase krízy je **prečerpanie úverového limitu** na karte. Jej použitie je bezplatné a pre podniky rýchlo dostupné, keďže s úverom nie sú spojené žiadne dodatočné schvaľovacie procesy. Použitie Széchenyi karty je podmienené tým, že karta bola používaná už pred krízou minimálne jeden rok, v prípade požiadavky o vyššiu sumu úveru (25 miliónov HUF a viac), sú potrebné 2 roky.

Počas pandémie sú podnikom prostredníctvom Széchenyiho karty ponúknuté štyri nové pôžičky. Čistá úroková sadzba pre nové úverové produkty sa pohybuje od 0,1 po 0,5 % p.a. a platby úrokov sú do konca roka 2020 pozastavené. Od 15.05.2020 môžu podniky čerpať **retenčný úver na zamestnanie. Úver môže pokryť 9 mesačnú mzdu zamestnancov podniku, vo vybraných odvetviach až 18 mesačnú mzdu** (cestovný ruch, kultúra, maloobchod, doprava, zdravotníctvo). Maximálna výška požadovanej pôžičky je 750 miliónov HUF (2,2 milióna €) a lehota na splatenie istiny je 9 mesiacov.

Podniky môžu požiadať o **kontokorentný úver** spojený úverovým produktom určeným na **udržanie pracovných miest** na Széchenyiho karte. Lehota na splatenie úveru je dva roky a o pôžičku môže požiadať každý podnik, ktorý bol založený v roku 2019. Maximálna výška úveru je 100 miliónov HUF (290 tisíc €), čistý úrok 0,1 % p.a.

Podniky majú možnosť čerpať **úver na likviditu**. Jeho maximálna výška je 250 miliónov HUF (725 tisíc €) s čistou úrokovou sadzbou 0,2 % p.a. Splatnosť úveru je 3 roky a podniky môžu úver využiť na prevádzkový kapitál alebo na splácanie úveru.

Széchenyiho kartou je možné čerpať aj **investičný úver**, ktorý je určený na **nákup hmotného majetku, obchodných podielov a na vyplatenie úveru**. Výška úveru je maximálne 1 miliarda HUF s úrokovou sadzbou 5 % p.a.

Prostredníctvom Garantiqua Hitelgarancia Zrt. je najmä mikropodnikom a malým podnikom ponúkaná **krízová pôžička MFB**. Výška pôžičky sa pohybuje od 1 do 15 miliónov HUF (2 900 – 43,5 tisíc €), pri úrokovej sadzbe 2,05 % p.a. Pôžičku je možné použiť na **financovanie prevádzkového kapitálu**, aj na investičné účely. Pre stredné a veľké

podniky je určený úver MFB konkurencieschopnosť Loan Program. Okrem už uvedeného použitia pre mikro a malé podniky ho stredné a veľké podniky môžu použiť aj na financovanie investícií. Oba úvery sú garantované štátom na 80 % a s úrokom je spojený aj 0,1 % dodatočný poplatok.

Špeciálne podporné programy so štátnou zárukou sú určené pre vybrané skupiny podnikateľov. Vo forme **grantu** je poskytnutá pomoc poľnohospodárskym podnikom (maximálna výška podpory 100 tisíc €), spoločnostiam v oblasti rybného hospodárstva a akvakultúry (maximálna výška podpory je 120 tisíc €). Na podporu agropotravinárskeho hodnotového reťazca vyčlenila vláda približne 314 miliónov € a na podporu vedy a výskumu (podpora miezd pracovníkov v uvedenom sektore), vyčlenila vláda 88 miliónov €.

Podnikom postihnutým korona krízou ponúka vláda aj financovanie prostredníctvom štrukturálnych fondov.

Rakúsko

Vláda podporila domáce podniky viacerými formami finančnej pomoci. Podnikateľom, ktorí utrpeli počas korona krízy straty, ponúka vláda prostredníctvom vybraných finančných inštitúcií **granty na pokrytie fixných nákladov. Poskytnutie grantov sa vzťahuje na obdobie od 16.03.2020 do konca krízy, najneskôr však do 15.09.2020.** Podnikatelia môžu v rámci tejto pomoci získať 25 – 75 % kompenzáciu fixných nákladov podľa toho, v akej výške sa ich strata pohybovala. Maximálna výška poskytnutej pomoci pre jednu spoločnosť je 90 miliónov € a týka sa **poplatkov súvisiacich s nájomným, poplatkami za energie.** V rámci poskytnutých grantov si podnikatelia môžu požiadať aj **o úhradu nákladov, ktoré im vznikli v súvislosti s viac ako 50 % znehodnotením zásob.**

Počas troch mesiacov môžu podnikatelia využiť možnosť **pozastavenia splácania úverov**, a to ako istiny, tak aj úrokov. O možnosť pozastavenia splácania požiadajú svoju banku, od ktorej úver získali.

Výraznú pomoc ponúka vláda podnikateľom vo forme **záruk za poskytnuté úvery.** Všetky úvery by mali smerovať do reálnej ekonomiky a podniky ich môžu využiť na pokrytie nákladov súvisiacich s prevádzkovým kapitálom. Malým, stredným a veľkým podnikom, ktoré si požiadajú o úver do 500 000 €, poskytne štát záruku vo výške 100 %. Úver je splatný do 5 rokov a úroková sadzba z poskytnutého úveru je 0 % p.a. V prípade úveru do 27,7 mil. €, štát garantuje 90 % jeho hodnoty. Úver je poskytnutý na 5 rokov, horná hranica úrokovej sadzby je 1 % p.a. a výška poplatkov spojených s úverom je 0,25 – 1 %. O pôžičku vo výške do 1,5 mil. € pri otvorení rámci pomoci de minimis, poskytuje štát záruku vo výške 80 %, dĺžka trvania úveru je maximálne 5 rokov a strop úrokovej sadzby je variabilný.

Medzi ďalšie podporné nástroje patrí **selektívna pomoc** poskytovaná odvetviám najviac postihnutým pandémiou. O podporu môžu požiadať podniky v oblasti **poľnohospodárstva, rybolovu a akvakultúry.** Pre podniky v týchto oblastiach vláda poskytuje pôžičky s minimálnym úrokom alebo záruky za poskytnuté úvery pokrývajúce 100 % úveru, a to až do výšky 100 – 120 tisíc €. Podnikom v oblasti **cestovného ruchu** vláda poskytne záruky za úvery do 1,5 mil. €.

Na podporu udržania podnikov na trhu boli prijaté viaceré špecifické opatrenia aj jednotlivými spolkovými krajinami. Opatrenia sa týkajú okrem všeobecnej podpory aj podpory investícií, ktoré sú smerované do výskumu a vývoja, testovania a produkcie výrobkov, ktoré sú

potrebné v súvislosti s epidemiou spôsobenou koronavírusom (vakcíny, pľúcne ventilátory, osobné ochranné prostriedky).

Poľsko

Opatrenia určené poľským podnikom za účelom zlepšenia ekonomickej situácie možno rozdeliť do troch skupín. Prvá je vo forme **finančnej pomoci a je rozdielna pre mikro podniky, malé, stredné a veľké podniky**. Druhú skupinu finančnej pomoci tvoria **záruky za úvery** a treťou je **možnosť financovania podnikov z fondov EÚ**.

Vo finančnej oblasti ponúka vláda podnikom tri štíty – dva protikrizové a jeden finančný. Všetky štíty je možné vzájomne kombinovať. **Protikrizový štít** má pomôcť podnikateľom v boji proti dôsledkom pandémie a zahŕňa najmä oslobodenie od platieb sociálnej poisťovne alebo možnosť vyplácania parkovného. **Finančný štít** je určený **len** pre obchodné spoločnosti a nezahŕňa samostatne zárobkovo činné osoby. Je osobitne rozdelený pre:

- **mikro podniky**, ktoré zamestnávajú do 9 zamestnancov (na podnikanie môžu získať dotáciu do výšky 324 000 PLN; priemerne 70 – 90 tis. PLN),
- **malé a stredné podniky**, ktoré zamestnávajú 10 – 249 zamestnancov (maximálna dotácia je 4 %, 6 % alebo 8 % podľa ročného obratu, maximálne 3,5 milióna PLN; priemerne 1,9 mil. PLN),
- **veľkým podnikom** sú ponúkané tri formy financovania – financovanie likvidity vo forme pôžičiek a dlhopisov na obdobie 2 rokov v hodnote do 1 miliardy PLN (financovanie výplaty miezd, pokrytie prevádzkových nákladov, pokrytie záväzkov verejného práva), preferenčné financovanie vo forme preferenčných pôžičiek na obdobie 3 rokov do 750 miliónov PLN na subjekt (čiastočne nenávratné; pokrytie reálnych nákladov súvisiacich s ochorením COVID-19) a investičné financovanie s pomocou do 1 miliardy PLN na subjekt.⁴⁶

Pre mikro podniky, malé a stredné podniky sú podmienky poskytnutia financií z finančného štítu rovnaké. Podnikatelia musia preukázať, že:

- v akomkoľvek mesiaci, ktorý nasleduje po 1. februári 2020, zaznamenali pokles tržieb najmenej o 25 % (spojený s daňovým priznaním k DPH za príslušný mesiac),
- voči obchodnej spoločnosti nebolo začaté konkurzné, likvidačné alebo reštrukturalizačné konanie,
- má daňové sídlo v Poľsku,
- pôsobili ku 31.12.2019 a
- mali riadne zaplatené záväzky voči štátu a sociálnej poisťovni.

Pre tieto spoločnosti platí, že po splnení podmienok (napr. neprestanú podnikáť a ponechajú si zamestnancov), nie sú povinný 75 % poskytnutých finančných prostriedkov vrátiť. V prípade prepustenia zamestnancov je potrebné výšku nenávratnej časti prepočítať.

Mikropodniky, ktoré zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov, môžu požiadať príslušný úrad práce o jednorazovú pôžičku do 5 000 PLN na pokrytie bežných prevádzkových nákladov.

⁴⁶ OJCZYK, J.; KOŚLICKY, K.; LEŚNIAK, G. J. 2020. *Przedsiębiorco - sprawdź jak skorzystać ze wsparcia*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.prawo.pl/biznes/tarcza-finansowa-tarcza-antykryzysowa-jaka-pomoc-dla,499974.html>

Pre všetky **pôžičky financované z EÚ** zmenila do konca roka poľská vláda podmienky na ich splácanie. Ide najmä o zvýšenie krytia prostredníctvom štátnej záruky a predĺženie možnosti splácania týchto pôžičiek. Zmenené podmienky sú pre každý typ pôžičky z EÚ, rovnako ako pre rôzne veľkostné skupiny odlišné.

Zhrnutie

Zvýhodnené úvery pre podnikateľov môžu taktiež napomôcť k udržaniu zamestnanosti v podnikoch. Z vedeného dôvodu boli vládami jednotlivých krajín prijaté opatrenia na zjednodušenie prístupu podnikateľov k financiam. Každá zo skúmaných krajín umožnila podnikateľom požiť si s nízkym úrokom. Vlády jednotlivých krajín taktiež poskytli záruky za úvery. Maďarsko okrem uvedených opatrení prijalo aj ďalšie menej tradičné nástroje podpory podnikateľov vo forme viacerých špecifických úverov. V Rakúsku môžu podnikatelia počas 3 mesiacov využiť možnosť pozastavenia splácania úverov vrátane istiny aj úrokov. V SR je možné odložiť splátky úveru až na 9 mesiacov. Vo finančnej oblasti ponúka poľská vláda podnikom tri štíty – dva protikrizové a jeden finančný.

4.5. Opatrenia na úhradu nájomného

Na zmiernenie negatívnych dopadov pandémie bola podnikateľským subjektom poskytnutá pomoc vo forme podpory udržania vzájomných vzťahov, vzniknutých na základe nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi prenajímateľom a nájomcom. Mnohé podnikateľské subjekty mali v čase krízovej situácie úplne uzatvorené prevádzky, pričom bolo potrebné naďalej platiť nájom za prenajaté priestory. Viaceré vlády pristúpili k poskytnutiu podporných opatrení na nájomné, či už priamou alebo nepriamou formou pomoci.

Tabuľka 11: Prehľad poskytovaných príspevkov na nájom vo vybraných krajinách

	Poskytovanie príspevkov k nájomu	Forma
Česká republika	x	Priama pomoc
Maďarsko	x	Nepriama pomoc
Poľsko	x	Nepriama pomoc
Rakúsko	x	Priama pomoc
Slovensko	x	Priama pomoc

Zdroj: SBA

Česká republika

V oblasti nájmov pripravila Česká republika program s názvom „COVID – Nájemné“. Program zatiaľ nebol schválený Európskou komisiou, ale česká vláda predstavila jeho parametre. Podpora štátu môže za postihnuté mesiace dosiahnuť až 50 % z celkovej sumy nájomného.

Podmienkou najvyššej podpory je to, aby prenajímateľ zľavil 30 % z ceny nájmu, nájomca zaplatí 20 % a zbytok doplatí štát.

Program je možné využiť za mesiace apríl, máj a jún 2020. Podpora je určená pre fyzické osoby – podnikateľov ako i pre právnické osoby – podnikateľov, ktorí podnikajú v prenajatých priestoroch.

Program je rozšírený aj na prenajímateľov a nájomcov, ktorí podnikajú v priestoroch vlastnených verejnými inštitúciami, tie poskytnú 80 % zľavu na nájomnom automaticky všetkým nájomcom.⁴⁷

Maďarsko

Prístup Maďarska k riešeniu následkov koronakrízy je značne odlišný od prístupu ostatných krajín v priestore V4 a značne odlišný aj od prístupu iných krajín Európy.

Maďarská vláda sa sústreďuje na pomoc vybraným sektorom - turizmu a stravovania, ale najmä je smerovaný k vytváraniu pracovných príležitostí. Reinvestovaný zisk preto môže byť oslobodený od dane z príjmov fyzických osôb a program sa zameriava na rozvoj ekonomiky najmä po kríze.

V prípade uzatvorenia prevádzok maďarská vláda významným spôsobom obmedzila maloobchodný predaj. V čase vrcholiacej pandémie uzatvorila obchody pre verejnosť po 15:00 hodine. Výnimka bola udelená potravinám, lekárňam a čerpacím staniciam. Naopak, úplne uzatvorené ostali kiná, divadlá, múzeá, zakázané boli aj hromadné podujatia.

V oblasti nájmov prijala maďarská vláda len čiastkové opatrenia, napríklad do 30.6.2020 **zakázala vypovedať nájom v nebytových priestoroch** v zasiahnutých odvetviach a **počas mimoriadnej situácie nie je dovolené zvýšiť ceny za nájomné** v týchto priestoroch. Taktiež obdobie krízy prinieslo prakticky nemožnosť vymoženía vzniknutých nesplatených pohľadávok voči nájomcom, či možnosť vypovedať zmluvu o nájme z dôvodu jeho neplatenia.⁴⁸

Poľsko

V oblasti uzatvorenia prevádzok sa toto opatrenie dotklo najmä väčších nákupných centier nad 2 000 m² podlahovej plochy a prevádzkach v týchto centrách. Následné opatrenia vlády sa preto dotýkajú najmä riešenia nájmov v týchto centrách.

⁴⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. 2020. Výzva k programu COVID – Nájemné. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/covid-19-najemne--255305/>

⁴⁸ Ministerstvo financií Maďarska. 2020. *The Hungarian budget is providing all necessary resources for protection against the epidemic*. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/the-hungarian-budget-is-providing-all-necessary-resources-for-protection-against-the-epidemic>. Ministerstvo spravodlivosti Maďarska. 2020. *Government Decree 47/2020 (18 March) on immediate measures necessary for alleviating the effects of the coronavirus pandemic on national economy*. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: https://njt.hu/translated/doc/J2020R0047K_20200319_FIN.pdf

Vláda s cieľom kompenzovať nájomné zaviedla pomerne kontroverzný a komplikovaný systém, ktorý je navyše podľa názorov viacerých právnikov možné vykladať rôznymi spôsobmi.

V prvom kroku došlo k automatickému ukončeniu všetkých zmlúv uzatvorených medzi nájomcami a prenajímateľmi v nákupných centrách. Uvedené by sa malo týkať len tých nájomcov, na ktorých sa vzťahuje zákaz činnosti (predaja). Nájomné zmluvy boli ukončené retroaktívne, ku dňu uzatvorenia predajní. V prípade obnovenia stavu pred krízou má prenajímateľ zároveň povinnosť do určitého časového obdobia predĺžiť, resp. nanovo podpísať nájomnú zmluvu za rovnakých podmienok ako platila pred krízou. Ak nedôjde k vypovedaniu nájomnej zmluvy, posudzuje sa táto zmluva ako keby nikdy neskončila a plynú z nej všetky záväzky. V prípade uplatnenia „prerušenia“ sa plnenie oboch zo strán nevyžaduje.

Cieľom tohto návrhu je poskytnúť takú ochranu nájomcom, ktorá vedie k tomu, že nájomcovia nemusia tri mesiace plniť záväzky prenajímateľom. Malí nájomcovia v obchodných centrách nemajú povinnosť uhradiť nájomné, veľké obchodné centrá nemajú povinnosť poskytovať s tým súvisiace služby. Došlo tak k úplnému odpusteniu časti prenájmov pre nájomcov, pričom toto nariadenie spôsobilo prenesenie nákladov na prenajímateľov. Veľká časť prenajímateľov financuje vybudovanie priestorov (nákupných centier) prostredníctvom bankových úverov, pričom sa očakáva, že časti z nich môže toto nariadenie spôsobiť problémy. Poľská vláda tieto výpadky nekompenzuje.⁴⁹

Poľsko zvyhodňuje prenajímateľov ako i nájomcov, ktorí si prenajímajú priestory vo vlastníctve štátu alebo miestnej samosprávy a to tým, že existuje zjednodušená procedúra zrušenia alebo odkladu nájomného, či umožnenia úhrady nájomného v splátkach. Miestna samospráva tiež dostala právne možnosti ako môže znížiť nájomné a pomôcť podnikateľom v oblasti nájmov.

Rakúsko

Vláda taktiež zaviedla množstvo opatrení na zmiernenie následkov vyvolaných koronakrízou. Vláda neupravuje nájom špecifickou formou, ale zahŕňa ju do oblasti, ktorá upravuje celkový výpadok fixných nákladov poskytnutých podnikom. Z uvedeného dôvodu je dané opatrenie nazvané „Fixkostenzuschuss“, teda dotácia na fixné náklady. Táto pomoc je určená na pomoc v prípade úhrady nájomného a nájomov obchodných priestorov, poisťné príspevky, úrokové náklady v súvislosti s pôžičkami, náklady na lízing a iné podobné fixné náklady.

Dotácia na fixné náklady je diferencovaná a závisí od prepadu tržieb spoločnosti. Poskytnutá pomoc môže dosiahnuť až 75 % fixných nákladov a je diferencovaná vzhľadom na prepád tržieb od:

- 40 – 60 % maximálna náhrada môže dosiahnuť 25 % zo sumy fixných nákladov
- 60 – 80 % maximálna náhrada môže dosiahnuť 50 % zo sumy fixných nákladov
- 80 – 100 % maximálna náhrada môže dosiahnuť 75 % zo sumy fixných nákladov

Rakúsko zaviedlo aj minimálnu hranicu škody, kedy môže žiadateľ podať žiadosť o pomoc. V prípade podania žiadosti musí byť požadovaná dotácia fixných nákladov najmenej 500 eur.

⁴⁹ DUCH, M.; WODZYŃSKY, R. 2020. *Impact of the coronavirus on the shopping centres in Poland*. [Online, 19.05.2020]. Dostupné na: <https://ssw.solutions/en/impact-of-the-coronavirus-on-the-shopping-centres-in-poland/>

Pomoc je poskytovaná od 20. mája 2020 za mesiace, kedy bola prevádzka postihnutá opatreniami, pričom v podpornom balíčku je alokovaných 8 mld. eur.⁵⁰

Zhrnutie

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, všetky spomenuté krajiny prijali opatrenia na podporu úhrad nájomného v prípade koronakrízy. Najvýraznejšia je podpora v Českej republike, ktorá môže dosiahnuť až 80 % celkovej sumy nájomného (ak ide o priestory vlastnené verejnými inštitúciami) a v Rakúsku, kde môže dôjsť k úľave až 75 % z fixných nákladov podnikateľa. Rakúsko poskytuje príspevky na úhradu nájomného v závislosti od poklesu tržby

V ČR sa na úhrade nájmu podieľa nájomca 20 %, od prenajímateľa sa vyžaduje zľava vo výške 30 % a zvyšných 50 % uhradí štát. V porovnaní so SR sa vyžaduje od prenajímateľa zľava (najvyššia možná je 50 %) pričom štát sa bude podieľať rovnakým dielom ako prenajímateľ.

Maďarská vláda prijala nepriamu formu pomoci pre podnikateľov a to v podobe zákazu vypovedania nájmu nebytových priestorov v odvetviach, ktoré boli zasiahnuté koronakrízou a druhým prijatým opatrením bol zákaz zvyšovania ceny nájomov v čase mimoriadnej situácie. Poľsko prijalo riešenia, ktoré vo výške pomoci rovnako ako v Maďarsku zaostávajú. Poľsko pristúpilo k ochrane nájomcov takým spôsobom, že v konečnom dôsledku nemusia nájomcovia počas 3 mesiacov platiť nájomné vo veľkých nákupných centrách. Prenajímateľom, však po prijatí tohto rozhodnutia nebola poskytnutá kompenzácia.

⁵⁰Ministerstvo práce, rodiny a mládeže Rakúskej republiky. 2020. *Coronavirus (COVID – 19)*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.bmwfj.gv.at/Services/News/Coronavirus.html>

5. „Best practices“ opatrenia na podporu jednotlivých ekonomík postihnutých koronakrízou

V prípade viacerých ekonomík, ktoré sú zasiahnuté koronakrízou, môžeme vidieť niekoľko opatrení, ktoré môžu predstavovať inšpiráciu aj pre Slovensko. Väčšinou ide o opatrenia, ktoré nie sú zamerané len na riešenie súčasne vzniknutej situácie, ale zameriavajú sa aj smerom do budúcnosti a majú za cieľ dopomôcť k všeobecnému rozvoju ekonomiky po odznení koronakrízy.

Česká republika

Výrazné daňové úľavy – Loss Carryback

Inšpiratívne z pohľadu prijatých opatrení môže byť opatrenie českej vlády, ktoré sa týka uplatnenia daňových úľav. Jedno zo zaujímavých, ale veľmi kritizovaných opatrení predstavuje tzv. „loss carryback“, teda **možnosť uplatniť si daňovú stratu v predchádzajúcich rokoch**. V ČR je opatrenie koncipované tak, že umožňuje firmám odpísať si tohtoročnú stratu zo ziskov v rokoch 2018 a 2019 a získať späť už skôr zaplatenú daň z príjmov právnických osôb. Opatrenie je však mimoriadne nákladné a pravdepodobne si vyžiada viac ako 30 mld. českých korún (viac ako 1,1 mld. eur). Tiež nie je koncipované s ohľadom na udržanie zamestnanosti v jednotlivých firmách. Návrh má tiež dopad na financovanie obcí a miest.⁵¹

Schéma podpory MSP v súvislosti s výrobou produktov na boj s koronakrízou

Pravdepodobne viaceré krajiny využili svoje vnútorné zdroje a podporili podniky zaoberajúce sa výrobou produktov potrebných v boji s vírusom COVID-19. ČR prostredníctvom Schémy štátnej pomoci sa zamerala na podporu investícií malých a stredných podnikov v odvetviach, ktoré vyrábajú produkty ako sú napr. ochranné rúška alebo štíty, pľúcne ventilácie a pod. V rámci schémy je možné pomocou priamych grantov až do výšky 50 % pokryť oprávnené náklady, ktoré podniky musia vynaložiť na vytvorenie výrobných kapacít na výrobu produktov, ktoré súvisia s koronavírusom. Cieľom je urýchliť výrobu potrebných produktov (napr. lieky, ventilátory, nemocničné vybavenie, diagnostické nástroje a pod). Prostriedky je možné využiť aj na nákup zariadení určených na likvidáciu infekčného odpadu.

Balíček na podporu športu a športových klubov

Schéma na podporu športu „COVID – Sport“ má za úlohu pomôcť klubom a športovým organizáciám v Česku zmierniť dopady koronakrízy na zamestnanosť, ale i športovú infraštruktúru. Výška podpory je až 1 000 000 000 českých korún (viac ako 37 000 000 eur). Dotácia sa poskytuje až na 50 % celkových nákladov/výdavkov súvisiacich s prevádzkou športového zariadenia v stanovenom období podpory.⁵²

⁵¹ Ministerstvo financí České republiky. 2020. *Loss carryback je levná a rychlá pomoc pro malé i velké firmy*. [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2020/loss-carryback-je-levna-a-rychla-pomoc-p-38611>

⁵² Vláda ČR. 2020. *Vláda schválila miliardu pro program COVID-Sport*. [Online, 03.06.2020]. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-miliardu-pro-program-covid-sport-181777/>

Maďarsko

Schéma na podporu výskumných a vývojových aktivít v súvislosti s Koronavírusom

Schéma sa zameriava na podporu mzdových dotácií (vo výške 88 mil. eur) pre výskumných a vývojových pracovníkov, ktorí pôsobia vo všetkých sektoroch postihnutých pandémiou koronavírusu. Ide najmä o podporu tých spoločností, ktoré sa zameriavajú na výskum a inovácie. Opatrenie má za cieľ prispieť k mzdovým kompenzáciám týchto pracovníkov, maximálna intenzita pomoci má byť vo výške 80 % a schéma neprekračuje trvanie stanovené na 12 mesiacov.

Reinvestovaný zisk môže byť plne oslobodený od dane z príjmov právnických osôb

V rámci protikrizových opatrení pristúpila vláda Maďarska k zaujímavému kroku, ktorý má pomôcť naštartovať ekonomiku v čase skončenia Koronakrízy. Nový zákon umožňuje **odpočítat' od základu dane zisk investovaný do vývoja a výskumu**. Navyše, spoločnosti, ktoré sa rozhodnú v ďalších štyroch rokoch uskutočniť investíciu v Maďarsku majú možnosť požiadať o plnú daňovú úľavu na investície. Stanovená je však aj horná hranica na 10 mld. forintov (približne 29 mil. eur).⁵³

Széchenyi Card

Zaujímavou formou podpory v Maďarsku je Széchenyi Card. Tento program nebol spustený v súvislosti s pandémiou Koronavírusu, avšak v dobe krízy je účinným nástrojom, ktorý je k dispozícii podnikateľom v núdzi. Ide v podstate o formu kontokorentného úveru, ktorý je poskytovaný za vládou zvýhodnených podmienok a prostredníctvom vládnej podpory (dotácia na úrok). Program je realizovaný v spolupráci s komerčnými bankami a má za cieľ priamo podporovať malé a stredné podnikanie.

V rámci programu môžu podnikatelia využiť napríklad aj Széchenyi pôžičku na udržanie zamestnania. Poskytuje tiež zdroj likvidity na pokrytie miezd a umožňuje udržať zamestnancov. Pôžičku je možné požiadať až do výšky 750 000 000 HUF (2 180 000 eur).

Povoleným prečerpaním karty Széchenyi plus držiteľ automaticky získa úver, ktorý je možné využiť na zabezpečenie okamžitej likvidity na financovanie každodenných povinností podniku.

Program poskytuje aj Széchenyi pôžičku. Széchenyi pôžička na likviditu je pôžička na prevádzkový kapitál zdarma s bezúročným financovaním sa môže použiť na krytie výdavkov spojených s prevádzkou podniku, ako napr. prevádzkový kapitál sa dá bez obmedzenia použiť na financovanie nákupov a iných použitých služieb. Úver sa môže použiť aj na nahradenie existujúceho úveru na prevádzkový kapitál.

Úver sa preto môže použiť napr. na nákup tovaru alebo financovanie využívania služieb ako sú preprava, nakladanie, skladovanie, balenie, údržba zariadení, ďalšie vzdelávanie, reklama, marketing, plánovanie a realizácia, audit, účtovnícke služby atď.

⁵³ EC. 2020. *State aid: Commission approves €1.55 billion Hungarian guarantee scheme to support companies affected by the coronavirus outbreak.* [Online, 06.06.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_771

Széchenyi investičná pôžička sa môže použiť na financovanie investičných cieľov alebo aj na splácanie iných pôžičiek.⁵⁴

Poľsko

Posilnenie finančného systému v Poľsku

Poľská vláda sa v pomoci „Protikrízový štít“ nezameriava len na pomoc ekonomike prostredníctvom priamych fiškálnych stimulov, ale ochrana je zameraná aj na finančný trh. Národná banka Poľska zaviedla balík opatrení na udržanie likvidity v bankovom sektore, ktorý obsahuje REPO operácie na zvýšenie likvidity v bankovom sektore, zníženie základnej úrokovej sadzby z 1,5 % na 1,0 % a požadovanej sadzby rezerv z 3,5 % na 0,5 %.

Poľsko predstavuje pozitívny príklad najmä z údajov poskytnutej pomoci. Z pomoci protikrízového štítu bola k 20. máju 2020 vyplatená podpora viac ako 42 mld. PLN (v prepočte viac ako 9,5 mld. eur).⁵⁵

Vytvorenie Fondu verejných investícií

Podniky v kríze investujú menej alebo neinvestujú vôbec a sú vo svojich investíciách opatrnejší. Preto vláda pristúpila k vytvoreniu Fondu verejných investícií, ktorý má pomôcť podnikom v kríze prekonať obavy a investovať do podpory infraštruktúrnych projektov, vzdelávania a škôl, energetického sektora, digitalizácie, biotechnológií, či do odvetvia environmentálnej politiky. Veľkosť fondu by mala byť vo výške 30 mld. PLN (viac ako 6,7 mld. eur).⁵⁶

Rakúsko

Schéma podpory na pomoc v oblasti výskumu a vývoja pre boj s koronakrízou

Rakúska podpora je zameraná aj do oblastí, ktoré majú potenciál pomôcť v boji s chorobou. Vo väčšine prípadov ide o regionálnu pomoc poskytovanú prostredníctvom viacerých regionálnych vlád a orientovaná je na podporu spoločností, ktoré sú nielen zasiahnuté epidémiou koronavírusu, ale napríklad vyrábajú niektoré produkty zamerané na boj proti epidémii koronavírusu (napr. pľúcne ventilácie a osobné ochranné prostriedky), či vyvíjajú produkty, ktoré sú napríklad zamerané na zlepšenie testovania a pod.

Fond na kompenzáciu rodinného zaťaženia v dôsledku Korony – „Corona – Familienhärtefonds“

Fond, ktorý vznikol na podporu postihnutých rodín, ktoré sa starajú minimálne o jedno dieťa v spoločnej domácnosti a je poberateľom rodinných príspevkov na toto dieťa od 28.02.2020. Podpora sa poskytuje rodičovi, ktorý bol k 28.02.2020 zamestnaný a v dôsledku krízy prišiel o prácu alebo sa na neho vzťahuje tzv. Kurzarbeit. Podpora sa týka aj SZČO, ktorá prišla o prácu v dôsledku krízy a je vo finančnej tiesni, môže požiadať o pomoc z tohto fondu.

⁵⁴ Új Széchenyi Kártya Program konstrukciók. 2020. [Online, 02.06.2020]. Dostupné na: <https://www.kavosz.hu/>

⁵⁵ Tarcza Antykryzysowa. IV FILAR: Wzmocnienie systemu finansowego. 2020. [Online, 05.06.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/wzmocnienie-systemu-finansowego>

⁵⁶ Tarcza Antykryzysowa. IV FILAR: Program inwestycji publicznych. 2020. [Online, 05.06.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/program-inwestycji-publicznych>

Partner helfen Rändlern

Ide o iniciatívu organizácie Handels Verband. Cieľom iniciatívy bolo počas Koronakrízy pomôcť nepotravinárskym prevádzkam, ktoré ostali zatvorené. Časť tržieb bolo možné nahradiť formou online predaja, avšak časť obchodníkov nebola na takýto predaj pripravená. **Práve táto iniciatíva mala pomôcť nepripraveným obchodníkom a prevádzkam prejsť na online predaj a bezplatne im pomôcť časť predaja nahradiť.** Do podpory obchodníkom sa zapojili viaceré firmy a organizácie, napríklad banka Santander, rakúska Pošta, či DHL.⁵⁷

⁵⁷ "Partner helfen Händlern": Von Rechtsberatung bis zum gratis Webshop. 2020. [Online, 06.06.2020]. Dostupné na: <https://www.handelsverband.at/index.php?id=1489>

Záver

Pandémia koronavírusu negatívne ovplyvnila výkonnosť slovenskej ekonomiky. Dosiahnutý prepád hospodárstva a zamestnanosti zaraďuje Slovensko medzi najviac postihnuté krajiny EÚ. Vplyvom núteného obmedzenia podnikateľskej činnosti a poklesu spotrebiteľského dopytu zo strany zákazníkov boli mnohí zamestnávateľia vystavení tlaku znižovania nákladov aj formou prepúšťania svojich zamestnancov. Situácia na trhu práce sa od začiatku roka 2020 postupne zhoršovala, pričom v mesiaci apríl a máj dochádzalo k medziročnému poklesu zamestnanosti v takmer celom spektre odvetví. V máji sa najvýraznejšie zamestnanosť znížila v ubytovacích službách, kde pôsobiaci podnikatelia boli nútení prepustiť takmer pätinu pracovnej sily. Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sa v apríli 2020 evidovaná miera nezamestnanosti zvýšila historicky najvyšším tempom. Nárast nezamestnanosti pokračoval aj v mesiacoch máj a jún, avšak dynamika jej rastu sa postupne zmiernovala. O prácu prichádzali predovšetkým zamestnanci s nižšou kvalifikáciou, ako sú pracovníci v obchode a v službách, operátori a montéri strojov, zariadení a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

Koncom marca 2020 došlo vládou SR k schváleniu viacerých opatrení zameraných na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Ako prvé boli schválené nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného. Neskôr vláda pristúpila k schváleniu aj opatrení priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám. Vláda dňa 15. júla 2020, schválila predĺženie poskytnutia „Prvej pomoci“ o ďalšie dva mesiace a teda príspevky budú môcť byť poskytnuté aj za mesiace august a september.

Primárnym cieľom podpory je poskytnutie finančného príspevku zamestnávateľom, ktorí udržali pracovné miesta, aj keď boli nútení prerušiť alebo obmedziť svoju prevádzkovú činnosť. V porovnaní s vybranými krajinami, SR prijala podobné podporné opatrenia aké boli uplatnené v okolitých štátoch. Krajiny prijali či už finančné alebo aj nefinančné nástroje podpory podnikateľov. Zvyčajne sa jednotlivé krajiny od seba odlišovali vo výške a dĺžke poskytnutej pomoci podnikateľom. Maďarsko sa od ostatných krajín odlišovalo prevažne tým, že prijímalo skôr nepriame nástroje podpory. Na druhej strane Rakúsko poskytovalo príspevky s vyššou hodnotou ako v krajinách V4. Česká republika sa výškou sumy jednotlivých príspevkov zaraďuje za Rakúsko. SR a Poľsko poskytujú zamestnávateľom a SZČO príspevky s približne rovnakou výškou. Kurzarbeit a home office bol využitý počas prepuknutia pandémie a následnej izolácie zamestnancov vo všetkých skúmaných krajinách. Slovensko by sa však mohlo inšpirovať nemeckým systémom financovania kurzarbeit z poistenia v nezamestnanosti, ktoré je vytvárané z príspevkov zamestnancov a zamestnávateľov.

Podľa údajov Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR dosiahlo čerpanie finančných prostriedkov v rámci opatrení na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 k 29.6.2020 úroveň 352,9 mil. Eur. Podnikatelia mali možnosť čerpať pomoc po prvý krát za mesiac marec 2020. Za prvý mesiac predstavovalo čerpanie pomoci 81,9 mil. Eur, čo bolo výrazne za očakávaným čerpaním pomoci. Výraznejšie čerpanie pomoci nastalo za mesiac apríl, keď uhradená suma požadovaných príspevkov pre podnikateľov dosahovala výšku 169,4 mil. Eur. Podľa predbežných údajov predstavovalo čerpanie prostriedkov za mesiac máj 101,6 mil. Eur. Súhrnne dosiahol podiel malých a stredných podnikov (0-249) na celkovej čerpanej pomoci viac ako polovicu (56,7 %).

Mnohí malí a strední podnikatelia o koronapomoc vôbec nepožiadali, nakoľko pomoc považovali za príliš administratívne náročnú, odrádzala ich nízka výška pomoci, nejednoznačné podmienky pomoci, či uplatnenie možných sankcií v budúcnosti. Podľa výsledkov zrealizovaného prieskumu viac ako polovica malých a stredných podnikateľov považuje balík ekonomických opatrení štátu na zmiernenie ekonomických dopadov koronakrízy za nedostatočný. Najkritickejšie vnímali prijaté podporné opatrenia podnikatelia z odvetví, ktoré boli najviac zasiahnuté pandémiou, ako ubytovacie služby, stravovacie služby, umenie, zábava a rekreácia. Na problematický prístup malých a stredných podnikateľov k podporným opatreniam poukazujú aj predbežné výsledky čerpania, podľa ktorých MSP ako najvýznamnejší tvorca pracovných miest v ekonomike, sa podieľali na celkovej čerpanej pomoci len viac ako polovicou a podiel MSP na celkovej výške čerpania sa každý mesiac znižuje.

Ako sme už vyššie uviedli, viaceré podporné opatrenia v krajinách V4 a Rakúsku mali podobný charakter, avšak niektoré krajiny prijali aj špecifické opatrenia, ktoré sú menej štandardné. V ČR bolo prijaté opatrenie tzv. „loss carryback“, ktoré je koncipované tak, že umožňuje firmám odpísať si tohtoročnú stratu zo ziskov v rokoch 2018 a 2019 a získať späť už skôr zaplatenú daň z príjmov právnických osôb. V Maďarsku bol prijatý právny predpis, ktorý umožňuje podnikateľom odpočítať od základu dane zisk investovaný do vývoja a výskumu. Spoločnosti, ktoré sa rozhodnú v ďalších štyroch rokoch uskutočniť investíciu v Maďarsku majú možnosť požiadať o plnú daňovú úľavu na investície. Poľská vláda vytvorila Fond verejných investícií, ktorý má pomôcť podnikom v kríze prekonať obavy a investovať do podpory infraštruktúrnych projektov, vzdelávania a škôl, energetického sektora, digitalizácie, biotechnológií, či do odvetvia environmentálnej politiky. V Rakúsku došlo k založeniu iniciatívy, ktorej podstata spočíva v poskytnutí pomoci nepripraveným obchodníkom a prevádzkam prejsť na online predaj a bezplatne im napomôcť časť predaja nahradiť.

Samotní slovenskí podnikatelia odporúčajú v rámci podporných opatrení zvýšiť výšku pomoci, zlepšiť informovanosť o možnostiach a spôsoboch čerpania podporných opatrení, či zaviesť podporné opatrenia špecificky zamerané na najviac ohrozené sektory hospodárstva. Pri kreovaní nových foriem štátnej podpory pre MSP je potrebné zjednodušiť podmienky získania podpory a skrátiť čas potrebný na schvaľovanie a reálne poskytnutie finančných prostriedkov.

Zoznam použitej literatúry

ASVG - *Allgemeines Sozialversicherungsgesetz. Všeobecný zákon o sociálnom poistení*

A módosított Kurzarbeit-szabályok gyakorlati szemmel. 2020. [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/hu/hu/sajtoszoba/2020/modositott-kurzarbeit-szabalyok-gyakorlati-szemmel.html>

AK Kocián, Šolc, Balašík. 2020. *Program COVID III bude spuštěn dne 18.5.2020. Jaké jsou plány?* 2020. [Online, 19.05.2020]. Dostupné na: https://www.ksb.cz/covid/cs/articles/99_program-covid-iii-bude-spusten-dne-18-5-2020-jake-jsou-plany

Bundesministerium. 2020. *Kurzarbeit vor Kündigung.* [Online, 19.05.2020]. Dostupné na: <https://www.bmafi.gv.at/Kurzarbeit-Infoseite.html>; <https://www.bmafi.gv.at/public.html>

Českomoravská záruční a rozvojová banka. 2020. [Online, 03.06.2020]. Dostupné na: <https://www.cmzrb.cz/>

DUCH, M.; WODZYŃSKY, R. 2020. *Impact of the coronavirus on the shopping centres in Poland.* [Online, 19.05.2020]. Dostupné na: <https://ssw.solutions/en/impact-of-the-coronavirus-on-the-shopping-centres-in-poland/>

Einkommensteuergesetz (§ 22 EStG). Zákon o dani z príjmu

EK.2020. *European Economic Forecast Spring 2020.* [Online, 16.06.2020] Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf

EC. 2020. *Policy measures taken against the spread and impact of the coronavirus – 7 May 2020.* [Online, 16.05.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/coronavirus_policy_measures_7_may.pdf

EC. 2020. *Prípady štátnej pomoci.* [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases_sk

EC. 2020. *State aid: Commission approves €1.55 billion Hungarian guarantee scheme to support companies affected by the coronavirus outbreak.* [Online, 06.06.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_771

Eurostat.2020. *Newsrelease euroindicators 9 June 2020* [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294996/2-09062020-AP-EN.pdf/8a68ea5e-5189-5b09-24de-ea057adeee15>

FSVG - *Freiberuflich Selbstständigen-Sozialversicherungsgesetz. Zákon o sociálnom zabezpečení pre SZČO*

GRABOWSKI, P. 2020. *Dofinansowanie części kosztów dla samozatrudnionych to kolejny rodzaj pomocy, z której mogą skorzystać przedsiębiorcy w ramach tarczy antykryzysowej.*

[Online, 16.05.2020]. Dostupné na: <https://bezprawnik.pl/2080-i-5000-zlotych-to-nie-koniec-pieniedzy-o-ktore-moga-wnioskowac-samozatrudnieni-przedsiębiorcy-dofinansowanie-czesci-kosztow/>

GSVG - Gewerblichen Sozialversicherungsgesetz. Zákon o sociálnom poistení

Hungary: Overview of the effects of coronavirus on the Hungarian real estate sector. 2020. [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: <https://www.schoenherr.eu/publications/publication-detail/hungary-overview-of-the-effects-of-coronavirus-on-the-hungarian-real-estate-sector/>

KPMG. 2020. *Austria Government and institution measures in response to COVID-19.* [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/austria-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html>

KUCZKOWSKI, L. 2020. *10 form pomocy dla pracodawców. Tarcza antykryzysowa | PRO HR Koronawirus.* [Online, 22.05.2020]. Dostupné na: <https://raczkowski.eu/prohr/koronawirus/10-form-pomocy-tarcza-antykryzysowa.html#przestoj-ekonomicznyhttps://www.gov.pl/web/rodzina/wsparcie-dla-przedsiębiorcow-odpowiadamy-na-pytania#przestoj-ekonomiczny>

Ministerstvo financí České republiky. 2020. *Loss carryback je levná a rychlá pomoc pro malé i velké firmy.* [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2020/loss-carryback-je-levna-a-rychla-pomoc-p-38611>

Ministerstvo financií Maďarska. 2020. *Government adopted economy protection measures in good time.* [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/government-adopted-economy-protection-measures-in-good-time>

Ministerstvo financií Maďarska. 2020. *Reinvested profit could become fully exempt from corporation tax.* [Online, 12.06.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/reinvested-profit-could-become-fully-exempt-from-corporation-tax>

Ministerstvo financií Maďarska. 2020. *The Hungarian budget is providing all necessary resources for protection against the epidemic.* [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/the-hungarian-budget-is-providing-all-necessary-resources-for-protection-against-the-epidemic>

Ministerstvo práce, rodiny a mládeže Rakúskej republiky. 2020. *Coronavirus (COVID – 19).* [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.bmafi.gv.at/Services/News/Coronavirus.html>

Ministerstvo práce, rodiny a mládeže Rakúskej republiky. 2020. *Fixkostenzuschuss: Jetzt beantragen.* [Online, 12.06.2020]. Dostupné na: <https://www.bmf.gv.at/public/informationen/fixkostenzuschuss.html>

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. 2020. *Výzva k programu COVID – Nájemné.* [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/covid-19-najemne--255305/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. 2020. *Pomoc státu s nájemným: Dotační program MPO čeká evropská notifikace*. [Online, 13.06.2020]. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/pomoc-stat-u-s-najemnym-v-kontextu-covid-19-dotacni-program-mpo-projednala-vlada--nyni-ho-ceka-evropska-notifikace--254704/>

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. 2020. *Wsparcie dla samozatrudnionych. Odpowiadamy na pytania*. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/rodzina/wsparcie-dla-samozatrudnionych-odpowiadamy-na-pytania>

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. 2020. *Koronawirus*. [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/rodzina/koronawirus>

Ministerstvo spravodlivosti Maďarska. 2020. *Government Decree 47/2020 (18 March) on immediate measures necessary for alleviating the effects of the coronavirus pandemic on national economy*. [Online, 24.05.2020]. Dostupné na: https://njt.hu/translated/doc/J2020R0047K_20200319_FIN.pdf

Ministry of Finance. 2020. *Domestic businesses can count on government's support*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/domestic-businesses-can-count-on-government-s-support>

Ministry of Finance. 2020. *Government adopted economy protection measures in good time*. [Online, 23.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/government-adopted-economy-protection-measures-in-good-time>

Ministry of Finance. 2020. *Wage support programme now protects 137,000 persons' jobs*. [Online, 22.05.2020]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy/news/wage-support-programme-now-protects-137-000-persons-jobs>

MPSV ČR. 2020. *Antivirus - podpora zaměstnanosti*. [Online, 16.06.2020]. Dostupné na: <https://www.mpsv.cz/antivirus>

MPSV ČR. 2020. *Pracovní právní desatero boje s koronavirem*. [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Desatero_tabulka.pdf

NBS. 2020. *Strednodobá predikcia 2. štvrťrok 2020* [Online, 16.06.2020] Dostupné na: <https://www.nbs.sk/img/Documents/Publikacie/PREDIK/2020/protected/P2Q-2020.pdf>

OECD. 2020. *OECD Economic Outlook June 2020*. [Online, 16.06.2020] Dostupné na: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2020/issue-1_0d1d1e2e-en

OJCZYK, J.; KOŚLICKY, K.; LEŚNIAK, G. J. 2020. *Przedsiębiorco - sprawdź jak skorzystać ze wsparcia*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.prawo.pl/biznes/tarcza-finansowa-tarcza-antykryzysowa-jaka-pomoc-dla,499974.html>

"Partner helfen Händlern": *Von Rechtsberatung bis zum gratis Webshop*. 2020. [Online, 06.06.2020]. Dostupné na: <https://www.handelsverband.at/index.php?id=1489>

Program COVID III bude spusten dne 18.5.2020. Jaké jsou plány? 2020. [Online, 26.05.2020]. Dostupné na: https://www.ksb.cz/covid/cs/articles/99_program-covid-iii-bude-spusten-dne-18-5-2020-jake-jsou-plany

RZEMEK, M. 2020. *Koronawirus: postojowe i skrócenie czasu pracy.* [Online, 25.05.2020]. Dostupné na: <https://www.rp.pl/Kadry/200329572-Koronawirus-postojowe-i-skrocenie-czasu-pracy.html>

SITA. *Vyplatili už stotisíc, o dotácie na nájomné môžu žiadať všetci podnikatelia.* [Online, 20.07.2020] Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/22438738/koronavieus-dotacia-na-najomne-ziadost.html>

Slovak Business Agency. 2020. *Analýza malých a stredných podnikov pôsobiach v odvetviach najviac zasiahnutých karanténnymi opatreniami* [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/21/analyticke-a-statisticke-vystupy-nepravidelne/>

Slovak Business Agency. 2020. *Prieskum názorov a skúsenosti živnostníkov, malých a stredných podnikateľov s využívaním podporných opatrení na zmiernenie dopadov koronakrízy.* [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/2020/06/22/podnikatelia-zorientujte-sa-vo-formach-pomoci-pre-msp/>

Štatistický úrad SR. 2020. *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR – I. štvrťrok 2020.* [Online, 18.06.2020] Dostupné na: <https://www.statistics.sk/>

Štatistický úrad SR. 2020. *Výberové zisťovanie pracovných síl Q1 2020.* [Online, 19.06.2020] Dostupné na: <https://www.statistics.sk/>

Tájékoztató oldal a koronavírusról. 2020. [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: <https://koronavirus.gov.hu/>

Tarcza Antykryzysowa. Dofinansowanie. 2020. [Online, 22.05.2020]. Dostupné na: <https://raczkowski.eu/uslugi/tarcza-antykryzysowa-dofinansowanie.html>

Tarcza Antykryzysowa. IV FILAR: Wzmocnienie systemu finansowego. 2020. [Online, 05.06.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/wzmocnienie-systemu-finansowego>

Tarcza Antykryzysowa. IV FILAR: Program inwestycji publicznych. 2020. [Online, 05.06.2020]. Dostupné na: <https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/program-inwestycji-publicznych>

Új Széchenyi Kártya Program konstrukciók. 2020. [Online, 02.06.2020]. Dostupné na: <https://www.kavosz.hu/>

Urząd Pracy. 2020. *Tarcza antykryzysowa.* [Online, 18.05.2020]. Dostupné na: <https://www.praca.gov.pl/eurzad/index.eup#/inneSprawy/listaDokumentow?dest=TARCZA>

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. 2020. *Nezamestnanosť – mesačné štatistiky*. [Online, 18.06.2020]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2020.html?page_id=971502

Vláda ČR. 2020. *Vláda schválila miliardu pro program COVID-Sport*. [Online, 03.06.2020]. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-miliardu-pro-program-covid-sport-181777/>

WKO. 2020. *Corona-Hilfspaket für die Wirtschaft*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/corona-hilfspaket-unternehmen.html>

WKO. 2020. *Härtefall-Fonds | Phase 2 - Sicherheitsnetz für Unternehmer*. 2020. [Online, 27.05.2020]. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/haertefall-fonds-phase-2.html>

WKO. 2020. *Wirtschaftskammer Österreich*. [Online, 10.06.2020]. Dostupné na: https://www.wko.at/service/haertefall-fonds-phase-2.html#heading_Abgrenzung_zu_Phase_1

Zákon č. 105/2020. (IV.10.) Nariadenie vlády („Nariadenie o Kurzarbeit“) a následná novelizáciu vládneho zákona č. 141/2020. (VI.21.)

Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. v znení neskorších predpisov.

ZSÉDELY, M.; SZUCS, L. 2020. *Tax & Legal Alert*. [Online, 28.05.2020]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/hu/hu/sajtoszoba/2020/modositott-kurzarbeit-szabalyok-gyakorlati-szemmel.html>

Zoznam použitých právnych predpisov

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 66/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 75/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 155/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením

nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 92/2020 Z. z.

Zákon č. 159/2020 Sb. o kompenzačnom bonusu v súvislosti s krízovými opatreniami v súvislosti s výskytom koronavírusu SARS CoV-2

Zákon č. 234/2020 Sb., ktorým sa mení zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačnom bonusu v súvislosti s krízovými opatreniami v súvislosti s výskytom koronavírusu SARS CoV-2

Zákon č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých súvisiacich zákonov v znení neskorších predpisov